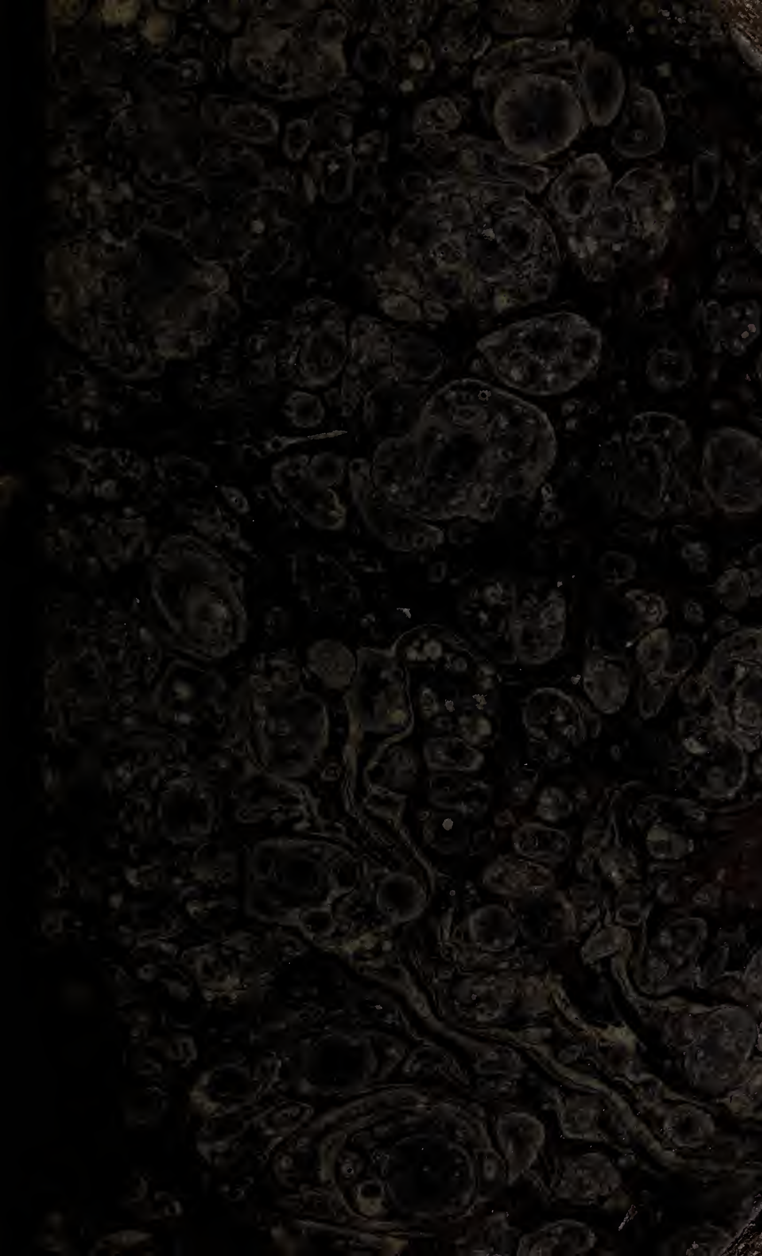
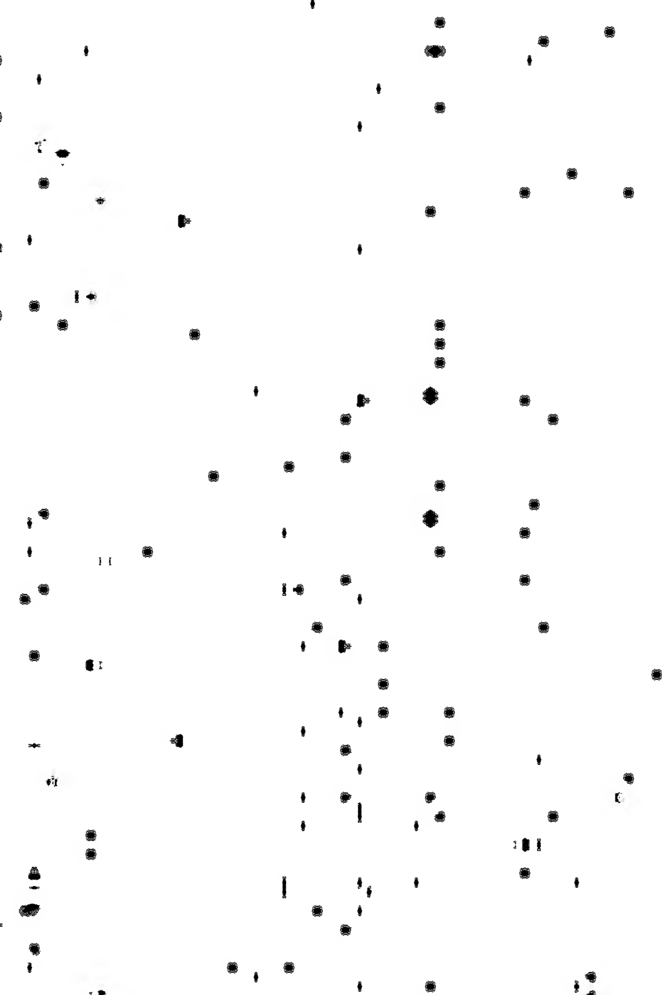

GRIPSHOLM.

Beskrifning

öfver

GRIPSHOLMS SLOTT,

jemte

Förteckning på dervarande Con-
trefaits och Skillerier,

med

bifogade korta Historiska och Ge-
nealogiska Underrättelser.

STOCKHOLM,
hos Ernst Ad. Ortman, 1822.

Det är något mer än 30 år, sedan Hof-Kamereraren Carl Fr. Ljungman *utgaf Andra Upplagan af sin* Beskrifning om Gripsholms Slott. *Sedan den tiden har väl sjelfva Slottet och dess yttre omgifningar icke undergått några egentligen betydliga omändringar. Men deremot hafva dess Samlingar af Contrefaits och Skillerier, som utgöra Slottsrummens yppersta prydnad, blifvit märkligen förökade, eller andra tillkommet i deras ställe, som undertiden blifvit härifrån flyttade till andra slott Således för dem, som besöka det namnkunniga Gripsholm, och här, då de inträda i Slottsrummen, på en gång finna sig liksom försatte midt i kretsen af en mängd namnkunnigare personer från förflutna århundraden, hvar och en i sin tids klädedrägt och costume, torde det icke vara oangenämt, helst om denna krets är dem fremmande, att med några få ord blifva underrättade, hvilka dessa personer äro, i hvilken tid de lefvat, i hvilken verkningskrets, hvilken plats i*

samhället de intagit, hvad de gjort och huru de verkat. För öfrigt är Ljungmans nämnda Beskrifning icke mera i Bokhandeln att tillgå, och redan derföre har man ansett en ny behöflig, helst sedan nu mera gynnande tillfällen yppat sig, att besöka och bese detta gamla, märkeliga slott.

Ett artistiskt och kritiskt bedömmande af de här förekommande styckena har synts Utgifvaren mindre lämpeligt och nödigt, utom att ett sådant bedömmande, för att grunda och leda andras omdömen, borde utgå från en kännare med säker känsla och säker smak. Också, öfverhufvud anmärkt, bör den här befintliga samling betraktas och anses mera som märkvärdig i historiskt än i artistiskt hänseende.

****

Beskrifning Öfver

GRIPSHOLM.

Kongliga Slottet Gripsholm, beläget i Södermanland, Nyköpings Län, Selebo Härad och Kernbo Socken, 7 mil land- och $5\frac{1}{2}$ mil sjöväg i vester från Stockholm, under 59 gr. 11 min. polhöjd, är anlagdt på 2:ne holmar, vid en af Mälarens vikar, hvilken vik här förbi sträcker sig $\frac{3}{8}$ mil upp till Läggsta bro, der densamma slutar och stora landsvägen framlöper. Sjelfva Slottet ligger på den yttre holmen, vid stranden af sjön, och är grundadt på en bergsklippa. På inre holmen åter, som närmast gränsar till fasta landet, hafva i förra tider åtskilliga till slottet hörande byggnader varit uppförde, 'såsom smärre byggningar för domestiker, spanmålsmagasin, vagnshus och stall, af hvilka en del varit byggde på pålar i sjön. Fordom hafva begge dessa holmar hvardera varit kringflutne

Men tid efter annan har den smala vik, som skilde desamma, blifvit igenfylld, så att de nu mera äro förenade, och blott en föga märkbar sluttning eller sänkning af sjelfva platsen tillkännager, hvar den vik framgått, som i förra tider skilde dessa holmar. Det lilla sund åter, som skilde dem från fasta landet, har af tiden blifvit förvandladt till ett vasslupet träsk, hvaröfver tvenne broar äro laggde; den ena, från Kungsladugården eller stora landsvägen, sex och tjugu famnar lång, är med sten och fyllning deremellan sammanmurad till en fast väg, i stället för den körbro af träd der af ålder varit; den andra, Långbron kallad, mellan slottet och staden, 150 famnar lång, förut bestående af trädkistor med pålaggde plankor, sedermera liksom den förra försedd med underslag och stenmurar samt deremellan äfvensom ofvan fylld, med jord, formerar nu en vacker och behaglig promenadsväg, beskuggad af vid sidorna planterade träd, der stället sådant tillåtit. Den inre, eller den till fasta landet gränsande holmen, har, lika med den yttre, i förra tider äfven varit bergig, så att vägen härigenom upp till slottet gått midt öfver en bergshöjd; denna har sedermera genom bortsprängning alldeles försvunnit, under de förändringar och omskapningar här tid ef-

ter annan blifvit företagne, hvarom längre fram mera.

Om Gripsholms äldre öden och fordna skick intill Konung Gustaf I:s tid, eger man ganska få underrättelser. Sannolikt synes emellertid det vara, att Gripsholm af ålder, så långt man kan forska tillbaka, varit ett enskilt herresäte eller odal, och ej kungsgård. Men hvarken den runsten härstädes, på den inre holmen, för nära 100 år tillbaka, blifvit funnen under jorden, och hvilken sten här ännu förvaras, stående upprest på samma holme *), eller andra, oss bekanta handlingar och underrättelser meddela någon bestämd upplysning om Gripsholms fordna egare, förrän i medlet af XIII, eller ännu säkrare, i medlet af XIV århundra-

---

*) Denna sten, 2 och en half aln hög och 1 och en qvart aln bred, har följande runskrift:

Kvikr (eller *Kvifr*) *auk aulfr their litu raiisa stain bada at is modur sin. Kittilmut auk bro iftr Somu modur sina in Iruni - - - uk broder hinas - - - th - - -*

d. ä.

Kvikr (eller Kvifr) och Ölfver, de låto begge resa stenen till åminnelse af sin moder Isa. Kittelmund och Bro efter sin moder Soma den Arnöske (från Amön) - - och hennes broder - -

det. Nemligen i medlet af XIII århundradet uppgifves det hafva tillhört familjen Stubbe eller Gren, en gammal namnkunnig adelig slägt i Sverige, efter hvilken godset Grensholm ännu bär namn. Sten Haraldsson, en ättling af denna stam och hvilken lefde under Magnus Smeks och Eric XII:s bullersamma regering, påstås under sin tid hafva varit egare till Gripsholm, i hvilket fall detta gods äfven i äldre tider varit besutet af Gustaf I:s förfäder på möderne*). Från Sten Haraldsson skall det, huru — vet man icke, kommit i Riksdrotset Bo Jonsson *Grips* händer, namnkunnig för sin rikedom och sin magt, ty mera mägtig och rik har ingen före eller efter honom varit. Blott i förläningar och förpantningar af kronan innehade han Stockholms, Nyköpings och Calmare slott, Wiborgs och Raseborgs slott, Tavastehus, Kryssebergs och Åbo slott, Korsholm, Öresten, Oppensten och Forsholm, alla dessa med underliggande land och fögderier, dessutom Upsala Öde samt äfven Rumlaborgs slott och län, som

---

*) Sten Haraldssons (Gren) son, Harald Stensson, hade med sin fru Sigrid v. Vitzen en dotter Isabella; hon blef gift med Eskil Baner, och deras dotter Sigrid med Måns Carlsson till Eka, hvilkas dotter Cecilia åter blef gift med Eric Johansson (Wasa) och var moder till Konung Gustaf I.

innefattade Wista, Grenna, halfva Widbo, Tvet, Mo härad, Haidaboda och Fiskebäcks socknar samt Jönköpings stad. Jemte alla dessa län och förpantningar, öfver hvilka han styrde som Konung och äfven uppbar alla Konungens och kronans inkomster, egde han rundt omkring hela riket talrika gårdar och slott, dels arfvegods i Upsala, Strägnäs och Vesterås biskopsdömen, i Östergöthland, Tjust, Kind, Ydre, Calmar län och Öland, dels aflinge-gårdar i Widbo, Tveta, Wist, Grenna Rinduga, Westergöthland och Halland, dessutom Ringstadaholm och i Finland Kassakyro, så att med rätta om honom blifvit sagdt, att han kunde resa öfver hela riket och ändå vara hemma. Tio Herrar af Rikets Råd utnämnde han till verkställare af sitt testamente, och endast det silfver, han i det samma anslagit till skänker och belöningar åt sina tjenare och andra, uppgick till 115,000 lod. Denne så mägtige och rike man, som i vapnet förde ett Griphufvud och under hela Konung Albrechts regering, i sednare hälften af det XIV århundradet, var nästan allherrskande i riket och rådande öfver sjelfva Konungen, är den förste, man med fullkomlig visshet kan namngifva bland Gripsholms fordne egare, och densamme efter hvilken denna gård äfven bär namn. Hit, till Gripsholm, kallade

Bo Jonsson Konung Albrecht och rikets Herrar och Råd, att bilägga den misshällighet, som var uppkommen mellan Konungen och Rådet; Albrecht bekräftade då ånyo det andliga och verldsliga Frälset, och förklarade, att han hädanefter ville helt och hållet förtro sig i Rådets händer, så att han fullkomligt skulle styra efter dess vilja, råd och sägen, och på intet sätt vika derifrån, emedan han fann, att han med Riksens Rådgifvares råd allrabäst kunde regera sitt land och rike. Denna Albrechts försäkran, eller rättare, dagtingan med Rådet, är daterad Gripsholm 1383.

Efter Bo Jonssons död och Albrechts derpå följande olyckor, blef Margaretha, redan förut herrskarinna öfver Danmark och Norrige, nu äfven af de samma Herrar, som voro verkställare af Bo Jonssons Testamente, vald till Drottning i Sverige. På Nyköpings Herredag bragte hon tillväga det beslut, att alla de gods, som kommit från kronan sedan Konung Albrecht inkallades i riket, skulle till kronan åter indragas utan all lösen; dessutom köpte hon ock af den mägtigare adeln, den hon på allt sätt sökte försvaga, slott och gårdar, bland dessa äfven Gripsholm af Bo Jonssons Enkefru Margaretha Dufve och dess son

Knut Bosson (Grip); köpebrefvet af den 3 Maj 1404 skall ännu finnas i förvar bland gamla Handlingar i Archivet. Så blef Gripsholm under Unionstiden allraförst från ett enskilt Herresäte förvandladt till en Kungsgård.

Huru Gripsholms slott i dessa äldre tider varit bygdt, känner man blott så mycket, att man vet, att det åtminstone under Konung Eric XIII:s tid, Margarethas efterträdare, varit väl befästadt, så att till och med Erkebiskop Johannes Magnus i dess Svea och Götha Krönika räknar Gripsholm bland de starkaste fästen i riket. På detta slott residerade samme Konung Erics Danska fogde Hartvig Flög, som lika med andra fogdar på denna tid med stränghet af allmogen utkrafde de tryckande pålagorna och framfor med hårdhet. När derföre Engelbrekt Engelbrektsson började rensa riket från dessa förtryckare och uppmante alla Svenske män att bevisa sig manlige och med honom göra gemensam sak, togo genast Rekarsboerne i Södermanland frivilligt till vapen, gingo man ur hus och stormade med förbittring till Gripsholm, att taga hämnd på fogden och i grund förstöra det förhatliga fogdenästet. Men Hartvig Flög vågade ej afbida den förbittrade allmogens ankomst, utan då han

fick kunskap om dess förehafvande, stack han eld på slottet och räddade sig sjelf undan i en båt till Stockholm.

Detta tilldrog sig år 1434, och från denna tid intill Sten Sture den äldre äro åter de underrättelser, vi äga om Gripsholm, ganska sparsamma, så att man icke en gång med säkerhet vet, om efter det gamla Slottets förstöring något nytt der undertiden blifvit uppfördt. Så mycket synes dock af gamla Handlingar, att godset under denna tidrymd varit i åtskilliga händer, ty år 1446 bekräftade Konung Christopher, som efterträdde Eric XIII, Gripsholm för Grefve Hans arfvingar, utan tvifvel samme Grefve Hans af Eber- eller Everstein (eljest också kallad Grefven af Lettog eller Nougården), *) som var gift med Knut Bosson Grips Enkefru Ermegård, dotter af Johan Bylou. Åter under Carl VIII. Knutsons regeringstid hade Biskopen i Strägnäs, Sigge Ulfsson Sparre, så väl Gripsholm som hela Sela härad i förläning; likväl genom sin ostadighet, ty han vände, som man plägar säga, kappan efter alla väder, miste han två

*) Han skref sig sålunda: *Vi Hanes med Guds nadh Grafve aff Qvärsten och Herre ower Nogard.* Denne Gref Hans var år 1430 Höfvidsman på Westerås Slott.

två gångor sina förläningar, och två gångor, genom försoning med Konungen, fick han dem åter tillbaka, och blef omsider äfven till sin död Carl trogen.

Men år 1472 kom Sten Sture den Äldre i besittning af Gripsholm som arf och eget, antingen genom byte med kronan mot andra gods, eller ock, hvilket andre påstå, som vederlag för de län och gårdar, hans farfars fader Riksrådet och Riddaren Algot Månsson Sture i Drottning Margarethas tid hade till henne öfverlåtit. Under den tid Sten Sture den Äldre var Riksföreståndare, inkommo till Sverige några munkar af Carthusian-Orden, hvilken var öfver hela Europa mycket beryktad och vördad för sina stränga lefnadsreglor, ty Munkarne af denna Orden fingo icke intaga qvinfolk i sina kloster och kyrkor, de klädde sig i svart hårduk intill kroppen, åto aldrig kött, drucko sällan vatten med vin blandadt, voro om faste- och bönehåll i högsta grad sorgfällige och ville hafva namn af att allsintet ega af eller på jorden. Åt de inkommande Munkar af denna Orden byggde Sten Sture den Äldre, efter Rådets och Ständernas samtycke på Riksdagen i Telge, först, år 1490, ett munkekloster på Häringsön,

i sednare tider kallad Svartsjö *), sedan, det följande året, grundade han och uppbyggde åt samma Orden ännu ett kloster på sitt arfvegods Gripsholm, gent öfver sjöviken, norr om holmarna, på samma plats der nu Mariefreds kyrka och kyrkogård äro belägna **). Sju år derefter, genom bref dateradt Nyköping den 13 Dec. 1498, gaf han hela godset med alla derunder lydande hemman till samma kloster, som ock någon tid derefter eller den 16 Febr. 1504 högtidligen invigdes af Erkebiskopen i Upsala Jacob Ulfsson, då klostret helgades Jungfru Maria, Christi moder, och till hennes åminnelse fick namn af Mariefred, eller på Munkarnas Latin, *Coenobium pacis Marianum.* Dagen efter invigningen blef klostrets stiftare, Riksföreståndaren Sten Sture den Äldre, här med stor heder begråfven, och i mer

*) Detta Svartsjö-kloster blef af Konung Gustaf I, år 1545, förvandladt till ett Kongligt slott, till hvars utvidgande och förbättrande han äfven lät hämta mycket både tegel och huggen sten från de i Sigtuna utdömde kloster och kyrkor.

**) I synnerhet på södra sidan af kyrkogården hafva vid grafÖppningar mött flere lemningar af grundmurarne, utom en källare, som ännu är i behåll från klostertiden.

än 120 år hvilade här hans ben i klostergrafven, till dess de, efter klostrets förstöring, genom Gustaf I:s försorg, flyttades till Kernbo hardt härintill liggande kyrka. Hit, i detta kloster, ingick äfven den gamle Erkebiskop Jacob Ulfsson, sedan han till detsamma testamenterat sin gård Hakestad; och sedan han i 43 år under en orolig tid sutit på Erkebiskopsstolen i Upsala och år 1514 afsade sig embetet, tillbragte han här sin återstående lefnad i stillhet och andakt intill sin död 1522. Här var det ock som Konung Gustaf, då han som flyktig Adelsman uppehöll sig på sin icke långt härifrån liggande fädernesgård Räfsnäs, år 1520 i hemlighet besökte den gamle Erkebiskopen, att af honom taga råd i sin och rikets då varande nöd. Från klostrets anläggning härstedes härleda sig de första inrättningar af boningsplatser, så att Mariefred från denna tid kan räkna sin ursprungliga upprinnelse, såsom ock staden ärft klostrets namn och i sitt sigill äfven har Jungfru Maria bild.

Blott i två och tjugu år hade detta kloster bestånd efter dess invigning, ty redan år 1526, i början af Reformationen, på Riksdagen i Wadstena hemställde Konung Gustaf I. till Ständerna

afdömande, om han icke, i stöd af arfsrätten efter Sveriges lag, med rätta kunde återforda detta gods såsom sitt arf och eget. Ty såsom arfvegods, då Sten Sture den Äldre sjelf icke efterlemnade några barn, hade det bordt tillfalla dess syster och enda arfvinge Brigitta Sture, Gustaf I:s farmoder. I sju år hade Gustaf I:s fader, Erik Johansson Wase, Brigitta Stures son, med lämpa vägrat att underskrifva gåfvobrefvet; men slutligen måste han gifva efter för sin allvarsamme Morbroder och besegla samma stiftelse, dock med villkor, att om klostret för några saker skull icke kunde blifva vid magt, skulle Gripsholm med alla de gods derunder lydde åter komma till dess rätta arfvingar igen. I kraft häraf klandrade nu Konung Gustaf inför Ständerna i Vadstena samma stiftelse, och återfordrade detta arfvegods, som med hot och trug blifvit hans fader ifrånträngdt. Ständerne funno hans anspråk vara grundade på Sveriges lag, och äfven Klosterbröderne, då de besinnade att deras Klosters fundation alltid skulle vara klander underkastad af arfvingarna, och de icke heller med godt samvete kunde besitta och behålla det en annan tillhörde, afstodo frivilligt detta kloster med alla derunder lydande gods, och utfärdade derpå deras öppna bref Ons-

dagen efter Palmsöndagen 1526, underskrifvet af Biskopen i Strengnäs Magnus Sommar och Riksrådet Michel Nilsson (Krumme) till Ernes. Konungen, tillfreds med Klosterbrödernas förhållande, erböd dem i stället Juleta kloster, derunder ej mindre ränta var och lika godt tillfälle till fisk och bergning som i Gripsholm. Men Munkarne ville icke dit, emedan de fruktade sig med tiden icke heller kunna blifva der utan klander, begärde derföre att få sprida sig omkring till sina vänner på landsbygden och hos dem föda sig så godt de kunde. Detta blef dem icke allenast tillåtet, utan Konungen försåg dem äfven med kläder och penningar efter hvar och ens behof, hvarmed de alla funno sig högligen nöjde, lemnade villigt och utan knot sin klosterboning och ingingo i samhällslifvet. Så var det första förspelet gifvet af Reformationens verkan, Gripsholms kloster det första som från de andeliga återgick till sina rätta arfvingar, och derigenom också en vink gifven åt Ridderskapet och Adeln, hvilka stora fördelar de äfven i verldsligt afsende hade att skörda af Reformationens framgång.

Elfva år efter sedan Konung Gustaf sålunda kom i besittning af sitt arfvegods

Gripsholm, nemligen år 1537 vid St. Laurentii tid lät han lägga grund till Gripsholms nuvarande slott. Erasmus Ludvigsson, som någon tid varit Konung Gustafs Secreterare, och efter honom Eric Jöransson Tegel, som skrifvit samma Konungs historia, förmäla, att han lät *fundera och uppbygga Slottet på den holme, der det nu står.* Detta synes gifva tillkänna, att efter det gamla slottets förstöring under Engelbrekts uppresning mot Unions-Konungen Eric af Pommern år 1434, något nytt icke blifvit uppfördt på samma plats, utan tilläfventyrs för de följande tiderna har slottet och klostret till byggnad varit ett och samma.

Det slott, Konung Gustaf härstädes lät uppföra, har, efter alla vedermälen och underrättelser vi derom ega, varit beräknadt att tillika utgöra ett starkt fäste, om nöden så påfordrade i dessa oroliga tider. På Riksdagen, i Wästerås den 20 Jan. 1544 förordnade han, att några galerer skulle utrustas, med hvilka man kunde förmena och afvärja fienderna, så att han måtte fritt, säkert och obehindradt kunna draga af och till mellan Stockholm och Gripsholm, hvilket sednare till den ändan äfven i tid tillräckligt borde förses med alla nöd-

torfter, på det han, om så behöfdes, måtte kunna förhålla sig deruppå*). Derifrån detta slotts starka torn och väldiga murar, hvilka väcka vår tids förundran. De äro nertill 6 à 7 och i tredje våningen 4 à 5 alnar tjocka, öfverallt fyllda med gråsten inuti och hafva varit inrättade med 3 à 4 hvarf stycke-gluggar, i synnerhet på rundlarne, att derigenom skjuta med handgevär. Här äro 2 borggårdar; den inre omslutes af sjelfva slottet, som är mångkantigt och försedt med 4 rundlar, hvilka alla hafva sina torn, som fordom varit täckta med koppar. Flaggan på det nordöstra tornet föreställer en vase, af koppar; på det sydöstra ses en bild, föreställande Fortuna, stående på ett klot och hållande öfver hufvudet en lång flagga; det nordvestra åter har en Grip, med G. R., hvarjemte öfverst på spetsen tilförne sutit en krona i stället för hvilken en stjerna sedermera blifvit uppsatt; det sydvestra har i förra tider varit prydt med en bild som föreställt Rättvisan; men sedan den förfallit, har i stället en flagga blifvit uppsatt med inhugget A. F. och en krona deröfver. Tvenne af dessa torn-rundlar hafva i tredje våningen inuti tjocka muren hvälfda gångar, och ifrån marken eller botten ända upp

*) Se *Tegel* Gust. I:s Hist. Del. II. s. 220.

inuti murarna svängtrappor, så ypperligt murade, att man ej mindre i denna del än i många andra måste hembära rättvisa loford åt den tidens byggningskonst.

Äfven den yttre borggården har i förra tider, i vester och till någon del äfven i norr, varit omgifven med byggnader, starka och fasta såsom sjelfva slottet och äfven försedda med stycke-gluggar och försvarsverk. Den sidan åter, som vetter åt sjöviken och staden norrut, var med en skansmur och 5 stycke-gluggar innesluten; den södra eller trägårdssidan har äfven med en dylik mur varit försedd, men hvilken sedermera i slutet af XVII århundradet, blifvit förändrad till husbyggnad. Vesterom stora slottsporten, utanför slottet, var en hög fyrkantig gråstensmur; denna mur bär ännu i dag namn af gamla skansen, och derunder har varit ett hvalf, som nu är igenfallet. För öfrigt blef hela stranden utomkring slottet igenpålad under vattubrynet, för att hindra landstigning, så att endast till tvenne bryggor var en fri fart.

Så förvaradt och befästadt mot fiendtliga anfall var Gripsholms nuvarande slott i dess första grundläggning.

Dess

Dess Byggmästare, såsom ett gammalt document intygar, hvilket ännu finnes i behåll, skall hafva hetat *von Kjöhlen*. Från Mariefreds och flere i trakten deromkring förstörda kloster har det mesta teglet för slottsbyggnaden blifvit hämtadt, såsom ock ända till sednare tider i slottets murar sutit flere stenar med uthuggne Påfviske bilder och munkstyl*). Men att dessutom äfven tegel särskilt blifvit slaget, intygas bland annat af de många slags till särskilta behofver façonerade tegelstenar, och troligt är, hvad Ljungman med mycken sannolikhet uppgifver**), att tegelbruket varit i nu varande djurgårdsängen, der en god lerart finnes och hvarest man ännu ser lergroparne och stället, der bränugnen varit. Den tidens konst och fasthet i byggnadssättet, i synnerhet i tegelslagning och murning, har man märkeligen erfarit vid sednare gjorda reparationer; ty då några genomhuggningar i murarna varit af nöden, har ofta händt, att förr stycken af sjelfva gråsten lössprungit, än murbruket släppt stenen,

*) Vid skedde reparationer i sednare tider hafva desse stenar, såsom illa medfarne, blifvit nedtagne och förvarade.

**) I dess Beskrifning om Gripsholms slott, 2:dra uppl. s. 9. not.

och sällan har någon hel tegelsten utfåtts, ehuru stark och fast den eljest är *).

Hit, till Gripsholms slott, reste Gustaf I. esomoftast och uppehöll sig här tid efter annan med hela Konungahuset. Derom vittna i synnerhet de många bref och förordningar, som, utfärdade under denne Konungs tid, finnas daterade Gripsholm. Äfven på sitt sista ålders år, då den åldrige Konungen öfverlefvat nio och sextio vintrar, några månader före sin död, besökte han ännu en gång sitt kära Gripsholm, och ett af hans sista märkeliga bref till dess son Eric XIV, angående dennes Engel-

*) Ljungman l. c. s. 9. Han yttrar vidare: att denna fasthet vittnar om en nu förlorad konst, så att ingen jemnförelse kan göras mellan de gamla och sednare tiders både tegel och murning. Det påstås väl, att åldern gör murar hårda; men dagliga erfarenheten visar, att sjelfva teglet nu för tiden förlorar sig nog snart, och innan det nått någon ålder, i fogstrukne murar, som ock en gammeldags bindande styrka i murbruket saknas, hvartill en sämre materia till teglet och en för starkt släckt eller uttorkad kalk synes vara vållande, hvaraf man, i anledning af gjorda försök, slutar, att i fordna tider brukats osläckt och syrkalk till murbruket.

ska resa, är dateradt Gripsholm den 20 Febr. 1560. Här var det ock Konung Gustaf med sitt Råd och sina trogna män, sedan han erhållit deras bref och sigill på de land och län, som han med Rikets Råds samtycke gifvit sina söner till furstendömen, firade den i Westerås med Rikets Ständer afslutade arfföreningen. Han lät då, berättar en samtida Krönikskrifvare, bjuda till sig allt Riksens Råd till Gripsholm; der gjorde han dem gästabud hela 14 dagar bortåt, och gjorde sig der lättsinnig och glad med sina trogna män; i synnerhet gjorde han sig en särdeles aftonmåltid, då Drottning Margaretha sjelf bar in allahanda confect, och Konungen bar sjelf drycken in, bad dem göra sig lustiga och glada, såsom ock Konungen sjelf ville göra, derföre att de hade nu känt hans söner gode för Riksarfvingar; deremot skulle desse ock vara pligtige igen till att bevisa dem alla, så länge de lefde, all gunst och nåde, dem och deras barn, och vara dem hulde, trogne och rättrådige herrar, der skulle de fritt och fullkomligen förlåta sig uppå. Skedde ock Konungen med detsamma ära och reverens åt hans käre söner, sedan tacksägelse som det sig borde, och yttrade Riksens Råd den förhoppning, att de kunde tryggeligen

förlita sig uppå hvad Konungen på sina söners vägnar förtröstade dem om.

Efter Gustaf I:s död, då arfskifte gjordes mellan hans söner, tillföll Gripsholms slott, år 1572, Gustafs yngste son, Hertig Carl af Södermanland Han vistades här ofta, och här lät han äfven förvara rikets handlingar under Konung Sigismunds tid, af fruktan att de med nämnde Konung inkomne Munkar skulle dem öfverkomma och bortföra, såsom de synas hafva företagit sig i Stockholm och annorstädes. En berättelse hade kommit för Konung Johan III., att en skatt af några tunnor guld skulle vara gömd på Gripsholm. Den tid derföre, då det var ett mindre godt förstånd mellan honom och Hertig Carl, och då den sednare, år 1583 var stadd på en resa till Tyskland, skref Konung Johan till Hertig Carls Råd Grefve Bengt Oxenstjerna, som, under den tid Carl var frånvarande, förde styrelsen öfver Hertigdömet och residerade på Gripsholm, att två tredjedelar af denna skatt borde tillkomma honom och Hertig Magnus. Han nedsände äfven Kiksråderne Gustaf Baner och Claes Bjelke jemte tvenne Secreterare, att uppsöka den samma och derpå lägga beslag; men de reste, skref Bengt Oxenstjerna i dess be-

rättelse derom till Hertigen, lika så rike derifrån som de kommit dit.

Den tid Carl IX. innehade Gripsholm under sitt Hertigdöme, tillväxte ock Mariefred allt mera genom de till slottets betjening hitflyttade stater. År 1590 gaf han sina undersåtare, som bodde i Mariefred, till utrymme i skog, mark och fiske, ett torp, Sämskarboda kalladt, innehållande vid pass ett fierdedels mantal, och hvilket staden ännu innehafver. Femton år derefter, eller år 1605, utfärdade han de första stads-privelegier för Mariefred.

Så väl under Carl IX:s som följande Konungarnas tid har Gripsholm merendels alltid varit ett bland de slott och gårdar, som blifvit Drottningarne anslagne till morgongåfva eller enkesäte. Först Hertiginnan Anna Maria, Carl IX:s första Gemål, och sedan dess andra, Hertiginnan Christina, fingo begge, den förra den 2 Aug. 1578, den sednare år 1592, Gripsholm sig anslaget till morgongåfva jemte Tynnelsö och Räfsnäs gårdar, Selebo och Daga-härader samt Strängnäs stad. Sedan åter tillföll det Hertig Carl Philip, Carl IX:s yngre son med sin sednare Gemål, då denne erhöll till län hela Södermanland jemte Nerike och Wer-

meland. Men efter Philips död i Narva den 25 Juni 1622, blef Gripsholm, den 29 April 1628, jemte Strängnäs, Mariefred, Tynnelsö, Räfsnäs, Eskilstuna med underliggande län och gods, gifne Drottning Maria Eleonora, Gustaf II Adolphs gemål, till morgongåfva. Efter Gustaf Adolphs död blef Gripsholm hennes enkesäte, och det var härifrån hon år 1640 hemligen undanrymde till Danmark, om hvilken flykt finnes en utförlig Beskrifning i Apelblads Beskrifning öfver Sachsen, äfvensom i Ekholms kritiska och historiska handlingar, 3:je Saml.

År 1649 den 18 Maj erhöll Hertig Carl Gustaf i förläning, utom Eskilstuna län, äfven Gripsholm med dess län, hvartill då räknades Åker, Öknebo och Dage-härader. Denna förläning öfverlät Carl Gustaf sedan till sin Gemål Hedvig Eleonora, jemte Strömsholms och Wadstena län, till morgongåfva och änkesäte. Och i fem och femtio år efter sin Gemåls, Carl Gustafs död, ända till år 1715, då Hedvig Eleonora afled, innehade hon detta vidsträckta Lifgedinge.

Efter de anteckningar och uppgifter man finner i Stjernmans *Svea och Götha Höfdingaminne*, hafva, ifrån

den tid Konung Gustaf I. kom i besittning af Gripsholm intill år 1654, då det införlifvades med Hedvig Eleonoras stora lifgedinge, En och tjugu fört befallningen dels öfver Gripsholms slott ensamt, dels i förening med dess län. De kallas i Handlingarna dels Fogdar, dels Befallningsmän, dels någon gång äfven Knektehöfvidsmän, och först i sednare åren Ståthållare, bland hvilka Hans Johansson till Bo och Åleqvarn *), som år 1608 den 21 Aug. utnämndes till Ståthållare på Gripsholm och öfver dess Län, är den förste, och Christjern Jacobsson Wiborg *Sölfverax*, Enkedrottning Maria Eleonoras Stallmästare, den siste **).

---

*) Han förde i vapnet *Tre Löf*, fick år 1598 den 30 Mars fullmagt att hafva öfversta befallningen på Waxholm, blef samma år den 5 Dec. förordnad i slottslofven på Stockholm samt till Befallningsman öfver dess län, erhöll år 1600 en ännu vidsträcktare fullmagt att jvara Befallningsman både öfver Stockholms slott och dess län, så ock staden med båda Malmarna. Fyra år derefter utnämndes han till Ståthållare på Åland, år 1606 till Ståthållare på Elfsborg, 2 år derefter till Ståthållare på Gripsholm och öfver dess Län, och år 1609 till Ståthållare i Calmar.

**) Han skref sig till Löfnäs och Ugglebo.

Ifrån år 1654 och till år 1719, eller under Lifgedingstiden, hafva Daniel Bengtsson Uttermarck till Hvilestad, Löfhambra och Löfstad *), Johan von Westphal till Näsby och Sundby **) och Nils Gavelius *Adelstierna* ***) varit Ståthållare eller Haupt-

Den 8 Apr. år 1641 utnämndes han till Underståthållare vid Gripsholm och öfver dess ladugård och flera gårdar derunder lyda. Han dog år 1652 och ligger begrafven uti Thorsunds kyrka i Södermanland.

*) Han kallades förut blott Daniel Bengtsson, var Fältbokhållare i Tyska kriget, blef sedermera Kamrerare, och år 1655 Slottshauptman på Gripsholm, sedermera Ståthållare öfver lifgedinget; adlades år 1653. Han var född d. 20 Nov. 1617 och dog den 31 Dec. 1683.

**) Först Hedvig Eleonoras Gouvernements Kamrerare, sedan år 1691 Hauptman öfver dess Lifgedinge, från hvilket embete han fick afsked år 1705. Adlades år 1689. Var född i Upland, Näs socken och Klubbogård, dog 1710 barnlös och ligger begrafven i Taxinge kyrka.

***) Först Auscultant i Svea Hofrätt, derefter Advocat-Fiskal öfver Lifgedinget och Hofauditeur, sedan Borgmästare i Eskilstuna och Thorshälla samt Häradshöfding öfver Strömsholm och Svartsjö län. Derpå blef han Secreterare vid Lifgedings-Gou-

Hauptmän öfver Hedvig Eleonoras Lifgedinge Gripsholm, Eskilstuna och Strömsholms län. Utom särskilta Lagmän öfver samma Lifgedinge *), hafva Claus Christopher Lützow till Eichhoff, Liddau och Dambahn **), Gustaf Soop,

4

vernementet, och sedan år 1705 Hauptman öfver Lifgedinget Gripsholm, Eskilstuna och Strömsholms län. Adlades år 1708, och hedrades med Lagmans charakter 1719. Han var född i Vasa stad och dog ogift 1735.

*) Nemligen *Eric Ericsson Lagerqvist*, Lagman öfver Drottning Hedvig Eleonoras Lifgedinge i Södermanland. Död 1692 och begrafven i St. Clara Kyrka i Stockholm. Honom efterträdde Johan Berelius *Stjernros*, förut Borgmästare i Strängnäs och Häradshöfdinge uti Lifgedinget, sedan år 1692 Lagman i förenämnde Lifgedinge i Södermanland. Adlad samma år och död 1718 på sin gård Lästad, i Södermanland. Han efterträddes af Johan Rudberus *Cederbjelke*, Herre till Wårby, Assessor i Svea Hofrätt, sedan, 1718, Lagman i Lifgedinget i Södermanland; utnämnd samma år till Lagman i Wennersborgs Läns lagsaga, det följande året till Lagman i Wermland, och samma år åter i Westmanland, blef år 1723 Lagman i Södermanland, år 1728 Justitiae-Canceller och år 1736 Landshöfding öfver Westmanland. Adlad år 1718, och upphöjd till Friherre år 1731.

**) Först Hofmästare för Hertigens af Holstein-Schleswig fyra Prinsar, sedan Hofmä-

Friherre till Limingo, Hertig till Mälsåker och stora Bjurum *), samt Carl Gyllenstierna, Grefve till Steninge, Friherre till Limmared, Herre till Bjelkesta, Aljö och Örnäs m. m. **) varit General-Gouvernörer öfver Hedvig Eleonoras stora Lifgedinge.

---

stare för Prinsessan Hedvig Eleonora, med hvilken han inkom till Sverige; utnämnd år 1658 till Hedvig Eleonoras Hofmarskalk; blef år 1660 Gouvernör och 2 år derefter Öfver-Gouvernör öfver samma Drottnings gods och Lifgedinge, hvilket embete han lemnade 1665 och blef samma år Hofmarskalk hos Carl XI, samt 3 år derefter intagen på Svenska Riddarhuset. Han var född i Mecklenburg på godset Bakendorff, Nyårsdagen år 1612, och dog barnlös i Stockholm 1669. Hans far var Christoph. Clauesson Lützow till Bakendorff, Dutzow och Eichhoff, Arfflandtmarskalk i Mecklenburg.

*) Han var år 1653 Landshöfding öfver Nerike, och år 1654 tillika öfver Wermland; blef år 1657 Riksråd, derefter President i Reductions-Collegium, sedan Gouvernör öfver Hedvig Eleonoras Lifgedinge, och år 1667 Lagman i Östergöthland. Dog år 1679 den 1 Dec.

**) Var först Kammarherre hos Drottning Hedvig Eleonora, sedan Öfver-Kammarherre och tillika Öfver-Stallmästare; blef år 1680 Gouvernör så väl vid dess Hof som öfver dess Lifgedinge, år 1687 Kongl. Råd och Kammarråd, år 1697 President i Kammar-revision, hvarvid han tillika förestod Gouvernörs-Embetet öfver Hedvig Eleonoras

Kort efter Hedvig Eleonoras död, år 1719 den 27 Apr. blef det af nämnde Drottning innehafde stora, vidsträckta lifgedinge åter indraget under sina gamla höfdingdömen. Sedan blef Gripsholms slott den 28 Juli 1744 anslaget till änkesäte för Drottning Lovisa Ulrica, hvilken åter 1772 öfverlemnade det till Gustaf III. i utbyte mot Svartsjö slott. Ej mindre Konung Fredric än Adolph Fredric, äfvensom Lovisa Ulrica hafva flere tider uppehållit sig på Gripsholm, och i synnerhet i nejden deromkring förlustat sig med elg-jagt. Men framför alla har Gustaf III. mycket och ofta vistats på detta slott, ty ifrån hans anträde till regeringen år 1772 intill hans död år 1792, förbigick sällan något år, som han icke uppehöll sig här längre eller kortare tider, antingen med större eller mindre suite, ofta med hela Kongl. familjen.

Under denna långa tidrymd, ifrån Konung Gustaf I:s död år 1560 till närvarande tid, har detta slott ej mindre till dess yttre utseende än dess inre inredning undergått flera omändringar och

lifgedinge; blef år 1718 President i Svea Hofrätt och kort derefter Åbo Academie-Canceller. Var född år 1644 och afled i Stockholm år 1723 den 6 Juni.

förbättringar. Redan år 1657, under Drottning Hedvig Eleonoras tid, borttogos på sydöstra rundels-muren 2:ne der utbyggde och täckte balconer. Under samma Drottnings tid, år 1709, aftogs äfven taket på slottet helt och hållet, och i stället för den egna sort taktegel, hvarmed det förut varit täckt, betäcktes det nu helt och hållet med jernplåtar, då på samma gång vindsvåningen med dess rum märkligen förändrades, så att rummen nu äro utåt, i stället att de tillförene varit inåt. Till åminnelse af denna reparation läser man på den, öfver inre borggårdens port, uppsatte stentafla följande, med förgyldta bokstäfver inhuggne inscription: *Af den Stormägtigaste Drottning* HEDVIG ELEONORA *är taket till detta slotts alla 4 sidor å nyo betäckt, under Kongl. Rådets, Presidentens och Gouverneurens, högvälborne Grefve Carl E. Gyllenstjernas disposition, ifrån den 20 April till den 30 Nov. på det året då man skref* 1709. Ungefär på samma tid, eller vid pass år 1700, har ock den 3 våningar höga flygelbyggnaden på södra sidan blifvit uppförd, eller ock å nyo ombyggd, ty man vet icke med visshet, om ej der tillförne varit någon byggnad. Denna flygel blef först täckt med tegel, sedermera år 1722 med jernplåtar.

Efter Hedvig Eleonoras död intill dess Konung Gustaf III. tog vården om detta slott, under Konungarne Fredrics och Adolph Fredrics tider, ehuru inskränkta tillgångarne voro, emedan blott 400 D:r Silfvmt voro anslagna till de tid efter annan nödiga reparationer, blefvo dock flere förbättringar här företagna, hvarigenom det bragtes i närmare öfverensstämmelse med tidens smak, bonings- och lefnadssätt. Tornen på rundlarna, hvilkas tak då voro mycket bofällige, blefvo alldeles ombyggde efter nya ritningar, mellan åren 1753 och 1764; vid denna ombyggnad miste tvenne af dem, nemligen det nordvestra tornet och det sydvestra, sina koppartak, då de i stället blefvo täckte med jernplåtar, och detta i synnerhet af brist på tillräckliga medel, hvarför det blef befunnet för godt att tillgripa den gamla kopparn. För öfrigt blef hela slottet försedt med nya fönsterkarmar och nya blyfönster, större och ljusare än de gamla små rutorna med sina runda och mångkantiga façoner. Under denna tid blef ock sjelfva holmen, på hvilken slottet står, på flera ställen utfylld, ofta mer än 20 alnar, ty hittills hade vattnet här och der gått ända inemot murarna. På sydvestra sidan om slottet har från länge tillbaka varit en träd-

gård, bestående af fruktträn, men hvilka voro alldeles ofruktbare, så väl för deras ålder som för den sänkta och fuktiga marken skull. Dessa träd blefvo år 1727 rothuggne, och sedan samma plats blifvit mera fylld, anlades den nuvarande trädgården med lågstammiga träd, samt blef äfven omgifven med en tegelmur. Stranden befästades mot vattnet med stenmurar, påfyllningar gjorde holmen i möjligaste mått horizontel, och så stor, att både körväg och något mera utrymme än förut kunde erhållas. Då fylldes äfven den graf eller sänkta plats, som dittills åtskiljt begge holmarna *); början skedde äfven då med bortsprängning af den andra holmens bergshöjd, och broarne, som gå öfver det vasslupna kärret, den ena till staden, den andra til landsvägen, ombyggdes och vidgades. Då nedrefs äfven den gamla skansmuren vid yttre borggården på norra sidan, i afsigt at der uppföra en köksbyggnad, i stället för det gamla Kongliga köket som var bygdt af träd och stod på pålar i sjön bakom slottet, hvart intill den på en sluttande berghäll uppmurade stenpelare,

*) Se sid. 2.

som här ännu qvarstår*). De gamle, på pålar i sjön byggde och redan till fall lutande spannmålsbodar borttogos, hvaremot på den yttre holmen uppfördes nödiga byggnader för slottets betjening, äfvensom flera smärre nödiga uthus.

Men i synnerhet sedan år 1772, då Gustaf III. tog Gripsholm under sin vård, har detta slott undergått stora och väsendtliga förbättringar. Det försågs åter öfverallt med nya fönsterkarmar, samt stora och ljusa kittrutor, hvarigenom rummen mycket upplystes och fingo ett mera gladt utseende, i stället att tillförne de tjocka murarna och små rutorna gjorde dem mycket mörka och dystra. För öfrigt undergick hela den

---

*) Denna stenpelare, en och en half aln hög, är, efter Ljungmans anmärkning, af samma slags tegel och murning, som sjelfva slottsmurarna; på densamma ligger en åttkantig stenbordsskifva af Ölands sten, hållande tre och en half aln i diameter. Man förmodar, att denna pelare med sin stenskifva tillförne, den tid Kongliga köket här stod och ännu begagnades, blifvit nyttjad att derpå ställa matfaten för att afsvala rätterna. Svårt är åtminstone att utröna, i hvilken annan afsigt och till hvad annat bruk denna pelare och stenskifva här skulle blifvit ställde.

inre inredningen en nästan total förändring. En del rum gjordes större genom mellanväggarnas borttagande, andra åter afdeltes till mindre. Nya golf, nya bröstpaneler insattes, och de gamla bjelklagen, som efter en tid af 250 år inuti murarna mer eller mindre förruttnat, underhjelptes och omlagades. Dock allestädes, der möjligt var, lemnade man de gamla granna taken orubbade, för att här åtminstone bibehålla några minnen af gamla tidens smak. Förut nästan alldeles obrukbara rum inreddes å nyo och meublerades, såsom i nedre våningen de 4 så kallade Kronprinsens rum, samt 6 andra för Hertigen och Hertiginnan, och ännu flera. Vindskamrarne, hittills sällan eller aldrig bebodde, då åtminstone bofällige och kalla, blefvo allesamman försedde med gipstak, fingo kakelugnar, vackra väggbonader och meubler; äfven en hop små domestikrum inreddes. I nordvestra eller det så kallade klocktornet inrättades 4 nya rum, och ännu 2:ne andra af ett derunder varande hvalf. Likaså blefvo rummen i de öfriga torn-rundlarne så godt som å nyo inredde, och högst upp i nordöstra rundeln, i 3:dje våningen, der man har en fri och herrlig utsigt, lät Konungen af ett hittills obeboeligt

rum

rum för sig inreda ett Cabinett, som ock präktigt och kungligt meublerades, I sydöstra rundeln åter, högst upp, lika med vindsvåningen, lät han år 1781 anlägga den präktiga theater, som, ehuru inskränkt och liten, såsom endast bestämd för Hofvets nöjen, dock vittnar om Gustaf III:s smak och kärlek för det ypperliga och praktfulla. Spectakel-salen är i sjelfva rundeln, med Loger och bänkar, hvälfd och gipsad; i nedre ändan har den sköna räfflade förgyldta colonner, mellan hvilka väggen, från taklisten till colonnernas fot, är beklädd med spegelglas, så att åt hvilken sida man än vänder sig, ser man alltid spectaklet. Sjelfva theatern går midt öfver den södra flygeln, som i Drottning Hedvig Eleonoras tid blifvit tillbyggd,*) och amphitheatern intager öfversta våningen af den derintill stötande sydöstra eller stora rundeln, hvars mur till en stor del blifvit borthuggen, och derigenom en öppning gjord till sjelfva theatern. Särskilt blefvo ock åtta rum derinvid inredda, för att nyttjas vid spectaklerna.

*) Se sid. 28.

Den trappa, som förut ledde upp till slottet, tog redan sin början inpå borggården under ett trädcabinett, som var i ett hörn utbygdt och nu alldeles förruttnadt och förfallet. I stället för denna trappa, som Gustaf III. lät borttaga, gjordes den nu varande, vida större och beqvämligare, då tillika äfven de öfriga stentrapporna, som hade 10 à 12 tums höga steg, blefvo alldeles omändrade och bättre laggde.

Men icke blott sjelfva slottet, äfven de byggnader, som omgifva den yttre borggården, leda till en stor del sitt närvarande skick från Gustaf III:s tid. Förut är nämndt, att den gamla skansmuren, belägen på den norra sidan, som vetter åt sjöviken och staden, år 1770 alldeles nedrefs, i afsigt att der uppföra en köksbyggnad*). Der blef nu en flygel af sten uppmurad, som är 4 halfvåningar hög och på hvar botten har sju kamrar, jemte smärre domestikrum framför hvarje kammare, alla väl möblerade. Dessa rum äro egentligen bestämda för hofstaten, och det kongliga köket, rymligt och stort, inrättades i det gamla stenhuset vid yttre borggården.

---

*) Se sid. 30.

Samme Gustaf III. lät äfven år 1776, för Hofvets nöje, på den yttre, närmast till fasta landet gränsande holmen, anlägga en ridbana, som höll i längd 129 alnar, och sträckte sig öfver den plats, genom hvilken stora uppkörsvägen till slottet nu går. Då, på samma gång, bortsprängdes äfven allt hvad här ännu var öfrigt af berget, platsen jemnades, stensattes och försågs med en barrier med 4 bomar. Tillika banades på norra sidan en annan körväg, för att begagnas, då banan nyttjades. Nu mera är denna inrättning alldeles nedlagd, och platsens jemnhet enda minnet deraf.

Här må ock i förbigående nämnas, att Gustaf III. i staden Mariefred på en af honom sjelf inköpt tomt, lät anlägga en bageri-byggnad jemte andra för œconomien nödiga rum, för hvilket ändamål han sedermera köpte ännu en gård, som snart framför andra i staden utmärkte sig genom 2:ne stora byggningar af träd, 2 våningar höga och tillsammans innehållande nära 40 rum.

Dessa alla förändringar och påkostnader, Gustaf III. gjorde för Gripsholms slott, bestridde han till det mesta af egna medel. Äfven efter hans död har

detta slott framför andra blifvit synnerligen vårdadt, ännu ytterligare förbättringar företagne, eller de förut blott påbörjade fullbordade, och i synnerhet i dessa sednare åren, medelst vår nu regerande Konungs höga vård om forntida Svenska minnen och allt hvad som hedrar det Svenska namnet, har, genom en redan i flere år fortsatt reparation, Gripsholms slott fått ett herrligt och majestätiskt utseende; äfven de utomkring liggande, till slottet hörande byggnader hafva icke heller blifvit förgätne, och det förmodas att ordningen omsider äfven skall komma till den inre inredningen att ännu undergå åtskilliga förbättringar. Således allt ifrån grundläggarens, Konung Gustaf I:s tid hafva alla efterföljande Konungar af hans stam likasom täflat med hvarannan, att vidmagthålla och hellre i ett förbättradt än förfallet skick till efterkommande öfverbringa detta åldriga och vördnadsbjudande slott, som räknar sin grundläggning från Gustaf I:s sjuttonde regeringsår.

Emedlertid har genom alla dessa tid efter annan gjorda reparationer, nya inrättningar och ombyggnader, slottets inre utseende, sedan den tid det först uppbyggdes och beboddes, blifvit märkeligen förändradt. För 70 år tillbaka ut-

gjorde rummens antal ännu blott nio och nittio, dessutom 22 hvalf och källare, och 100 år der tillförene var deras antal ännu färre. Nu deremot stiga de till nära 200, jemte 20 hvälfda och 2 ohvälfda källare. En och hvar kan ock lätt af hvad som i det föregående är sagdt, sluta, huru olika rummens inre skick var den tid, då blyfenster med små runda rutor sparsamt insläppte dagen, väggarna föröfrigt till en stor del antingen voro nakne eller trädboiserade, taken sirligt målade efter den tidens sed och smak, och kring väggarna trädbänkar i stället för divanor och soffor, — huru olika i jemnförelse till deras närvarande, då allt är mera lämpadt efter vår tids smak, möblerings- och boningssätt. De äldsta möbler här finnas, äro från Hedvig Eleonoras tid; men äfven dessa äro få, och bestå till det mesta af fina sängkläden, duktyg af dammastdräll o. s. v. De flesta här nu varande möbler härskrifva sig från Gustaf III:s tid, och utmärka sig ej genom någon öfverlastande prakt, utan äro enkla, men smakfulla. Rummens yppersta prydnad består i den talrika samling af Kejserliga, Kongliga, Furstliga och andra stora, namnkunniga mäns porträter, som, jemte några mästerliga skillerier, intaga och värdigt pryda väggarna i detta slott.

Drottning Hedvig Eleonora, Konsternas stora Beskyddarinna, gjorde början med denna samling, hvilken sedermera af Ulrica Eleonora, ännu mer af Gustaf III., och ej mindre i sednare tider, ansenligen blifvit ökad. På lika sätt som Ljungman i dess Beskrifning öfver Gripsholms slott bifogat an Förteckning på de Stycken och Contrefaits, som på hans tid der funnos, jemte korta Historiska och Genealogiska underrättelser om hvar och en, bifogas äfven här till slut en sådan öfver dem som för närvaraude der finnas, och till ännu större lättnad för dem, som besöka detta slott egentligen i den afsigt att beskåda denna samling af Contrefaits af så många fordna och sednare tiders män, som här till en del finnas aftagne i kroppsstorlek och alla i den costume som brukades på den tid de lefde, skall man särskilt för hvarje rum uppgifva hvilka der finnas att bese.

Helt och hållet i sitt fordna skick befinnas ännu de rum, som blifvit så mycket märkvärdiga genom Konungarna Eric XIV:s och Johan III:s fängsliga förvarande på Gripsholms slott. Denne sednare, sedan han såsom Storförste af Finland i början af Konung Erics regering, genom sitt giftermål med Catharina Jagellonica, Konung Sigismunds

af Pohlen dotter, på samma gång genom en penningförsträckning till Pohlens Konung och andra förtroliga och vänskapliga förhållanden med ett hof, som stod i ett fiendtligt förhållande till det Svenska, genom sådant allt väckt sin broders uppmärksamhet och gifvit billiga anledningar till fruktan, blef derpå af Rikets Ständer år 1563, såsom den der stod i hemlig förbindelse med rikets fiender, dömd från lif och välfärd, och derefter med våld hämtad ifrån Finland, sedan han modigt, men fruktlöst, i 2 månader försvarat sig på Åbo slott. Från Stockholm fördes han sjövägen under 100 mans bevakning till Gripsholms slott. Färden skedde genom Söder-ström i Stockholm under åskådan af en stor myckenhet folk, som ville se Hertigen, hvarföre han ock måste sitta uppe på däcket, för att visa sig och derigenom vederlägga det rykte, som kringlupit, att han var undkommen till Pohlen. Han åtföljdes af sin Gemål Catharina Jagellonica, som af de tvenne villkor henne lemnades, antingen att lefva skild från sin Gemål i all furstlig heder eller att följa med honom i fängelse och åtnöjas med enahanda underhåll, utan minsta betänkande valde det sednare, bedyrade med tårar att hon hellre ville dö än skiljas

från sin herre, och till bekräftelse derpå visade Jöran Pehrsson sin förlofningsring, deruti de orden stodo *Nemo nisi mors*, Ingen utan döden. Den 29 Aug. år 1563 insattes Hertig Johan på Gripsholms slott, och Clas Fleming *), som haft befallningen vid Johans förvarande på Åbo slott äfvensom på resan från Finland, blef också nu jemte Matts Törne **) förordnade till vakthafvande Befallningsmän vid hans förvarande på Gripsholm.

Man vet ej med fullkomlig visshet, hvilket rum på detta slott varit Johans egentliga fängelserum. Häfderna tala om ett svårt fängelse, och på denna

*) Friherre till Wik, Herre till Svidie och Qvidie, blef sedermera Riksråd och Öfverste Befallningsman öfver Wiborgs slott och stad, och den 19 Mars 1590 förordnad till Lagman i Upland, Gästrikland, Helsingland, Medelpad, Ångermanland och Westerbotten. Han var under Konung Sigismunds tid en af dennes stadigaste och mest tillgifne anhängare, och blef af Hertig Carls parti skuten i Westerbotten, eftersom sagan förmäler, af en förtrollad pil, hvaraf han dog den 13 Maj 1597 och ligger begrafven i Borgo kyrka.

**) Blef sedan Fält-Öfverste, och genom sin dotter Barbro Törne stamfader för den Törnflyktska ätten.

denna grund har man förmodat, att Johan sutit i samma mörka och svåra fängelserum, i hvilket Eric XIV. sedermera blef insatt och som är bekant under namn af Konung Erics arrest. Den så kallade Sigismunds kammare, ett litet hvälfdt rum på nedersta botten i samma rundel (neml. den sydvestra) der Erics arrest är, tros åter endast hafva varit bestämd för Johans Gemål, till barnsängsrum. Härom får man dock, om icke en fullkomlig, dock en någorlunda bestämd upplysning af ett bref, skrifvet utaf den beryktade Jöran Pehrsson, Eric XIV:s Secreterare och Procurator, och dateradt Gripsholm den 18 Sept. 1563, således knappt trenne veckor efter sedan Hertig Johan der blef insatt. Jöran Pehrsson skrifver i detta bref: "att han varit vid Gripsholm och beställt om vakten för Hertig Johan, men förnummit honom intet vara uti det rum, der Herr Claes Fleming och Matts Törne voro befallte att honom insätta, utan i det stora tornet öfver Cancelliet, emedan golfvet uti det lilla tornet mellan Astractsalen och Borgstugan, som honom var ämnadt att sitta uti, var söndert, så att han kunde der väl utkomma; kunde ock väl en fullvuxen karl gå ut genom fen-

stren. Derföre säger han sig hafva låtit göra andra galler, tillpyntat golfvet och tillmurat dörren inåt Astractsalen. Hertig Johan hade sändt 6 eller 7 resor bud efter honom, och ändtligen hade Jöran Pehrsson gått till honom, eftersom Hertigen sagt sig hafva något att säga honom, det riket låg storliga magt uppå. Hertigen hade då strax börjat att expostulera med honom om Furstinnans prester, som henne fråntagne voro, desslikes besvärat sig deröfver, att de ville taga ifrån honom hans tvenne barn samt en Svensk barnpiga. Hertigen sade sig ock icke vela ur det rum han var uti, med mindre han såge Konungens skrifteliga befallning. Han och hans Furstinna sände Jöran Pehrssons hustru 2 guldkedjor, derföre hon skulle försörja deras barn med linkläder, och förfrågar sig Jöran Pehrsson, om han måtte dem behålla, efter de hörde intet Hertigen och Konungen till. Vidare säger han, att han före sin afresa från Gripsholm gifvit Herr Claes Fleming och Matts Törne uti befallning, att de skulle föra Hertig Johan ned af det rum han sutit uti; och slutligen erinrar han, att Herr Claes Fleming måtte tillskrifvas, det de taga från Hertigen de klenodier och annat, han ännu hos sig fördoldt hade".

Häraf kan skönjas, att det rum, hvari Johan först blifvit insatt då han kom till Gripsholm, nemligen i det stora tornet öfver Cancelliet, måste hafva varit den så kallade Fateburen eller Klädkammaren, i nordvestra eller Klockrundeln; samma rum har äfven efter Johans tid varit flere ansedde personers arrest, hvarom framdeles mera. Svårt och afskräckande måtte detta fängelserum icke hafva varit, eftersom *Hertigen icke ville ur det rum, han vare uti, så framt icke han såge Konungens skriftliga befallning.* Jöran Pehrsson, innan dess afresa från Gripsholm, gaf emellertid den uttryckliga befallning, att Hertigen skulle föras ned af det rum, han sutit uti, till lilla tornet i det rum, som honom först var ämnadt att sitta uti, sedan detta nu blifvit tillpyntadt och beboeligt. Och detta rum är utan tvifvel den så kallade Sigismundi kammare, som följaktligen då blir Johans egentliga fängelserum, der han lefde tillsammans med sin Gemål. Här födde hon honom ock tvenne barn, först, år 1564, en dotter Isabella, men hvilken dog det följande året; sedan, den 20 Juni 1566, sonen Sigismund, som sedan blef Konung i Sverige och Polen och efter hvilken detra rum äfven bär namnet, såsom

märkeligt af en Konungs födelse. Här står ock ännu samma säng qvar, hvar Sigismund blifvit född, och på sitt gamla rum, inuti muren i en fönstervrå. För öfrigt är rummet, efter den tidens smak och sätt, snyggt men enkelt inredt, med grant målade trädbonader och listverk, icke olikt de efter gammal smak målade och utsirade kammare man ofta träffar i bondstugorna på Landsbygden.

I Gustaf III:s tid blef den sal eller det stora rum, som stötte intill denna Sigismundi kammare, afdeldt till flere sängkamrar, hvarifrån ingången nu är till nämnde Sigismundi rum. Denna sal hade på murarna åtskilliga målningar, deröfver flere Bibliska språk citerade, samt tillika målade vaser, hvaraf man har förmodat, att den varit brukad till Predikosal. Utan tvifvel var denna sal den samma, som i Jöran Pehrssons bref kallas Astractsalen, men vi måste lemna till de mera kunniga att upplysa, hvad föröfrigt med Astractsal månde förstås, emedan detta ords både etymologie och bemärkelse är oss obekant.

Till October månad år 1567, således i runda fyra år, varade Johans fän-

gelsetid på Gripsholm, stundom under bättre, stundom under sämre uppvaktning*), men dock öfverhufvud alltid bemött och hållen på ett sätt, som mera hedrar än vanhedrar Eric XIV, i jemnförelse till det bemötande denne sedan fick erfara af sin broder. Ty icke fullt ett år efter, sedan Johan, genom träffad förlikning med sin broder, utkom ur sitt fängelse, drabbade Konung Eric sjelf det öde, att i sin ordning blifva sin broders fånge, då denne nu uppsteg på hans thron Han icke allenast förlorade sin frihet, han måste äfven utstå begabbelse, hunger, köld, stank och oro både dag och natt, och dessutom släpades han ifrån det ena fängelset till det andra. Först insattes han i en mörk håla på Stockholms Slott, sedan fördes

*) Doctor Wilhelm Lemnius, Secreteraren Mårten Helsing och Bengt Olofson, som voro på Gripsholm, skrefvo i Juli 1565 till Ståthållarne i Stockholm Nils Krumme och Sivard Kruse, och begärte att de ville skicka till Hertigen en eller annan åm vin hälst som Furstinnan var i sjukligt tillstånd. Den 17 Maj 1567 skref Furstinnan sjelf till Bengt Gylte, Isac Baner och Olof Larsson i Stockholm och bad dem draga försorg om Renskt vin och annat, som kunde tjena henne i hennes sjukdom och hvilket hennes tjenare Sebastian skulle hämta.

han i Sept. 1569 till Åbo Slott, derifrån i Juli 1571 till Castelholm på Åland, sedan om hösten samma år till Gripsholm, derifrån åter i Juni 1573 till Vesterås, så om hösten 1574 till Örbyhus i Upland, der han ändtligen den 26 Februari 1577 slöt sina dagar på sätt som af denna tidens Historia är allmänt bekant. Icke utan hemsk rysning inträder man i hans fängelserum på Gripsholms slott. Det är i tredje våningen af sydvestra rundelstornet, i samma rundel, hvari Sigismunds kammare är. Inuti sjelfva rundelsmuren är en fri gång omkring arrestrummet, som i följe deraf så tillsägandes är försedt med dubbla murar, och mellan dessa en pasage för vakten. Små gluggar i muren, förvarade med starka galler, äro de enda öppningar för dagen, väggarne äro kala, och träddörren beslagen med tjocka jernskållor i kors; på dörren är skuret ett trekantigt hål, hvarigenom mat förmodligen instacks åt den arme Konungen. En söndrig trädstol är den enda förvarade lemning af fängelsets meubler, och tilläfventyrs hafva meublerna varit ganska få, emedan all anledning är att tro, det många beqvämligheter icke blifvit Eric lemnade, så att man kan antaga, att detta rum då varit lika kalt, ödsligt och hemskt,

som i dess närvarande skick. När man besöker begge brödernas olika fängelserum, har man likasom en lefvande tafla framför sig af deras olika handlings- och bemötningssätt emot hvarandra.

Men så väl före Konungarna Eric och Johan som ock efter deras tid, hafva äfven många andra märkeliga män sutit fängslige på detta slott. Här blef Kaniken i Linköping Magister Thorerus Månsson under Konung Gustaf I:s tid, år 1553 insatt, då han, ännu nitiskt vidhängande den Katholska läran, ej ville antaga Reformationens grundsatser och lämpa sig efter dess fordringar. Han blef dock efter kort tid åter utsläppt. Här, som det tros, satt äfven Biskopen i Strängnäs Magnus Sommar flere månader i fängelse. Han hade väl icke satt sig upp emot Gustafs reformationsplaner, utan temligen förstått att skicka sig efter tiden; dock märkte den skarpsynte Konungen, att Biskopen hemligen i hjertat döljde papistisk surdeg, så att i religionssaker ingenting på honom var att lita, hvilket skrymtaktiga väsende Gustaf ock allvarsamt förehöll honom åtskilliga gånger. En gång, då Konungen hade Biskopen till gäst hos sig, på sitt andra bröllop år 1536, frågade han honom på skämt: I

hvad Capitel i den Heliga Skrift det stod skrifvet, att Biskoparne skulle bo i präktiga stenhus? Biskopen svarade i lika ton tillbaka: *I samma Capitel, hvari det står skrifvet, att Konungen skall taga tionde af sina undersåtare.* Detta svar förtörnade Konungen, ty han fann det innebära mera än ett blott skämt, när han sammanlade det med Biskopens öfriga opålitliga uppförande. Magnus Sommar blef då afsatt från sitt embete, och sedan han tillbragt 8 månader i fängelse på Gripsholm, tillät Konungen honom att framlefva sin öfriga tid i Krokers Kloster, hvilket, beläget midt inpå skogen Kolmorden i gränsskillnaden mellan Östergöthland och Södermanland, Johannis-Munkarne då hade öfvergifvit och lemnat tomt efter sig. Der lefde han till sin död, väl försörjd, ty Konungen benådade honom med årliga räntan af Junåkers Härad i Södermanland. Botvidus Sunonis, äfven Biskop i Strängnäs, blef ock af Konung Gustaf I, år 1556, här insatt i fängelse, dels derföre att han hade satt sig emot Konungens giftermål med den afledna Drottningens Systerdotter Catharina Stenbock, dels ock för sin delaktighet i utarbetningen af Olai Petri Krönika, hvilken, såsom man vet, i hög grad misshagade

hagade Konungen. Efter kort tid kom han dock åter på fri fot, sedan han försonat Konungen med 500 marker silfver, afbedit sitt brott och gifvit ny försäkran om sin trohet; men sitt embete återfick han icke förrän efter Gustafs död; Eric XIV insatte honom åter i Biskopsdömet 1561, men året derefter afgick Biskopen med döden.

Desse äro de beryktade män, som man vet under Gustaf I:s tid hafva varit i fängsligt förvar på Gripsholms slott. Under de inhemska oroligheterna i Konung Sigismunds tid, då Sverige var nära att blifva ett lydrike under Pohlen och äfven återbringas till den Katholska läran, men från begge dessa olyckor räddades af Gustaf I:s yngsta och kraftfullaste son, den stränge Carl IX, blefvo många Herrar här insatte i fängelse, nemligen: först Rådsherrarne Gutaf Baner till Djursholm*), Claes

*) Hans fru Christina Sture, en dotter af Riksrådet och Riksmarsken Grefve Svante Stensson Sture följde jemte 2:ne sina barn med sin herre till Gripsholm, men fick ej med honom inkomma på slottet, utan måste blifva i gammelgården, som kallades Mariefred, Derifrån reste hon följande året

Bjelke*) och Jöran Knutsson Posse till Hellekis. Desse, sedan de begifvit sig ur riket till Konung Sigismund i Pohlen, men af honom efter slaget vid Stångebro den 25 Sept. 1598 blifvit utlefvererade till Hertig Carl, insattes på Gripsholm, och suto här till år 1600, då allesamman blefvo hämtade till Linköpings riksdag, och der efter Ständernas dom dömde till döden. Gustaf Baner var ock bland dem, som afrättades på Linköpings torg den 20 Mars 1600; men Claes Bjelke och Jöran Posse samt många andra deras medbröder utleddes väl till afrättsplatsen, men återfördes sedan i sina fängelser. Bland dessa sednare var äfven Arvid Ericsson

---

till Djursholm, der hon afled d. 4 Jan 1619, och ligger begrafven i Upsala Domkyrka.

*) Friherre till Wik, Herre till Semsholm, Bjelkesta, Penningby, Nynäs, Räfvelsta och Kurön, Riksråd och Ståthållare på Stockholms slott år 1589. Han var på sin tid ansedd för den rikaste Adelsman i Sverige. Lefde sedan i 16 år i stor fattigdom som landsflyktig utom riket, till dess han den 26 Aug. år 1616 fick Konung Gustaf Adolphs tillstånd att åter komma tillbaka. Han dog år 1623 och ligger begrafven i Åkers kyrka i Hagunda härad i Upland.

Stålarm*), Krigsöfverste och Landshöfding eller Ståthållare i Finland, samt Axel Kurck till Anjela, äfven Krigsöfverste i Finland. Desse begge blefvo sedan förde till Gripsholm och här den 3 April 1600 insatte i fängelse till år 1602, då de kommo på fri fot. Tvenne år derefter, 1604, blef Arvid Ericsson Stålarm åter här å nyo insatt, det följande året för andra gången dömd till döden, hvilken dom dock aldrig gick i verkställighet, utan Stålarm framlefde hela sin öfriga tid i fängelse på Gripsholm, till dess han omsider dog af ålder och sjukdom och blef i Kernbo kyrka begrafven, der ock hans vapen måladt på träd uppsattes och förvaras nu i Mariefreds kyrka.

Här, på Gripsholms slott, i fän-

*) Annu, då han utfördes på afrättsplatsen, visade Arvid Stålarm en förvånande ysterhet och frimodighet; ty när han gick förbi några fruntimmer, som stodo i fenstren och sågo på denna bedröfliga utfärd, tog han icke allenast af hatten, utan sade ock till dem med mycken munterhet: Jag har alltid gerna uppvaktat fruntimmer, ville de nu med sin förbön hos Hans Furstliga Nåde hjelpa mig härifrån, skulle jag vara deras tjenare, så länge sag lefver.

gelse slöt ock Erkebiskopen i Upsala, Abraham Andersson Angermannus, sina dagar. Sedan han först med hjeltemodig ståndaktighet under Konung Johans tid satt sig emot Liturgiens införande och som martyr för sitt nit 16 år lefvat landsflyktig utom riket, derpå af Carl IX. blifvit återkallad och åter insatt i sitt embete, men kort derefter dels för en otillbörlig stränghet i sitt embete, dels för sitt tredska och motvilliga uppförande mot Konungen, af Rikets Ständer den 3 och 7 Februari 1599 blifvit dömd från ära och embete, måste han framlefva sin öfriga tid som en usel fånge på Gripsholm, der han ock efter 9 års fängelse omsider dog i stort elände, förtärd af ohyra, hvarefter hans kropp blef begrafven i den nära intill liggande Kernbo kyrka.

Hvar alla dessa här nämnda beryktade mäns fängelserum varit, vet man icke med någon visshet; dock tror man att det varit i den första halfvåningen, som den tiden kallades Värnen och innan 1709 års reparation*) varit så byggd, att utåt varit

*) Se sid. 28.

bröstvärn och rum inåt borggården. Med visshet vet man dock, att Arvid Ericsson Stålarm och Axel Kurck sutit förvarade i den så kallade Fateburen eller Klädkammaren i tredje våningen af nordvestra rundeln. Ty der upp under hvalfvet finnes följande skrifvet med rödkrita:

Anno 1600 *den* 3 *Aprilis blefvo vi här insatte:*

Tro Gudi alla ting.

ARVID ERICHSSON

Till Lindö och Peitz (Prytz).

Gud vet min lycka.

AXEL KURCK

Till Aniela.

Vi hafva setat för vår trohet och lidit för våra synder. Kommo härut den . . . . .

Tilläfventyrs har samma rum äfven tjent många andra till fängelse.

Under Lifgedingstiden och derefter, intill år 1763, till dess Nyköpings

Slottshäkte härtill blef bestämdt, förvarades på Gripsholm alla missdådare från de härader och städer i Södermanland, som hört till samma Lifgedinge. Den märkeligaste fånge, som sedan denna tid hit blifvit förvist, var den afsatte Gustaf IV. Adolph, hvilken händelse, såsom i vår tid föregången, är alla bekant.

Bland de märkeligaste monumenter, som förvaras på Gripsholm, kunna med skäl räknas de tvenne stora metall-kanoner, som här ligga på yttre borggården midt emot stora porten. Dessa kanoner höra till våra äldsta tropheer och hafva i Konung Johan III:s tid blifvit tagne och hembragte af den store Fältherren, Friherre Pontus de la Gardie, då han i September månad år 1581 intog Ivanogrod under Ivan Basilowitz den andres tid. På den mindre skönjes ännu 3:ne märken efter styckekulor. Den större håller 8 alnar och 23 tums, den mindre 7 alnar och 19 tums längd, och begge hafva de 7 och 3:åttondels verktums caliber, tillsammans skola de väga 86 ½ Skeppund. I öfrigt äro de för sin tid sirligt och väl utarbetade, med löfverk a la besque, och hvardera har på Ryska en inscription, som i öfversättning sålunda lyder:

neml, den större:

Med Guds Nåde, efter befallning af Czaren och Storfursten öfver hela Ryssland, JOHAN WASILEWITZ, är denna bössa, V a r g e n, förfärdigad år 7087), af* ANDREI TZIOHOFF.

och den mindre:

*Med Guds Nåde Czar JOHAN, och Storfurste öfver hela Ryssland, är bössan V a r g e n förfärdigad år 7085**) af* ANDREI TZIOHOFF.

Drufvorna på dessa Kanoner äro gjutna i form af hufvuden, med upprätt stående öron, stort gap och långa betar, i anledning hvaraf man för likheten skull, innan inscriptionen blef öfversatt, gifvit dessa stycken namn af Galten och Suggan, hvilken benämning de äunu behålla. Äfven framåt mynningen är en sirat, som liknar ett hufvud.

Dessa kanoner blefvo i Gustaf Adolph den Stores tid hitförda till Grips-

*) Svarar efter vår tideräkning mot år 1578.

**) 1576.

holm och förärade till hans Fru moder, hvilken då innehade Gripsholm som enkesäte. Men åren 1722, 1734 och 1764 förestod dem ett lika öde, som tvenne andra mindre, väl gjutna metall-kanoner, hvilka i Tyskland under trettioåriga kriget blifvit tagne och äfven hitförde till Gripsholm. Desse sednare neml. blefvo efter Öfver-Marskalk-embetets ordres af den 22 Febr. 1765 afförde till Styckgjutaregården i Stockholm, för att der omgjutas till mindre kanoner för de andra Kongl. slotten. Ändtligen förmådde dock några mäns verksamma nit för forntida hedrande minnen, att rädda de förra från en lika undergång.

Hvad sjelfva Kungsladugården beträffar, så lyda derunder temligen ansenliga egor. Den består nemligen af 9 mantal, i fordna tider sammanlaggda af 3:ne förlaggde byars mark, Marsta, Finsta och Betsby, hvarefter ännu några lemningar skola finnas och hvilka än i dag bibehålla sina gamla tomtenamn. I förra tider, då slottet var i enskiltas händer, och ännu i Konung Gustaf I:s tid förmenas dess egor hafva varit långt vidsträcktare och under sig haft ännu många bondhemman, hvilka

ka sedan tid efter annan på åtskilliga sätt blifvit förvandlade. För öfrigt hör äfven till slottet en hardt härintill liggande stor och prydlig djurgård, märkelig i synnerhet af sin vackra belägenhet och sin ymniga och herrliga löfskog. Intill djurgården stöter den stora trädgården, och derinvid åter den så kallade lilla eller Ol. Christophers Humlegård, hvilka äfven räknas bland slottets tillhörigheter. Så äfven den temligen ansenliga skogstrakt, Kongshagen kallad, som ligger landväg 1, men sjöväg blott en half mil från slottet, och der år 1758 om hösten 6 elgar, och några år derförut, 1754 äfven om hösten, 12 sådana blefvo skutna, af hvilka Drottning Ulrica Eleonora med egen hand fällde trenne. Under slottet hör äfven Bråtön, belägen 2 och en half mil derifrån, i Lenna socken, och märkelig i synnerhet af sin herrliga och rika Lind-skog, så att till och med flera gångor ansenlig mängd af unga lindar härifrån blifvit aflemnade till Kongl. slotten Ulricsdal och Drottningholm. För öfrigt må anmärkas, att sedan år 1719 Kungsladugården alltid var under arrende.

Ungefär 1000 alnar härifrån i sydv.,

på Kungsladugårdens mark och den så kallade Tegelhagen *), som genom en liten sjövik är skild från slottet, lät Gustaf III. år 1777 anlägga och uppbygga Gripsholms Kongl. Bränneri, hvilket, ehuru nu icke mera i dess fordna florerande tillstånd, dock i förbigående må nämnas, såsom på sin tid ett af de största i riket, så i anseende till dess ansenliga och prydliga åbyggnader af sten, som öfriga kostsamma inredningar och anläggningar. Här voro 29 pannor, som hvardera innehöll från 1,200 till 3,000 kan-rum, så att hvarje dag kunde här afbrännas 76 tunnor säd. Tillika var ett vattenverk här inrättadt, som genom 6 koppar-pumpar kunde gifva 800,000 kannor vatten om dagen, med en cistern eller trumma af 200 alnars längd efter sjöbotten, hvarigenom friskt vatten leddes till verket, emedan det närmast landet varande vattnet, i anseende till den grunda botten, är mest stillastående.

*) Ända till år 1750 har här varit ett Kungsgården tillhörigt tegelbruk, som tillika med Ladugården varit utarrenderadt, och gafs i arrende derföre årligen ett visst antal tegel till slottsbyggnaden i Stockholm.

Midt emot slottet, på en hög backe, hardt intill Kungsladugården, ligger Kernbo gamla sockenkyrka, hvaraf nu mera blott de starka, med gammeldags murbruk hopkittade gråstensmurarne äro i behåll. Sedan tvenne århundraden tillbaka, eller ifrån år 1624, då Mariefreds stadskyrka, grundlaggd af Konung Carl IX:s Enkedrottning Christina, blef färdig och invigd, har denna Kernbo kyrka icke varit nyttjad *), utan qvarstår nu endast som ett gammalt monument, i synnerhet minnesvärdt deraf, att Riksföreståndaren Sten Sture den Äldres ben, som flyttades hit efter Gripsholms klosters förstöring, hvilade här till år 1577, då de flyttades till Strengnäs domkyrka, der öfver dem i sednare tider en präktig grafvård blifvit upprättad.

Sedan Carl IX. gaf Mariefred de första stadsprivilegier, och sedan genom samma Konungs Gemål denna stad fått

*) Undantagande åren 1682—1701, då man åter, så godt man kunde, måste betjena sig af densamma, till dess stadens kyrka, som är 1682 af brann, åter blef uppbyggd och färdig genom Drottning Hedvig Eleonoras försorg och på dess bekostnad.

sin egen kyrka, samt tid efter annan de efterföljande Konungar genom åtskilliga förmoner och författningar befordrat dess uppkomst, har Mariefred allt mera tillväxt. Och såsom det har att tacka det närliggande Gripsholm för sin första upprinnelse, så har staden ock i sednare tider mycket tilltagit genom Kongl. familjernas och hofvets vistande på denna Kungsgård, emedan derigenom uppkommit en större tillförsel och afsättning, samt större folkmängd haft tillfälle att vinna vid flere näringar, genom hvilket handeln i samma mon tilltagit.

Förteckning

på de Skillerier samt Furstliga och andra namnkunniga Personers Portraiter, som finnas på Gripsholms slott, jemte korta Historiska och Genealogiska underrättelser om de märkeligaste samt mest ryktbare bland de här förekommande Personer.

Nedre Våningen.

N:o 102. *Nedre Förmaket.*

1. *Lebensgr.* **Pehr Gustafsson Baner** till Ekenäs och Tuna, Riddare och Riksråd.

Son af R. R. och Marskalken Gustaf Baner till Djursholm och Ekenäs och dess Grefvinna Catharina till Stegeholm och Westerwik' en dotter af Svante Sture. Han föddes på Djursholm den 28 Juni 1588, blef år 1611 Kammarherre hos Konung Gustaf Adolph och följde denne store Konung på alla dess tåg mot Danskarna. År 1617 blef han Rikskammarråd, och sedan som

Krigscommissarius åtföljde han Gustaf Adolph på dess tåg till Lifland, utnämndes derpå till Landshöfding, och kort derefter till Gouvernör öfver Revel och Estland. Blef år 1625 RiksRåd, tvenne år derefter CancellieRåd, då han i 10 år förestod Cancelliet under Axel Oxenstjernas vistande på Tysk botten; tillika var han Lagman på Öland samt öfver Östergöthland och Finspånga Bergslag. Efter trogna och vigtiga tjenster afled han i Stockholm år 1644, blott 56 år gammal. I synnerhet har han gjort sig minnesvärd och odödlig genom sin rådighet och sitt mod under retraiten vid Wissjö den 11 Febr. år 1612, då Gustaf Adolph störtade ned i strömmen med sin häst och jemte många andra Svenskar råkade i den yttersta lifsfara, ej mindre för vattnets djuphet, än den mängd Danskar, som med tåta salfvor förföljde Svenskarne ända till brädden af ån. Pehr Baner, då han såg Konungen i denna fara, sprang genast af hästen, lade sig på isbrädden, fattade Konungen vid handen och hjelpte honom lyckligen upp, men föll i det samma sjelf ned i strömmen, och räddades icke utan svårighet af sin broder Nils Baner. För denna sin behjertade gerning blef Pehr Baner vid Gustaf Adolphs kröning år 1617 slagen till Riddare i Rikets Ständers närvaro.

2. *Lebensgr.* **Bengt Oxenstjerna, Friherre till Ekebyholm och Söderbo, Sv. Rikes Råd, RiksStallmästare och General-Gouvernör öfver Lifland.**

Son af Friherre Bengt Gabrielsson Oxenstjerna, Hertig Carls af Södermanland Furstliga Råd, Marskalk och Gouvernör öfver Södermanland, Nerike och Wermland, samt dess Friherrinna Brita Posse, dotter af RiksRådet Knut Axelsson Posse. Han föddes på Frösviks gård år 1591, och sedan han flere år studerat vid Academierna i Rostock, Wittenberg och Jena, företog han år 1611 sina ryktbara utländska resor, genomreste först flere länder i Europa, begaf sig sedan öfver till Asien, och efter det han der besökt det Heliga Landet och andra namnkunniga orter, årnade han sig ännu djupare inåt denna trakt af verlden, men blef af Arabiska röfvare öfverfallen, sargad och plundrad. Sedan han från denna fara på ett Turkiskt skepp återkommit till Venedig, ingick han i tjenst hos Storhertigen af Toscana, tjente nemligen på dess flotta och bevistade flere sjöträffningar med Turkiska skepp och galerer. Sedan begaf han sig åter ur Europa och företog en vidsträckt resa inåt Asien ända till Babylon och den Persiske hufvudstaden Ispahan, besökte Schach Abas I. i dess läger, en af Parsiens största Regenter, och blef af honom med mycken gunst ansedd; begaf sig derpå bort till Indiska hafvet, derifrån åter tillbaka till det Förlofvade Landet, vandrade så utmed Röda Hafvet till Gaza, genomtågade Arabiska Öknen Etham, och så förbi Röda Hafvet till Egyptiska hufvudstaden Cairo, besåg derpå Epyptens alla förnämsta orter och städer, for sedan genom Palestina tillbaka till Tyrus och Sidon, besökte derpå de Grekiska öarna i Archipelagen, och åter-

kommen till Europa genomreste han ännu en gång nästan alla dess länder och riken. Efter nio års resa kom han änteligen hem till Sverige 1620. Han är med allt skäl kallad Resare Bengt, under hvilket namn han är känd i de berättelser, som inom de gamla familjerna bibehållas. Utom sitt modersmål kunde han med fullkomlig färdighet tala och skrifva 7 språk, hvaribland Spanskan, Persiskan och Turkiskan. Men som han icke reste blott af en fåfäng nygirighet, utan i synnerhet bemödade sig om att lära känna folkslagens seder, lagar och regeringssätt, återkom han till fäderneslandet med en rik skatt af samlade kunskaper. En sådan man, med så vidsträckt förfarenhet och förvärfvad verldskännedom, var i hög grad välkommen hos den store Gustaf Adolph, som ock brukade honom i många vigtiga förrättningar samt beskickningar till fremmande hof, och sedan satte honom till Gouvernör öfver Riksstaden Augsburg samt de öfriga städer och landskaper, Konungen hade i Schwaben intagit. Efter Gustaf Adolphs död förordnades han till RiksStallmästare och GeneralGouvernör öfver Lifland och Ingermanland, hvilket embete han i flere år med heder och vårdighet förestod, till dess han år 1641 kallades till RiksRåd, men dog tvenne år derefter, och ligger begrafven i Jäders kyrka i Södermanland. Han var allmänt aktad för sin gudsfruktan, nit och trohet i sina embeten, för sin vidsträckta lärdom och sin behaglighet i umgänge.

3. *Lebensgr.* Pehr Olofsson, Dalkarl och Riksdagsman, märkelig deraf, att han varit en af faddrarne vid Carl XII:s dop.

4. *Lebensgr.* Anders Mattson, Taleman för Bondeståndet vid 1778 års Riksdag och vittne till Gustaf IV. Adolphs dop.

5. Engelbrekt Engelbrektsson.

Den samme store och namnkunnige Bergsmannen, som under Calmar-unionen och Konung Eriks af Pommern regering, år 1432 steg i spetsen för den hårdt förtryckta Dal-allmogen, inom kort tid, med förvånande hast intog alla rikets slott och fästen, förjagade de Danska fogdarna och Befallningsmännen, väckte åter nationens kraft och med detsamma hoppet om räddning mot både utländskt och inländskt förtryck. Han är det, som bröt banan för de efterkommande Sturarna och deras efterträdare Wasa-Konungarna. Hans bedrifter och hans handlingar förtäljas af Historien; hans död år 1436 på en holme i Hjelmaren, som efter honom är kallad Engelbrektsholmen, har äfven blifvit ett ämne för Tragedien. Engelbreckts ansigte utvisar styrka och kraft, och ett långt skägg pryder den väldige mannen.

6. Abraham Lejonhufvud, Friherre till Nynäs och Herre till Ekeberga; Riksråd.

Som ung var han Page hos Konung Carl IX, reste sedan, år 1600, till Holland och Frankrike för att lära krigsväsendet, hemkom åter efter 4 år, ingick då i Carl IX:s tjenst, och tjente honom både i frid och strid, inom och utomlands, troget, ridderligen och manligen, ty i kriget både mot Danmark och Pohlen bevisade han en utmärkt tapperhet, och i beskickningarna till England, Skottland och Frankrike uppförde han sig med klokhet och skicklighet. Han blef derföre Friherre år 1610, fyra år derefter Lagman i Nerike och Ståthållare öfver Arboga och Köpings län; år 1617 utnämndes han till Riksråd, men dog barnlös redan det följande året i sin bästa ålder, blott 35 år gammal, och ligger begrafven i Lillkyrka Kyrka i Nerike. Han var son af Erik Abrahamsson Lejonhufvud, Riksråd och Lagman i Nerike, samt dess fru Karin Soop, dotter af Åke Haraldsson till Tidön.

7. Ludvig Fabritius, Öfv. Lieutnant och Kongl. Svenk Envojé.

Han var född på fästet Oranien i Brasilien år 1648; son af Joh. Georg Fabritius, Med. Doctor och Professor vid Academien i Leyden, samt dess fru Elisabeth Funck. Först ingick den unge Fabritius i Rysk krigstjenst, slet

mycket ondt, blef vid Astracans öfvergång år 1665 fången af de Donauske Kossakerne, såldes såsom slaf tvenne gånger, men köptes ändtligen fri uti Hispahan år 1671 af den Holländske Envojén. Sedan ingick han åter i Rysk tjenst, men tog derifrån afsked år 1677 såsom Öfv. Lieutnant, hvarefter han begaf sig öfver till Sverige, blef ock af Konung Carl XI. antagen och först utnämnd till Svensk Envojé i Ryssland, sedan gjorde han tre särskilta resor till Persien i handelsärender och återkom sista gången 1700. Denne mannens många och besynnerliga öden förtjena att läsas uti den särskilta lefvernesbeskrifning, som öfver honom är utgifven. Han dog i Stockholm 1729, och ligger begrafven i St. Ulrica Eleonora kyrka.

8. Christopher Polhem, Commerce-Råd och Commendör af Kongl. Nordstjerne Orden.

Hos detta stora, utmärkta kraftsnille stå de Svenska bergverken och manufacturerne i evig förbindelse. Det var han som genom en sinnrik och djupt uttänkt bergsmachine, till ovärderlig båtnad för Bergslagen, lättade den hittills kostsamma malmuppfordringen så vid Fahlu som andra grufvor. Han äfven ingaf till Carl XII. första förslaget om stiftelsen af ett Laboratorium Mechanicum, der alla modeller skulle förfärdigas, och sjelf vid Stjernsunds bruk anlade han ett manufactorie af inrikes materialier, jern, stål, koppar och messing, och ej mindre mängden af hans machiner,

än den djupa uppfinningskraft som dem skapade; väcka ännu i dag förundran. Han genom sina nya uppfinningar förbättrade äfven ansenligen de Svenska yllemanufacturerna, och i hushållningens alla grenar skapade han nya hjelpredor. Då han år 1712 vistades i Carlscrona, der han gaf Lyckeby qvarnar en säker hålldam, hvilket hittills aldrig lyckats någon byggmästare, och på samma gång inhämtade kunskap om den föreslagna dockbyggnaden, föreslog han att dockan skulle sprängas in i sjelfva hällebärget och vattnet under påstående arbete uppdämmas, hvilket stora odödeliga konstens mästerstycke han ock inom ett år fulländade. Den mästerliga Söderströms slussbyggnad i Stockholm fullbordades ock genom hans djupa konst och under hans inseende på ett år. Han påtog sig att inom 5 år fullborda den så kallade Trollhättebyggnaden, och det emot en vådergällning af 150,000 Dalr Kppmt. Och ändtligen, då man år 1748 angrep detta verk, främjade Polhem det ganska mycket genom sina råd, planer, modeller och ritningar, ehuru han då sjelf var kommen till en hög ålder. En outtröttlig sinnesstyrka, en djup, outtömlig tanke- och uppfinningskraft och en drifvande hog att gagna, utmärker Polhems hela lefnad. Och denne store odödlige man var född af fattiga föräldrar i Wisby stad, och måste vid 12 års ålder, sedan han förlorat både sin far och farbroder, tillbringa andra 12 år i herrskapstjenst, dels som Gårdsskrifvare, dels som uppbördsman. Men under denna tid började han, endast

ledd af sitt snilles kraft, att inrätta en fullkomlig snickare-, svarfvare- och smedje-verkstad, och då han hörde sägas, att det vore böcker skrifna på Latin, hvilka innehöllo en ting som kallades Geometri, andre som lärde en uträkningskonst som kallas Algebra, och ännu andre som afhandlade Mechanik, rådförde han sig med en Prest om genaste vägen att lära Latin, fick ett Latinskt och Svenskt Lexicon, lärde sig det utantill, accorderade med en i granskapet boende Prest, att gå honom vidare tillhanda, mot det att han, Polhem, lofvade förära honom ett ur, som skulle slå hela, halfva och fjerdedels timmar, visa dag och datum med ny och nedan. Outröttlig gick han hvar dag halfannan mil fram och tillbaka till sin lärare, i hvad väder som helst, och bragte det änteligen derhän genom sin ihärdiga flit, att han kunde besöka Upsala, der han i den lärde Professor Spole fann en ädel gynnare och handledare, men grundade dock sin egentliga lycka, då han genom sitt snille lyckligt bragte i gång det namnkunniga konstur, som var uppsatt bakom altartaflan i Upsala domkyrka och redan då i 100 år hade stått ofärdigt, utan att någon urmakare tilltrott sig att lägga hand vid detta konstrikt sammansatta verk. Polhem var född år 1661 och dog år 1751, nittio år gammal, beundrad och högt aktad för sitt snilles kraft och sin nyttiga verksamhet, både inom och utomlands, både af samtid och efterverld. Hans farfader hade varit en Ungersk Adelsman, som för religionen skull flyktat från sitt fädernesland och satt sig

ned i Pommern. Polhems fader, Wullf Christopher Polhammar, var Handelsman i Wisby.

9. Joh. Henr. Voigt, Lärd, Astronom.

10. Gregorius Franciscus Durietz, Kongl. Sv. Archiater.

Han var född i Aras i Flandern år 1607, och härstammade af gammal adel i Frankrike. Blef Med. Doctor i Salamanca i Spanien, sedermera Professor i Frankrike och K. Ludvig XIV:s Lifmedicus. År 1644 kallades han af Bengt Skytte till Sverige, blef Drottning Christinas Lifmedicus och fick sin lön af ett kloster i Bremen. Sedermera blef han Carl Gustafs Archiater och adlades 1651. Han var den förste Preses i Collegio Medico, var en stor Grek, en lärd och snäll man och på sin tid högt aktad. Aldrig tog han af sig hatten för de stora herrarne. På våra Svenska Apotheker lefver ännu hans namn, genom det så kallade *Durietz Modervatten*. Han dog i Stockholm år 1682.

11. Carl Michael Bellman.

Han var född i Stockholm år 1741, och dog äfven der år 1796. Hans minne är ännu friskt, och ingen är väl i Sverige, som ej, vore han än ock okunnig om *Bacchi Tempel* och *Fredmans Epistlar och Sånger*, dock åtminstone hört talas om

den odödlige national-Sångaren Bellman, en verklig naturens Skald, som i Sverige aldrig haft sin föregångare och sannolikt aldrig får sin efterföljare.

12. Lucidor eller Lasse Johansson.

Äfven en ryktbar Svensk Poet, som lefde i XVII århundradet. Han egde af naturen ett qvickt snille och skref med mycken lätthet vers, men utan all granskning, urskillning och smak, ty han skref dem vid ölbägaren på bordet och kastade tankarna på papperet såsom de föllo honom in, och dervid blef det. Hans skaldestycken äro utgifna under titel af *Helicons Blomster, plockade och vid åtskilliga tillfällen utdelade af Lucidor den Olycklige.* Han var född år 1650 och förmenes vara en naturlig son antingen af Amiralen Strusshjelm eller fältherren Grefve C. G. Wrangel. Som Student råkade han i något för nära bekantskap med en adelig Jungfru, ett brott, som den tiden räknades för ganska stort och borde hårdeligen bestraffas. Konungen mildrade dock straffet på Hofrättens föreställning, att Lucidor hade ett sådant *ingenium, att han kunde sig evertuera och med tiden göra lycka.* Vid Landshöfdingen Baron Conr. Gyllenstjernas bröllopp år 1669 författade han en bröllopsskrift under titel af *Giliare Kval,* men hade ej bättre lycka med sitt snillefoster, än att han i anseende till de fria, stötande och ohöfviska utlåtel-

ser der förekommo, blef kastad i fängelse, under hvilken tid han tröstade sig med en märkelig Ode, som börjas sålunda.

Skulle jag sörja, då vore jag tokot,
Fastän det ginge mig aldrig så slätt:
Lyckan min kan fuller synas gå krokot,
Vakta på tiden, hon lär full gå rätt.

Denna Lucidor blef på Munkens källare i Stockholm med vårjan genomstungen af en Lieutnant vid namn Storm. Han dog dock ej strax, utan lefde så länge, att han fick samla sina tankar, hvarunder han författade den Psalmen som under N:o 406 finnes i vår gamla Psalmbok. Detta skedde år 1674. Äfven hålles han för Öfversättare af Psalmerna N:o 407 och 409.

13. Adam Been, Cabinettsmålare.

Han var Sachsare och inkallades af Konung Carl XI. till Sverige; är mycket berömd såsom miniatur-målare.

14. Beata de la Gardie, Grefvinna till Wisingsborg.

15. Catharina Ebba Horn, Hofmästarinna.

Dotter af R.R. och General-Gouvernören Friherre Bengt Claesson Horn till Åminne och

Åkebyholm, famt gift med Riksrådet Grefve Axel Baner.

16. Anna Kruus, Friherrinna.

Yngsta dotter af Öfversten Friherre Lars Kruus till Gudhem, Karckus, Ruin m. m. famt gift med Landshöfdingen öfver Upland Claes Hermansson Flemming, Friherre till Libelitz, Herre till Willnäs, Hermansfari, Lundby, Aggarö, Holmsånger, Ljung, Bo, Tuna, Afpenäs, Tyningsö och Saris.

17. Jeanne d'Arc, eller Jungfrun af Orleans.

Den namnkunniga Orleanska Flickan, som i dess mest blomstrande ålder, hänförd, såsom det förmenas, af andeliga syner och en brinnande andakt, tog på sig harnesk och hjelm, begaf sig till Franska armeen, uppeldade, anförde de Franska hårarna, segrade öfver Engelsmännerna, räddade derigenom det nedslagna Frankrike från undergång och stadgade Konung Carl VII:s thron. Men i belägringen af Compiegne den 25 Maj år 1430 blef hon tagen till fånga, och lemnad åt Jean de Luxenbourg, hvilken, då Carl VII. ej tog ett enda steg, för att rädda sin heroiska Beskyddarinna, sålde henne till England för 10,000 Livres. Engelsmännen, gladare öfver denna fångst, än om de hade eröfrat hela Frankrike, ställde henne inför en Inquisitionsdomstol, der hon anklagades såsom

Trollpacka, Spåqvinna och falfk Prophetiffa, och fom fådan dömdes att lefvande brännas, hvilken dom äfven gick i verkftällighet den 30 Maj 1431. Sådant var vid 19 års ålder denna undransvärda flickas flut, som fpelat en få ftor rôle på verlds-theatern, fedan hon förft fom Piga tjent på ett vårdshus, och allmänt var beryktad för fin fkönhet och högaktad för fin ärbarhet.

18. *Lebensgr.* Kejsar Ferdinand III.

Son af Kejsar Ferdinand II, under hvilken det 30-åriga kriget började. Det var denne Ferdinand II, fom vid Nördlingen anförde den Kejferliga armeen, då Svenfkarne ledo det vidt namnkunniga nederlaget. Han blef Konung i Ungern 1625, i Böhmen 1627; och år 1637 efterträdde han sin fader i Kjesare-värdigheten. Under honom slöts den Westphaliska freden. Likväl bar han, få länge han lefde, ett fiendtligt finne mot Sverige, få att han mot detfamma ingick med Pohlen ett förbund år 1656. Men det följande året afled han, 49 år gammal.

19. Maria Anna, ofvannämde Kejsar Ferdinand III:s första gemål, och dotter af Konung Philip III i Spanien.

20. Christina Eberhardina, Konung August II:s i Pohlen gemål, och dotter

till Markgrefven af Brandenburg-Culmbach.

21. Alexander, Prins af Melite och Georgie.

Denne man, Chef för det Ryska artilleriet, blef fången i det namnkunniga slaget vid Narva den 30 November 1700.

22. Philippus Aureolus Theophrastus Bombastus Paracelsus von Hohenheim, Eremita.

Denne allmänt beryktade Guldmakare, Svärmare och Charlatan, som föregaf sig hafva återställt myriader menniskor från de obotligaste sjukdomar, som genom sitt universal-läkemedel förmådde uppväcka de döda, och genom sin elexir proprietatis kunde förlänga menniskans lifstid till 600 år; han, som af himmelen, sade sig hafva erhållit rättighet att sjelf välja sin dödsstund och sitt dödssätt, afled dock, sedan han på sin kropp erfarit följderna af sina grofva utsväfningar, i armod, elände och förakt, i staden Salzburg den 24 Septemb. 1541, i sitt 47 års ålder. Hans obildade smak och hans beständiga umgänge med menniskor af de lägsta klasser förderfvade i grund hans seder, äfvensom hans förmenta mångkunskap gjorde honom till den största storskrytare i verlden. Han kringströk alla länder och gjorde öfverallt mycket buller med sina palliativ-kurer, som ibland på ett förvånande sätt

lyckades, men oftast slogo så ut, att mannen måste hals öfver hufvud rymma orten, ty hans Laudanum, detta undergörande universal-läkemedel, hvaraf han gjorde så stort väsende, var ett starkt opiat, som väl för ögonblicket i många fall kunde dämpa eller döfva sjukdomen, men vanligen hade elaka följder. Han var en tid Medicinæ Professor i Basel, men måste snart för sina misslyckade curer, sitt plumpa uppförande och sin liderliga lefnad rymma orten. Han säges i sin ungdom hafva blifvit castrerad, men tilläfventyrs är detta blott en saga, som uppkommit deraf, att han på de flesta portraiter föreställes utan skägg.

23. Peter Paul Rubens.

Den ryktbaraste af alla Nederländske målare var född i Antwerpen 1577 och dog 1640. Den mest fullständiga samling af Rubens målningar eger Cabinettet i Düsseldorff. Äfven i det Kongl. Svenska Galleriet finnas flere af denne mästares hand.

24. Antonius van Dyk.

Var Rubens mest utmärkta elev, född i Antwerpen 1599 och död 1641. Han blef af Konung Carl I. i England slagen till Riddare af Bath-orden, och de förnämste täflade med hvarannan att hedra honom. Van Dyck gifte sig med ett förnämt Engelskt fruntimmer och lefde på allt sätt yppigt och stort blott af de summor, han inbragte

för sina många, präktiga och allmänt eftersökta taflor. Den stora stilen i Portraitmålningen danades egentligen först af honom.

Utom de nu uppräknade fes här äfven 2:ne mans-portraiter, om hvilka ej mera är bekant, än att de äro målade af Hof-cavailleren Sparre i Konung Johan III:s tid; desfutom portrait af en vild gosse funnen i fkogen vid Hannover, samt ännu par andra, mindre anmärkningsvärda perfoner.

N:o 103. Nedra Rundeln.

1. Gutaf Adolph och Ebba Brahe tillsammans på en tafla.

På frånsidan af denna tafla står: " Dotter af "Riksdrotsen Magnus Pehrsson Brahe och defs förra "fru Brita Lejonhufvud; född 1596, gift år 1618 "med Fältherren Grefve Jacob de la Gardie. Död "1674."

"Denna gamla och då illa medfarna målning "fann jag C. Gust. Tessin år 1769 uti Gästgifvare-"gården Råå vid Medevi. Reparerad af Fridsberg."

2. Fredric I., Konung i Sverige och Arfprins af Hessen-Cassel.

Såsom förmäld med Ulrica Eleonora, närmaste arfvingen till Kronan efter defs broder Carl XII:s död, blef Fredric genom Ständernes för-

ening den 24 Mars 1720 förklarad för Konung i Sverige, och krönt den 3 Maj s. å. Han hade många goda och vackra egenskaper samt förenade med ett uppodladt vett mycken förfarenhet i krigsvetenskapen. Var född den 17 April 1676, och afled den 25 Mars 1751, nära 75 år gammal.

3. Christian I., Konung i Dannemark, Sverige och Norige.

Han härstammade i rätt nedstigande linia från Elimar I., Grefve af Oldenburg, som lefde vid år 1100 och var gift med Rechensa, dotter af Ida, hvilken åter var Kejsar Henric III:s dotterdotter och Påfven Leo IX:s systerdotter. Sjelf är denne Christian närmaste Stamfadern för det Svenska Kongl. Huset af Oldenburgska stammen, ty från honom, på manliga sidan, i femte led och rätt nedstigande linia, härstammar Adolph Fredric, som blef Konung i Sverige 1751 och var fader till Carl XIII. Samme Christian är ock stamfader för Christina af Holstein, som var Gustaf II Adolphs moder, äfvensom för Hedvig Eleonora, som var förmäld med Konung Carl X Gustaf och var moder till Carl XI. Efter sin moderbroder Adolph VIII, som var Hertig i Schleswig och Grefve af Holstein, ärfde han år 1459 dessa länder, som sedan den tiden i mer än 300 år varit den Oldenburgska familjens arfländer. Denne Christian är en af de namnkunniga Unions-Konungarna. Han blef nemligen efter Christophers af Bäjern död, hvilken var Konung öfver hela Norden, först af Danskarna

år 1448 vald och inkallad till Konung i Danmark, derefter, år 1450, blef han äfven Konung i Norige, och sist 1457 äfven i Sverige, då Erkebiskop Jöns Bengtsson satte sig upp mot Konung Carl Knutsson, och tvang denne att flykta till Danzig. Men då Christian lät föra samme Erkebiskop fången till Köpenhamn, grepo Wasar och Oxenstjernor till vapen, och Carl kom åter på thronen 1464. Icke destomindre, sedan Erkebiskopen åter sluppit lös, måste Carl ännu en gång nedstiga från thronen. Dock kom Christian aldrig mer till regeringen i Sverige, ty Carl Knutsson kom ännu en gång i besittning af sin Konungsliga rätt, dog ock som Konung 1470, och efter hans död blef hans systerson Sten Sture den Äldre vald till Riksföreståndare, och denne med sin försigtighet och tapperhet afböjde alla Danskarnas anläggningar. Christian var född 1426 och dog på Köpenhamns slott 1481, 56 år gammal. Han ligger begrafven i Roskild. Han var, åtminstone för Danmark, en huld och god Konung.

4. Konung Hans eller Johan I.

Äfven en af Unions-Konungarna. Han var äldste son af den föregående Christian I. och blef efter dess död Konung i Danmark och Norige, valdes ock 1483 till Konung i Sverige, men kom der icke till regeringen förrän år 1497, då Sten Sture ändtligen nödgades att vika för de mägtige inhemske herrarnes afund och oroliga ärelystnad. Men redan 4 år derefter, eller 1501, blef Johan å-

ter förjagad från Svenska thronen, och det för alltid, ty Sturarne, Sten den äldre, Svante och Sten den yngre, uthöllo honom derifrån genom sin tapperhet och klokhet. Johan var född 1455 och dog den 20 Febr. 1513. Han är i Danska historien högt berömd såsom en god och älskad Konung.

5. Konung Christiern II., kallad Tyran.

Han var son af förenämnde Johan I, och uppsteg efter fadrens död på Danmarks och Noriges thron men ehuru redan 1499 vald till sin faders efterträdare äfven i Sverige, kom han dock derstädes icke till regeringen förrän 1520, då han kort derefter, samma år, dränkte Calmar-Union i blod genom det namnkunniga blodbadet på Stockholms Stortog. Ty han blef först afsatt i Sverige 1521, och sedan i Danmark och Norige 1523. Denne Konung, som regerat öfver 3:ne riken samt var svåger med den mägtige Keisar Carl V. och hade många slägtingar och bundsförvandter, måste tillbringa de 27 sista åren af sin lefnad i fängelse, dels på Sunderborgs dels på Kallundborgs slott. I sjutton år af denna sin fängelsetid satt han i ett rum, som var igenmuradt på alla sidor, så att endast genom en liten glugg mat instacks åt honom, och någon skymt af dag inträngde. Och dock upplefde han en ålder af 78 år. Han var född den 2 Juli 1481 och dog den 22 Jan. 1559.

6. Christian III., Konung i Danmark och Norige.

Sonſon af den ofvannämnde Chriſtian I. (ſe 3), ty denne hade 2:ne ſöner: den äldſte, Johan I. (ſe 4), efterträdde ſin fader; den yngre, Fredric I, blef Konung efter ſin brorson, den beryktade Chriſtiern II. (ſe 5). Då Fredric dog, kom denne Chriſtian III., Fredrics äldſte ſon, på Danſka thronen 1531, och det förnämligaſt genom dess ſvågers, Konung Guſtaf I:s i Sverige, kraftiga biſtånd. Chriſtian begaf ſig ock ſjelf till Stockholm och perſonligen tackade Guſtaf I. för deſs ſtora hjelp både med penningar och krigsfolk. Chriſtian III. i Danmark var ſåledes ſamtidig Konung med Guſtaf I. i Sverige; mellan dem herrſkade väl en beſtändig fred; dock var förhållandet ofta nog kinkigt och förtroendet icke ſärdeles ſtort. Emellertid då Chriſtian III dog Nyårsdagen år 1559, och Guſtaf I., ſom då ſjelf gick på grafvens brädd, fick tidning derom, ſörjde han uppriktigt ſin ſvåger och yttrade deſsa märkeliga ord: *År det ſant, då miſte Danmark en chriſten Konung, och Sverige en trogen granne, och den ſom miſter en god granne, han miſter mycken fröjd och ro.* Chriſtian var 56 år gammal. Han ligger begrafven i Roskild.

7. Elisabeth, Drottning af England.

Denna ſtora Drottning har England att tacka för många goda författningar. Hon främjade den Reformerta religionen och lade första grund till Englands ſtora ſjömagt. Bland hennes många friare är Konung Eric XIV. i Sverige i ſynnerhet märkelig, och detta hans frieri mycket namnkunnigt i Svenſka Hiſtorien. Eliſabeth regerade i 44 år, och dog ogift, 70 år gammal, den 23 Mars 1603.

8. Leopold Wilhelm, Erkehertig af Österrike.

En broder till Kejsar Ferdinand III. och anförvandt till Konung Sigismunds af Sverige och Pohlen begge gemåler; Biſkop till Strasburg och Pasſau, Halberſtadt och Olmütz, ſamt Tyſka Ordens Stormäſtare. Född 1614 och död 1662.

9. Adolph, Hertig till Schleswig-Holstein- Gottorp.

Sonsons ſon af Konung Fredric I. i Danmark och ſon af Hertig Johan Adolph, Konung Adolph Fredrics i Sverige farfars farfader. Han blef ſårad i det ſtora ſlaget vid Leipzig 1631 och till fångatagen af Svenſkarna. Dog ſamma år, 31 år gammål.

10. Christian Albrecht, Hertig till Schleswig- Holstein- Gottorp.

Son af Hertig Fredric III till Schlesw. Holſt. Gott. och en broderſon till den föregående. Den-

ne Christian Albrecht är Konung Adolph Fredrics farfader och broder till Drottning Hedvig Eleonora, Carl X:s Gemål. Han var Biskop till Lübeck, men blef år 1659 efter fadrens död regerande Hertig. Tvenne gånger måste han dock rymma Hertigdömet för Konung Christian V. i Danmark, och han blef äfven en gång af samme Konung tillfångatagen. Men efter träffad förlikning 1689 regerade han i lugn till sin död 1694.

11. Fredrica Amalia, förenämnde Christian Albrechts Gemål.

Hon var dotter af Konung Fredric III. i Danmark. Föreställes här på en tafla tillsammans med sina 3:ne barn, neml. 1) Sophia Amalia, som blef förmäld med August Wilhelm, Hertig till Braunswig Wolfenbyttel; 2) Hertig Fredric IV., som efterträdde sin fader i regeringen, förmäldes med Carl XI:s dotter Hedvig Sophia, var med Konung Carl XII. på fälttoget i Pohlen och stupade i slaget vid Cliffau den 9 Juni 1702, och 3) Christian August, som efter brodrens död blef Administrator i Gottorp samt Biskop till Lübeck- Eutin, och är Konung Adolph Fredrics fader. Denna Fredrica Amalia är således samme Konungs farmoder. Hon dog den 22 Dec. 1755.

12. Hedvig, född Prinsessa af Holstein, och gemål till Hertig August af Sultzbach.

Denna Hedvig är Drottning Eleonoras faster, äfvenledes faster till Konung Adolph Fredrics farfar, Hertig Christian Albrecht (se 10); ty hon var dotter af Hertig Johan Adolph af Schl. Holst. Gott. och broder till Hertig Fredric III. Död 1657.

13. Hedvigs Gemål, Hertig August af Sultzbach.

Furstendömet Sultzbach ligger i öfre Phaltz. Denne August var född 1582 och dog 1657. Han bekände sig till den Evangeliska läran.

14. 15. Prinsessan Sophia Augusta af Schleswig- Holstein- Gottorp, jemte hennes gemål, Hertig Johan af Anhalt Zerbst, samt deras 5 barn.

Denna Sophia Augusta är en dotter till Hertig Fredric III af Holstein, således en syster till Svenska Drottningen Hedvig Eleonora. Hon hade med sin gemål 13 barn. Var född 1630, förmäld 1649 och död 1680.

16. 17. Fredric VI., Markgrefve af Baden, jemte dess Gemål Christina Magdalena.

Denna Christina Magdalena är dotter af Phaltzgrefve Johan Casimir, och således syster till Konung Carl X Gustaf. Hon är tillika en dotterdotter af Carl IX:s dotter Catharina, och

ſjelf Konung Adolph Fredrics morfaders mor. Fõdd 1616 och dõd 1660.

18. 19. Fredric Magnus och Carl Gustaf, Markgrefvar till Baden.

Sõner af de fõregående (Fredric VI och Chriſtina Magdalena). Fredric Magnus är Konung Adolph Fredrics morfader; han var fõrmäld med Drottning Hedvig Eleonoras ſyſter Auguſta Maria, dotter af Hertig Fredric III. Gjorde år 1669 en reſa till Sverige. Dog 1709, 62 år gammal. Carl Guſtaf dog 1703.

20. 21. Christina och Catharina Barbara, Markgrefvinnor till Baden och Hochberg.

Syſtrar till de begge fõregående, och dõttrar af Fredric VI och Carl X:s ſyſter Chriſtina Magdalena (ſe 16. 17). Chriſtina var 2:ne gånger fõrmäld, fõrſt med Markgrefve Albrecht till Brandenburg, ſedan med Hertig Fredric af Sachsen Gotha. Fõdd 1645 och dõd 1705, 60 år gammal. Catharina Barbara var Canonissa till Herfort.

22. Carl Magnus, Markgrefve till Baden.

Farbroder till de 4 fõregående, och broder till Markgrefve Fredric VI (ſe 16).

23. Magdalena, Phaltzgrefvinna af Rhen, i dess 29 års ålder.

Denna Magdalena är Konung Carl X Gustafs farmoder samt Konung Adolph Fredrics morfars morfaders mor, dotter af Hertig Wilhelm till Jülich, Cleve och Bergen, samt förmäld med Johan den Äldre, Phaltzgrefve vid Rehn till Zweybrücken. Född 1553, och död 1633, 80 år gammal.

24. 25. Fredric Casimir till Zweybrück-Landsberg, samt dess Gemål Amalia, Prinsessa af Oranien.

Denne Fredric Casimir är Konung Carl X Gustafs farbroder och en son af den förutnämnde Magdalena. Han var född 1585 och död 1645. Hans Gemål Amalia var Grefve Wilhelms till Nassau 5:te dotter med dess tredje gemål Charlotta, Hertiginna till Montpensier af Bourbon.

26. 27. Hertig Jacob till Curland, samt dess gemål Lovisa Charlotta, Churfurstinna af Brandenburg.

Denne Hertig Jacob är Konung Fredric I:s i Sverige morfader, och sjelf sonson af den förste Hertigen öfver Curland, den namnkunnige Gotthard Kettler, som äfven är känd i Svenska historien under Gustaf I:s och Eric XIV:s tid. Hertig

Jacob blef år 1658 tagen till fånga af Svenskarna under Marskalk Douglas anförande, men kom åter till Hertigdömet tvenne år derefter och regerade sedan med beröm till 1682, då han afled, 72 år gammal.

Hans Gemål Lovisa Charlotta, dotter till Churfurst Georg Wilhelm af Brandenburg, är Konung Fredric I:s mormoder samt en brorsdotter till Maria Eleonora, Gustaf II. Adolphs gemål.

28 = 31. Fredric Casimir; Carl Jacob; Ferdinand och Alexander, Hertigar till Curland.

Dessa fyra äro alla söner af den näst förut nämnde Hertig Jacob, och således Konung Fredric I:s i Sverige morbröder. Ferdinand var en bland de commenderande vid Sachsiska armeen, då den af Carl XII. blef slagen vid Düna-floden, den 9 Juli 1701. Den yngste, Alexander, dog 1686 af en blessure, som han erhöll vid belägringen af Ofen i Ungern.

32. Sophia Amalia, gemål till den äldste af Hertig Jacobs söner, den nyssnämnde Fredric Casimir, samt dotter af Gref Henric till Nassau.

33 — 35. Lovisa Elisabeth; Charlotta Sophia; Maria Amalia, Prinsessor till Curland.

Alla tre döttrar af famme förutnämde Hertig Jacob (se 26. 27), och fyftrar till de 4 Hertigarne 28 — 31.

Den yngsta, Maria Amalia, förmäld med Landtgrefve Carl till Hessen-Cassel, är Konung Fredric I:s i Sverige moder. Hon dog 1711, 64 år gammal, och har haft 14 barn.

Den andra i ordningen, Charlotta Sophia, har varit Abbedissa till Herfort i Westphalen; och den äldsta affystrarna, Lovisa Elisabeth, har varit förmäld med

36. Landtgrefve Fredric af Hessen-Homburg.

Denne Fredric tjente vid Svenska armeen i Carl X Gustafs krig, och förlorade ena benet vid belägringen för Köpenhamn. Han var 3:ne gånger gift, först med Riksrådet Grefve Abraham Brahes dotter Margaretha, enka efter Riksrådet Grefve Joh. Oxenstjerna; sedan med den förutnämnda Lovisa Elisabeth, Prinsessa till Curland och Konung Fredric I:s moster, och sist med Sophia Sibilla, en dotter af Grefve Johan Ludvig till Leiningen-Nesterburg. Med dessa sina 3 gemåler hade han 15 barn. Han dog 1708, sedan han upplefvat en ålder af 75 år.

37. Landtgrefve Ludvig till Hessen-Homburg.

Man vet icke med visshet, om denne år antingen en son eller en broder till den föregående Landtgrefve Fredric.

38. 39. Philip, Landtgrefve i Philipsthal till Creuzberg, samt dess gemål Catharina Amalia, född Grefvinna till Solms Laubach.

Denne Philip år Konung Fredric I:s farbroder; son af Landtgrefve Wilhelm VI. till Cassel; född 1655 och död 1721.

40. Hedvig Sophia, född Prinsessa af Brandenburg och Landtgrefvinna af Hessen.

Churfurst Georg Wilhelms till Brandenburg andra dotter, och Landtgrefve Wilhelm VI:s till Hessen-Cassel gemål; född 1623 och död 1683. Denna Hedvig Sophia år Konung Fredric I:s i Sverige farmoder, Konung Fredric I:s i Preussen faster, brorsdotter till Konung Gustaf Adolphs drottning Maria Eleonora, samt moder till den nyss förut nämnde Philip, Landtgrefve till Philipsthal.

41. 42. Carl, Landgrefve af Hessen Philipsthal, samt dess gemål Carolina Christina, född Hertiginna till Sachsen Eisenach.

En Son af den ofvannämnde Landtgrefve Philip till Philipsthal, och densamme, som anförde Danskarnes venstra flygel i det namnkunniga slaget vid Helsingborg år 1710. Hans gemål Carolina Christina var en dotter af Hertig Johan Wilhelm till Sachsen-Eisenach.

43. 44. Hertig Johan Georg I., Churfurste i Sachsen, samt dess gemål Magdalena Sibilla.

Denne Johan Georg I. regerade under förra hälften af det XVI århundradet, och är af historien tillräckligt känd, såsom den der öfverlefde hela 30-åriga kriget, i hvilket han först höll med Kejsaren, men sedan, då han märkte, att denne blott velat *spara den Sachsiska confecten till sist*, öfvergick han på Gustaf Adolphs sida, till dess, efter det för Svenskarna olyckliga slaget vid Nördlingen, han åter ändrade tänkesätt och med Kejsaren år 1635 i Prag slöt enskild fred, i hvilken han, till belöning för det bistånd han njutit af Sverige, kom med Kejsaren så öfverens, att Svenskarne med våld skulle drifvas ur Tyskland. Men Baner, som gjorde på Sachsarna ett stort nederlag vid Wisstock 1636, och Torstenson genom de lysande segrarna vid Leipzig och Janko-

witz, åren 1642 och 45, öfvertygade så väl Churfursten som Kejsaren, att den artikeln i Pragiska freden om Svenskarnas utdrifvande var icke så lätt att verkställa. Johan Georg dog 1656, sedan han uppnått en ålder af 71 år, och regerat i 45. Hans gemål Magdalena Sibilla var en dotter af Markgrefve Albrecht Fredric till Brandenburg; äfven hon uppnådde en ålder af 72 år. De äro Drottning Hedvig Eleonoras moderföräldrar.

45. 46. Hertig August af Sachsen Weisenfels, Administrator till Halle, samt dess gemål Anna Maria, Hertiginna af Mechlenburg.

Denne August är son af den föregående Johan Georg, och Drottning Hedvig Eleonoras morbroder. Han dog 1680, 66 år gammal. Hans gemål, Anna Maria, är dotter till Adolph Fredric af Mecklenburg, och sondotter-dotter af Gustaf I:s dotter Prinsessan Catharina, som var förmäld med Edzard II, Grefve till Ost-Friesland.

47. 48. Hertig Moritz Ernst af Sachsen, samt dess gemål Dorothea Maria af Huset Weimar.

Äfven en son af Johan Georg (se 44) och broder till den föregående, således äfven en morbroder till Drottning Hedvig Eleonora; Administrator öfver stiftet Naumburg och stiftare af den Zeitsiska linien; född 1619 och död 1681.

49. 50. Landtgrefve Georg af Darmstadt, samt dess gemål Sophia Eleonora, Prinsessa af Sachsen.

Denna Sophia Eleonora är fyster till de båda föregående Hertigarna af Sachsen, dotter af den förutnämnde Johan Georg (se 44), samt Drottning Hedvig Eleonoras moster; död 1611, 62 år gammal. Hennes gemål Landtgrefve Georg, son af Landtgrefve Ludvig V., kallad:s den Andre, född 1605 och död 1661, 55 år gammal.

51. Landtgrefve Georg af Darmstadt.

Kallad den Tredje, och son af den föregående Georg II. Han tjente vid Svenska armeen i Pohlska och Danska krigen under Konung Carl X:s tid; född 1632 och död 1676.

52. 53. Hertig Joachim Ernst af Plön, samt dess gemål Dorothea Augusta, Prinsessa af Schlesw-Holstein.

Denna Dorothea Augusta, dotter af Hertig Johan Adolph af Schleswig-Holstein, var Drottning Hedvig Eleonoras faster; hennes syster ses n. 12, och hennes bror n. 9. Hennes gemål, Joachim Ernst, var son af Hertig Johan af Sunderburg, stamfader för Plönifka linien; född 1595, och död 1671.

54. Tamerlan eller Timur.

En vidt namnkunnig Asiatifk eröfrare i flutet af XIV och början af XV århundradet; han kallades äfven Timur-Beg eller Timur-leng, d. v. f. den lame Timur, ty han haltade. Sin härkomft ledde han från den namnkunnige Dfchingif-khan, och fjelf var han urfprungligen en Mogolifk Emir; men vid Mogolfka regent-dynaftiens förfall bemägtigade han fig högfta magten, gjorde Samarcand till refidence-ftad för fitt nya rike, eröfrade derpå Perfien, hela medlerfta Afien och Hindoftan, från ftranden af Indus ända till mynningen af Ganges. Sedan angrep han de Osmannifka ftaterna under den mägtige Sultan Bajazeth I., fom genom den ftora fegern vid Nikopolis år 1396 äfven fatte Europa i förfkräckelfe. Men Timur flog i grund Bajazeth på flätten vid Ancyra, det nuvarande Angora i Natolien, och tog Sultan fjelf till fånga. Nu förhärjade han med fin vanliga grymhet de Osmannifka ftaterna, ruftade fig derpå till nya eröfringar och tänkte företaga ett tåg till China. Men under tillredelferna till detta tåg afled han år 1405, 69 år gammal. Efter hans död upplöftes hans rike genom inre oroligheter och fönderföll i flere fjelfftändiga ftater. En af Timurs efterkommande Babur eröfrade Indoftan och blef ftiftare af det Stor-mogolfka riket. Timur var helt och hållet en eröfrare, och hans grymhet kände inga gränfor. Det var hans ftörfta nöje att fe ftora hopar af befegrade fienders afhuggna hufvuden uppftapplas för fig. För öfrigt fkyd-

döde han vetenskaperna och var sjelf icke heller utan lärda insigter. Han var ostridigt en utomordentlig man.

Utom de nu uppräknade finnas här och portraiter af: 1) CARL, Prins af Spanien; 2) JOHAN XVI. Grefve af Oldenburg, samt 3) dess gemål ELISABETH, Grefve Guntheri till Swartzburg dotter; denna Elisabeth och hennes gemål Grefve Johan äro Hertig Johans till Anhalt Zerbst (se 14. 15.) mormoder och morfader; 4) Phaltzgrefve CHRISTIAN af Birkenfeldt, Phaltzgrefve Christian I:s son, född 1633, död 1683, jemte 5) dess broder CARL JOHAN, Phaltzgrefve af Birkenfeldt; 6) MARIA ANNA, Kejsar Ferdinand III:s, dotter och Konung Philip IV:s i Spanien andra gemål; 7) ELISABETH, Konung Philip V:s i Spanien andra gemål; 8) MARIA JOSEPHA, Konung August III:s af Pohlen gemål; 9) FREDRICA CHARLOTTA, gemål till Prins Maximilian af Hessen, samt 10) CHRISTINA SOPHIA, Prinsessa af Braunswig, Hertig August Wilhelms af Braunswig Wolfenbyttel 1:sta gemål. Dess andra gemål Sophia Amalia som barn se 11.

I detta rum står äfven en ſkåda, märkelig för ſin ålder och deraf, att den tillhört den namnkunniga Margaretha, Sveriges, Danmarks och Noriges Drottning.

N:o 104. Hofmåstarinnans Sängkammare.

1. *Lebensgr.* Konung Fredric I. af Sverige.

Föreſtälles här i Lebensgrösse; förekom i mindre ſtorlek i det föregående Rummet (ſe ſid. 77. n. 2).

2. 3. Samme Konung Fredrics begge gemåler, Lovisa Dorothea Sophia, Prinsessa af Preussen, och Ulrica Eleonora, Konung Carl XI:s dotter.

Lovisa Dorothea Sophia, med hvilken Fredric ſåſom Prins af Hessen-Cassel varit förmäld, var dotter af Konung Fredric I. i Preussen. Hon dog i ſlutet af år 1705, 25 år gammal. Ulrica Eleonora, den yngſta af Konung Carl XI:s barn, var född den 23 Jan. 1688. Hon uppfoſtrades under ſin farmoder Hedvig Eleonoras vård. Ryktet om hennes höga egenſkaper, kanſke ännu mera

hoppet att med henne intaga Svenska thronen, gjorde att flere Furstliga personer infunno sig; med Carl XII:s bifall erhöll Arfprinsen af Hessen-Cassel hennes hand, och förmälningen skedde i Mars 1715. Efter Carls död förklarade sig Ulrica Eleonora sjelf för Drottning i Sverige, kallade dock Rikets ständer tillsammans, nedlade sin arfsrätt och lät ordentligen välja sig till Svea rikes Drottning, sedan hon förut afsvurit det oinskränkta Konungavåldet. Men då hon fann, att regeringsbördan i dessa tryckande tider var för tung, kallade hon år 1720 Rikets ständer åter tillsammans, affade sig regeringen och öfverlemnade den till sin gemål Fredric I. Sedan tillbragte hon i stillhet sin öfriga lifstid, till dess kopporna förde henne till grafven i Nov. år 1741. Hon berömmes såsom en god, gifmild och välgörande Drottning, älskade sin gemål och sina undersåtare, och var för öfrigt enkel i sin lefnad.

4. Drottning Ulrica Eleonora, Konung Carl XI:s gemål; tillika med 2:ne sina barn, Carl XII och Hedvig Sophia, tillsammans på en tafla.

Född Prinsessa af Danmark och Konung Fredric III:s dotter, samt syster till Konung Christian V. Hon var 17 år gammal, då Carl XI., strax efter dess uppstigande på thronen, år 1773, genom Grefve Pehr Brahe, Svensk Minister vid Danska

hofvet,

hövet, anmälte sig som friare; men kort derefter uppkom mellan Sverige och Danmark ett krig, som varade i fyra år och afbröt giftermålshandeln. Under tiden begärde Kejsar Leopold henne till gemål; men hon var för ingen del höjd för Kejsaren; deremot understödde hon med ädelmod de Svenska krigsfångarna, och pantsatte för detta ändamål sina dyrbara smycken, till och med sin förlofningsring, hvilken hennes broder Konung Christian sedan igenlöste. När freden derföre återställde vänskapen mellan Sverige och Danmark 1679, blef den afbrutna giftermålshandeln åter börjad, och bilägret skedde den 6 Maj 1680 på Skåttarps sätesgård i Halland. Hon blef moder för 7 barn, och har efterlemnat ett vördadt minne för sin godhet och sitt välgörande sinnelag. Utom andra otaliga välgerningar hon visat, biston hon ock vid reductionen de lidande med all hjelp; hon understödde dem af egna tillgångar så mycket hon förmådde, gaf dem kläder, lät till det högsta värde genom andra köpa hvad de voro nödsakade att sälja, och sedan hon uttömt sina tillgångar och ej mer förmådde hjelpa, kastade hon sig med tårar för sin gemåls fötter, och bad för de olyckliga. Men Carl svarade: *vi hafva tagit eder för att gifva oss barn, men ej för att vara vår rådgifvare.* Också tyckes mellan henne och hennes gemål hafva herrskat något slags kallsinnighet, åtminstone visade Carl alltid sin moder Enkedrottningen det mesta förtroende, och hos henne spisade han ock merendels. Men vid sin Gemåls sista sjukdom öfver gaf Konungen

aldrig hennes sång. Hon afled den 9 Juni 1693, álſkad och saknad af många. I Latin, Fransyſka, Tyſka och Italienſka ſpråken egde hon en fullkomlig färdighet, och förenade med myken lärdom en grundelig eftertanka.

5. Maria Euphrosyna, Riksrådet Grefve Magnus de la Gardie's fru.

Dotter af Phaltzgrefven Johan Casimir och prinsessan Catharina, som var Konung Carl IX:s dotter. Som barn uppfoſtrades hon i ſina förälдrars hus, men kom ſedan till Svenſka hofvet, för att vara Drottning Chriſtinas lekkamrat. Den 4 Jan. 1645 blef hon gift med Grefve Magnus de la Gardie, vid hvilket tillfälle en ſkådepenning blef slagen med De la Gardieſka vapnet ſamt initial-bokſtäfverne af namnen [Magnus och Maria, ſammanbundne med ett hjerta mellan tvenne S, betydande Sponsus och Sponsa (Brudgumme och Brud), med öfverſkrift: Kärleken ſammanbinder oss. Denna Maria Euphrosyna såg under ſin tid ſin morbroder Konung Guſtaf Adolph, ſin Cousine Drottning Chriſtina, ſin köttsliga broder Carl X Guſtaf, ſin broderson Konung Carl XI., efter hvarandra beſtiga Svenſka thronen; dock förhäfde hon sig icke öfver ſin börd och ſkyldſkap; hon fördrog ock med tålamod och undergifvenhet, att ſåväl hennes ſom hennes herres egendom indrogos till kronan genom reductionen hon och låt, då Läckö ſlott reparerades, ſkrifva i ett af

rummen: *Gott ist mir alles.* Hon var moder för 11 barn, 7 söner och 4 döttrar, af hvilka vid hennes död på Höjentorp d. 14 Oct. 1687, blott äldste sonen Gustaf Adolph och tvenne döttrar leide, ty de andra dogo i barndomen.

6. Eleonora Dorothea, Prinsessa af Würtemberg, Hertig Wilhelm Ludvigs dotter, född 1674 och död 1683, 9 år gammal.

7. Riksrådet och Rikscancelleren Grefve Axel Oxenstierna.

En af de största män, Sverige egt. Hans stora och många bedrifter äro af häfderna allmänt kände. Han var född på Fånö i Upland 1583, och slöt sin ärofulla vandel den 28 Aug. 1654 71 år gammal. Af hans sju barn kommo endast 2:ne söner och en dotter till mogen ålder.

8. Generalen Baron Gustaf Moritz Armfelt.

En af Konung Gustaf III:s trognaste män. År 1790 erhöll Armfelt öfverbefälet öfver armeen mot Ryssarna. Vid Konungens död var han Öfverståthållare i Stockholm, men tog i Juni affsked som General; emedan Hertig Carl, som förde förmyndare-regeringen, vägrade att enligt tractaten med Ryssland låta troppar marchera till Frankrike. Han blef sedan skickad som Minister

till Neapel, men förde under tiden en förrädifk brefvexling med Fröken Rudenfköld, hvaraf följden blef, att en Courir fkickades till Neapel för att arreftera honom. Han kom dock på flykten genom Gouvernörens i ftaden biträde, hvarpå han begaf sig till Pohlen, anklagades emellertid inför Svea Hofrätt för förräderi och majeftätsbrott, och kallades att infinna sig och rättfärdiga sin sak. Då han detta vägrade, blef han contumaciter dömd till döden och förklarad fogelfri; hans namn och hans dom uppspikades på pålar på alla torg i rikets ftäder. Dock upptogs han åter till gunft, när Guftaf IV Adolph befteg thronen, fkickades äfven som Minifter till hofvet i Wien, utnämndes sedan till General-Ståthållare i Finland och commenderade som Genneral en Chef den Svenfka armeen i Pommern, och sedan äfven någon tid den Norrfka. Efter fredsslutet med Ryssland 1809 öfvergaf Armfelt Sverige och svor Ryfka Kejsaren huld- och trohetsed, i kraft hvaraf han blef utefluten från Ridderfkapet och adeln i Sverige. År 1812 blef han af Kejsar Alexander upphöjd i Grefveligt ftånd, och tvenne år derefter flöt han fin oroliga och äfventyrliga lefnad.

N:o 105.

1. **Christopher** och **Carl Wilhelm**, Markgrefvar af Baden.

Söner af Markgrefve Fredric Magnus af Baden (se sid. 85); Konung Adolph Fredrics morbröder och Drottning Hedvig Eleonoras systersöner.

2. Olimpie, Grefve Eugene Maurice's de Soissons gemål, och dotter af Michel Laurent Maneini.

Hon är den store Condés moder och en systerdotter till den namkunnige Cardinal Mazarin.

3. Claire Clemence, Hertiginna af Tronsac och Caumont. Den store Condés gemål.

4. Anna Maria, gemål till Armand, Prins de Conty.

Dotter af Grefve Romain Jerome Martinozzi och Laure Margerite Mazarin, syster till Cardinalen.

5. Elisabet, d'Alencon, gemål till Ludvig Joseph af Lorraine, Hertig af Guise.

Dotter af Gaston, Hertig af Orleans och Konung Ludvig XIII:s bror, sondotter af den namnkunnige Konung Henric IV., och syskonbarn med Konung Ludvig XIV.

N:o 106.

1. Carl XI. Konung af Sverige.

År 1672 vid 17 års ålder besteg han Svenska thronen efter sin fader Carl X Gustaf. Denne Konungs regering har väl, näst Konung Gustaf I:s, varit den mäst välgörande för Sverige, ty under honom mådde riket väl och var vördadt af inländska och utländska. "Jag vet," yttrade han en gång sjelf, "att af mig skall mycket fordras, ef-"ter mig hafver varit mycket anförtrodt; men "Gud, som hafver lagt bördan på mig, har sett att "jag hafver haft en hörsam vilja, men kraften gif-"ver han eftet sitt behag. Klokhet och Vishet "hafver jag intet svurit mina undersåtare, men tro-"het och rättrådighet". Hans uppfostran hade blifvit mycket försummad, men ersattes af ett godt, naturligt förstånd, en god vilja och ihärdig arbetsamhet, ty ifrån kl. 5 om morgonen var hela hans dag egnad åt regeringsomsorgerna. Han var mycket hastig och het, så att han stundom drog värjan mot sina hästa vänner; men hans hetta gick snart öfver, och han var sedan åter densamma. Han gjorde idkeliga resor i Landsorterna, ofta med ganska litet följe, underrättade sig icke allenast om landets beskaffenhet och behof, utan ock om embetsmännernas fräjd och förhållande, han såg allt med egna ögon och regerade med urskilning. För alla var han lika tillgänglig, och år

det icke allenast märkvärdigt, utan ock i långt minne i Dalarne bibehållet, att K. Carl i Mora prestgård 1673 dansade Dal-dansen med Dalkullorna. Ingen gren af rikskushållningen vansköttes, ingen nyttig medborgare vanvårdades. Det enda, som i allmänhet tadlas, är den stränghet, hvarmed han utförde reductionen; men om han deruti gick för långt, så hade man ock före honom gått för långt i bortslösandet af kronans egendom. Denne Konung, efter en verksam och nyttig 25-årig regering, dog i sin bästa ålder d. 5 Apr. 1697. nära 42 år gammal. Hans Gemål Ulrica Eleonora se sid. 96.

2. Carl XII., Konung af Sverige.

Vid 15 års ålder efterträdde han sin fader Carl XI. Om Carl XII har med rätta bilfvit sagdt, att han varit en af de största och ovanligaste män, som lefvat i verlden, lika utomordentlig i kroppskrafter som själsegenskaper, lika stor i motgång som medgång, den enda bland menniskor och allena bland Konungar, som varit utan svagheter. Om honom yttrade sig den namnkunnige Marlborough, att han hellre ville trygga sig vid Konung Carls blotta ord, än andra Potentaters med hand och sigill stadfästade tractater. Den namnkunnige Grefve Moritz af Sachsen var med i belägringen för Stralsund, och fick en särdeles lust att se Konungen i Sverige; härtill var ej något annat medel än att inställa sig der elden var häftigast; han gjorde så, fick se Kung Carl

XII. och har vördnad för honom så länge han han lefde. Då Carl ſtod med ſin segrande armee i Sachsen, yrkade han, såsom löftesman för Weſtphaliſka freden, att alla kyrkor, som i Schleſien voro fråntagna de Evangeliſka, borde återſtällas. Det ſkedde ock ofördröjligen genom förbundet mellan Kejſar Joſeph och Carl XII d. 22 Aug. 1707. Detta misshagade Påfven Clemens XI., ſom derföre genom ſin Nuntius lät göra Kejſaren allvarſamma påminnelſer deremot. Men Keiſar Joſeph ſvarade: att Påfven borde vara glad, det Konungen af Sverige icke fordrat, att Kejsaren ſkulle blifva Lutherſk, ty i det fallet hade han råkat i ſtor villrådighet, och om Påfven varit Carl XII ſå nära ſom Kejſaren, ſkulle han, Påfven, vid en ſådan fordran kanhända ſjelf blifvit Lutherſk. Ett öfvertygande bevis, att aldrig någon Konung varit i ſtörre anſeende än Carl XII., då han tågade ur Sachſen. Hit, under det Konung Carl hade ſitt läger i Alt-Ranſtadt, kommo Miniſtrar från nästan alla hof, Prinſar och ſtore män från flera länder, många för att underhandla, många äfven blott för att ſe den utomordentlige Svenſka Konungen. Carl XII:s segrar och öden äro föröfrigt allmänt bekanta, och hans minne djupt ingrafdt i hvarje Svenſk mans hjerta.

3. Ludvig XIV., Konung af Frankrike, vid 26 års ålder.

Regerade i Frankrike på ſamma tid ſom Carl XI och Carl XII i Sverige, och är en ibland Frankrikes

rikes märkligaste Konungar. Den mest lysande epoch i Frankrikes historia under hans regering, är tiden emellan den Pyrenäiska freden 1659 och till den store Finance-Ministern Colberts död 1683, under hvilken tid Ludvig förde segerrika krig och på fasta landet behöll en afgörande öfvervigt. Efter denna tid, sedan han förlorat sina största Fält-herrar och Ministrar, nedsjönk han något från denna höjd, men blef dock ännu alltid den första Souverain i Europa, äfven efter de stora nederlag, han led i det 11-åriga Spanska Successionskriget. Ludvig XIV. var född den 5 Sept. 1638, sedan hans moder, Anna af Österrike, i de 22 första åren af sitt äktenskap varit ofruktsam; man ansåg derföre denna son som en skänk af himmelen, och man kallade honom *Dieu-donné.* Han hade redan tänder, när han fram-föddes till verlden. Ludvig var 20 år gammal och endast van med hofnöjen och jagt, då Mazarin dog, hvilken, så länge han lefde, stod i spetsen för Stats-förvaltningen. "Till hvilken skole vi nu vända oss?" frågade honom då hans Statssecreterare. "Till mig," svarade Ludvig med värdighet, och verkligen regerade han ock i 54 år utan någon Stats-minister, helt och hållet i andan af dessa hans ord: *L'état, c'est moi!* En gång då Mazarin i Parlamentet icke kunde genomdrifva sin vilja, inträdde den 17-årige Ludvig med stöflor och sporrar i Parlamentssalen, samt ett spö i handen, och — befallte. Hans yttre, understödt af en stark kroppshälsa, bar stämpel af Majestät. Med sköna ansigtsdrag, reslig växt och ädel anständighet förenade han en e-

gen värdighet i tal och uppförande. Den ädla och intagande tonen af hans röst tillvann honom allas hjertan; men en viss höghet i hela hans väsende ingaf vördnad. Hans godhet öfvergick aldrig till förtrolighet. En blick af honom höll den qvicka hofmannen i tygel, och af naturen var han så all varsam, att äfven de äldsta hofmän icke erinrade sig af hans mun hafva hört mera än ett enda skämt, ehuru han gerna älskade munterhet hos andra. Ju närmare man kom hans person, desto mera ingaf han vördnad, så att, efter Bollingbrokes uttryck, ingen Konung bättre har spelt sin rôle; han var i sig sjelf icke heroisk, men han förstod den konsten att beherrska menniskorna och tillegna sig sina statsmäns och fältherrars förtjenster. Ty allt det stora och lysande, som upphöjer Ludvig XIV:s regering och tidehvarf, var de stora måns verk, som lefde under hans tid, emedan de borgeliga krigen, likasom sedermera revolutionen, icke mindre i stats- och krigskonst, än inom vetenskapernas och konsternas gebiet, framalstrat män, som gjorde nationens ära och thronens glans till föremål för deras sträfvande. Det var under honom den store Colbert, den största Finansminister som kanske någonsin varit, utvecklade Frankrikes förvånande resourcer; som den store Turenne, Condé, Marskalken af Luxembourg, Catinat och Villars fängslade segern vid de Franska fanorna; som Feuquieres och Vauban bragte krigs- och befästningskonsten till vetenskap, Estrades och d'Avaux föregingo i konsten att föra underhandlingar, och Fenelon, Pascal, Boileau, Racin, Moliere, Bossuet,

Massillon, Corneille, la Fontaine m. fl. bragte ljus och smak inom literaturens och vetenfkapernas område. Det var under Ludvig XIV. som de beundransvärda hamnarne, fkeppsdockorna och fäſtningsbyggnaderna i Breſt, Rochefort, l'Orient, Havre, Dünkirchen, Cette och Toulon blefvo anlagda, och fom canalen i Languedoc förenade Medelhafvet med Ocean. Men ftora motgångar och olyckshändelſer fkakade de fifta åren af hans lefnad hans thron och hans hus. Heinfius, Eugen och Marlborough flogo de Franfka hårarna, hotade fjelfva hans hufvudftad och beröfrade honom frukten af hans förra fegrar. Döden hade fkördat alla hans ftore män och bortryckte äfven dem, fom lågo hans hjerta närmaft, nemligen hans fon, hans fonfon, och äfven dennes äldfta fon och gemål. Dock vifade Ludvig vid allt detta mycken fjälsftorhet och ftåndaktighet, och flöt ingen fred på vanärande villkor. Denne Konung dog år 1715 den 1 Sept., 77 år gammal.

4. Anna Maria, Drottning i Frankrike.

Konung Ludvig XIII:s gemål och den näft härförut nämnde Ludvig XIV:s moder. Hon förde riksftyrelfen under denne fin fons minderårighet, biträdd af Cardinal Mazarin, dämpade med förfigtighet och klokhet de ftormar, fom derigenom uppkommo, att Mazarin uppretade mot fig Prinsarne och de ftora i riket, och hon äfven införde vid Franfka hofvet den belefvenhet, fom fedan upp-

nådde sin höjd under Konung Ludvig XIV. och blifvit en efterfyn för hela Europa.

5. Maria Theresia, Konung Ludvig XIV:s gemål och dotter af Konung Philip IV. af Spanien; död år 1683.

6. Louis Dauphin, Ludvig XIV:s son, vid dess 3:je års ålder.

7. Philip I., Hertig af Orleans och bröder till Konung Ludvig XIV.

8. Henriette Anne, dotter af den olycklige Konung Carl I. af England, och den näst härförut nämnde Hertig Philip I:s första gemål.

9. Louis II. de Bourbon, Prins af Condé, kallad den Store.

Denne man, en af sjuttonde århundradets största Fältherrar, förenade med stora själsegenskaper ett fördelaktigt utseende och ett intagande väsende, hvarigenom han tillvann sig alla. Han var född år 1621, och så länge hans fader lefde, förde han titel utaf Hertig af Enghein. Detta namn förevigade han genom slaget vid Rocroi, der han då blott 22 år gammal, i grund slog Spaniorerna. Aftonen förrån slaget lefvererades och sedan han anordnat allt, lade han sig trygg att sofva, och

inſomnade ſå hårdt, att man hade möda att väcka honom, når tiden kom att anfallet ſkulle ſke. Med ſamma lycka, hvarmed han åkrade mot Frankrikes utländſka fiender, dämpade han äfven det inbördes krig, ſom Mazarin hade föranledt. Denne, upptänd af afund öfver Condés åra och fruktande hans ſtolthet, lät kort derefter inſperra honom i fängelſe i Vincennes, och höll honom der längen 1 år. Häröfver förbittrad gick Condé öfver till Frankrikes fiender, och åkrade nu mot detſamma med ſå dan framgång, att han framträngde till ſjelfva Paris, der vid förſtaden Antoine Condé och Turenne lefvererade hvarannan en drabbning, ſom var lika årofull för begge och ej mindre upphöjde den enas än denändras krigsära. Den Pyrenäiſka freden 1659 återgaf den ſtore Condé åt Frankrike och nu ſtridde han åter med lika lycka för ſitt fädernesland. Efter Turennes död commenderade Condé en lång tid den Franſka armeen i Tyſkland och Nederländerna. Men ſlutligen tvangs han af ſin podagra att draga ſig tillbaka till ſitt ſköna landtgods Chantilly bredvid Paris, der han egnade ſin öfriga lefnad åt vetenſkaperna. I Chantilly viſas ännu den ſtore Condés värja. Han dog 1686. Hans gemål ſe ſid. 101.

10. 11. Henri Jules, Prins af Enghien och sedan af Condé, samt dess gemål Anna Henriette.

Denne Henri Jules, här föreſtälld i dess 21

års ålder, är son af den förutnämnde store Condé.

12. Armand, Prins de Bourbon-Conty, i dess 35:te år.

En broder till den store Condé; död 1666. Dess gemål (se sid. 101.)

13, Margerite, Hertigen af Orleans Jean Baptiste Gastons andra gemål, Prinsessa af Lorraine och Vaudemont.

Hennes Gemål Gaston var Konung Ludvig XIII:s enda broder. Hon sjelf var syster till Carl III. Hertig af Lorraine; född 1616, änka 1660, död 1672. Hennes dotter se förut sid. 101. n. 5.

N:o 107.

1. Hedvig Eleonora, Konung Carl X Gustafs gemål.

Dotter af Hertig Fredric III. af Schleswig-Holstein; född den 23 October 1636, och förmäld med Carl Gustaf den 24 Oct. 1654; moder till Carl XI., under hvilkens minderårighet, efter Carl Gustafs död, från 1660 till 1772, hon jemte rikets fem högsta embetsmän förde regeringen och förmynderskapet. Hon äfven efter sin son Konung

Carl XI:s död, förde ock regeringen någon tid under sin sonson Carl XII:s minderårighet. Denna Drottning är för öfrigt utmärkt såsom stor Beskyddarinna af de bildande Konsterna. Det är hon, som från grunden lät uppbygga Drottningholms och Strömsholms präktiga slott. Wadstena och Ulricsdals slott blefvo ock genom henne betydligen upphjelpta och förbättrade, och äfven Gripsholm fick af henne röna samma vård (se sid. 28). Hon dog den 24 Nov. 1715, efter att hafva uppnått en ålder af 79 år.

2. Caesar, Hertig af Vendome, Henric IV:s naturliga son.

3. Eugene Maurice, Grefve af Soissons, Olympie Maneinis gemål, se sid. 101.

4. Anne Marie Louise d'Orleans de Montpensier.

Dotter af Hertigen af Orleans Jean Baptiste Gaston, Konung Ludvig XIII:s broder, och dess förra gemål Marie de Bourbon-Montpensier. Är mera känd under blotta namnet Mademoiselle, och har varit en ganska märkelig person. Då Parlamentet i Frankrike och Prinsarne satte sig upp emot Ludvig XIII., skickade Gaston denna sin dotter till Orleans, att hålla denna staden Parlamentets och hennes fars parti till handa, ett värf, hvilket hon rigtigt utförde, trädde sedan

i spetsen för Parlamentets och Prinsarnas troppar och gaf prof både af rådighet och mod. Dock blef hon slagen af den stora Fältherren Turenne; hämtade sig likväl åter och i spetsen för 5 à 6,000 Spaniorer framträngde ända till Paris, slog sitt läger utanför förstaden Saint-Antoine och besteg bastillen. Efter Pyrenäiska freden föreslog man henne giftermål med Konungen i Portugal; men hon antog icke tillbudet, afslog äfven flera andra Prinsar i Europa, och vägrade till och med Kejsaren sin hand, men gifte sig sedan i hemlighet vid 45 års ålder med M. de Lauzun, Capitaine vid Ludvig XIV:s garde. Denne, för en begången ohöflighet mot Madame Montespan, Ludvig XIV:s maitresse, blef skickad till Pignerolles i fängelse, och först efter 10 år förmådde Mademoiselle de Montpensier utverka hans befrielse, sedan hon derföre uppoffrat nästan hela sin förmögenhet. Men i stället att för en sådan uppoffring af sin man bemötas med erkänsla, hade hon tvärtom att beklaga sig öfver hans ovärdiga uppförande. Mademoiselle de Montpensier var född i Paris 1627 och dog 1693, 70 år gammal. I sina memoirer beskrifver hon sig sjelf sålunda: "Jag är stor, "hvarken fet eller mager; jag har en skön och le-"dig växt, räta ben och väl bildade fötter; mitt "hår är blondt och har en skön cenndré-färg; mitt "anfigte är långt och vackert, näsan stor och krokig, "munnen hvarken stor eller liten, men täckt bildad; "läpparne rosenröda, tänderna ej vackra, men också

icke

"icke fula; mina ögon äro blå, hvarken ſmå eller
"ſtora, men eldiga, ljufva och trotsande, likaſom
"min upſyn. Jag har ett ſtålt, men icke högmo-
"digt utſeende, jag år höflig och vänlig, vårdſlös
"i min klådſel, men ſnygg, och klådd eller okladd,
"passar mig allt hvad jag ſåtter på mig. Jag talar
"mycket, utan att ſåga dårſkaper eller dåligheter,
"jag talar icke om det ſom jag ej förſtår. Jag år
"den ſåkraſte vårdare ſom kan finnas af en hem-
"lighet, och ingenting liknar den trohet och den
"aktning jag bår för mina vånner, men ockſå för-
"drar jag detſamma tillbaka. Jag år håftig och
"het, mentillika har jag en ganſka god och ådel
"ſjål; jag år icke mågtig af någon låg och ſvar
"gerning, och mera böjd för nåd ån råttviſa. Mitt
"temperament är melancholiſkt; jag ålſkar att låsa
"goda och grundliga böcker, lappriſſaker våcka min
"ledsnad. Jag ålſkar ſtora ſållſkap och hederligt
"folks umgånge; framför alla tycker jag om mili-
"tairer, och hör dem gerna tala om ſitt yrke. Jag
"kånner mig ganſka tapper, har mycket mod och
"mycken årelyſtnad, ſnabb i mina beſlut och ſtånd-
"aktig i deras utförande. Ingenting ſynes mig
"ſvårt, då det ankommer på att tjena mina vånner,
"eller lyda menniſkor af hvilka jag beror. Jag år
"icke egennyttig och jag år ſå liknöjd för allting

"i verlden, igenom det förakt jag hyser för andra "och den goda tanka jag har om mig sjelf, att jag "hellre skulle tillbringa mitt lif i enslighet än i nå- "gon mån tvinga mitt stolta sinne, om det ock an- "ginge hela mitt timliga väl. Jag älskar att vara "ensam, jag visar föga höflighet, men jag fordrar "mycken; jag är misstrogen, utan att misstro mig "sjelf. Som jag icke sjelf älskar nöjen, befordrar "jag ej gerna andras. Jag dansar rätt väl, men "icke gerna; jag hatar kortspel, men älskar kropps- "öfningar, och jag förstår hvarjehanda arbeten. "Jag röres långt lättare af sorg än af glädje, eme- "dan jag känner den förra bättre än den sednare, "men det är svårt att märka det; ty ehuru jag "hvarken är konstlad eller tillgjord, och man van- "ligen ser mig ända in i hjertat, är jag dock, "när jag vill, så mycket mästare deröfver, att jag "vänder det efter behag, och låter blott se den sida, som "jag vill visa. Aldrig har någon haft så mycket "välde öfver sig, och aldrig någon själ varit så "mycket mästare öfver kroppen, som min; också "lider jag stundom deraf."

5. Prinsessan Anna Sophia af Danmark, Konung Fredric III:s äldsta dotter och Churfurst Johan Georg III:s af Sachen gemål, jemte tvenne hennes söner, tillsammans på en tafla.

Den af sönerne, som bjuder henne blomman, är den äldste Prins Johan Georg, som efterträdde sin fader i Churfurstendömet, men ej efterlemnade några barn, så att vid hans död regeringen kom till hans yngre broder Fredric August II., som år 1697 tillika blef Konung i Pohlen, och är densamme, som krigade mot Carl XII och af honom äfven blef dethroniserad. Deras moder Anna Sophia var syster till Konung Carl XI:s Drottning Ulrica Eleonora (se sid. 96.) och till Hertig Christian Albrechts af Schlesw. Holst. Gott. gemål Fredrica Amalia (se sid. 83).

N:o 113. Nedra Matsalen.

1. *Lebensgr.* Konung Albrecht af Sverige.

Hertig af Mecklenburg, systerson af Konung Magnus II. eller Smek i Sverige, och son till den förste Hertigen af Mecklenburg och dess gemål Euphemia, dotter till densamma Hertig Eric, som blef ihjelsvulten i Nyköpings torn år 1317. Då Herrarne i Sverige blefvo missnöjde med Konung Magnus Smeks och hans sons, Håkans regering, in-

kallade de denne Albrecht till Konung i Sverige år 1363; men då äfven han under sin 15-åriga regering i hög grad väckte deras missnöje, derigenom att han för mycket gynnade sina Tyska gunstlingar, utmärglade riket genom skatter och pålagor, och slutligen då han ville företaga en räfst med det andliga och verdsliga frälset, inkallade de Margaretha, Drottning i Danmark och Norige, till hjelp, uppdrogo henne äfven Svenska kronan, och lefvererade Albrecht ett slag på Nyckelången vid Mösseberget i Westergöthland, der han blef tagen till fånga, satt sedan i sju år fången på Lindholms slott i Skåne, måste afsäga sig all rätt till Sveriges krona och begaf sig slutligen öfver till Mecklenburg, der han ingick i klostret Dobran, och år 1413 afsomnade i Gadebusch.

2. *Lebensgr.* Margaretha, Sveriges, Danmarks och Noriges Drottning.

Stifterinna af den märkvärdiga Calmar-unionen, dotter af Konung Waldemar i Danmark och gemål till Konung Håkan i Sverige; kom till regeringen i Danmark efter sin fader, till regeringen i Norige efter sin son och kallades till Regentinna i Sverige af de missnöjde herrarne, som sätte sig upp emot Konung Albrecht; regerade med mycken klokhet alla dessa 3 konungariken

till sin död 1412, berömd och älskad i Danmark, men hatad i Sverige; en slug och djerf qvinna, som med en manlig själ förenade en manlig kropp, hvarföre ock hennes fader sade om henne: att naturen tagit miste, då han skapade Margaretha till qvinna.

3. *Lebensgr.* Johan III., Konung af Sverige.

Den andra i ordningen af Konung Gustaf I:s söner, född på Stegeborgs slott den 21 Dec. 1537. Han kom på thronen 1568 och regerade till sin död 1592. Hans öden som Storhertig af Finland, och sedermera hans uppförande mot sin afsatte broder Konung Eric XIV. äro af historien allmänt bekanta. Han var i det hela en svag Konung, vacklande i sina handlingar, så att hans 24-åriga regering just ej synnerligen kan berömmas, dock icke heller till alla delar lastas. Om hans arrest på Gripsholms slott se sid. 38 — 44.

4. *Lebensgr.* Sigismund, Konung i Sverige och Pohlen.

Son af Konung Johan III och dess första gemål Catharina Jagellonica af Pohlen, under hvilkas fån-

gelsetid denne fonen födddes på Gripsholms flott, (se fid. 43-44). Sigismund upfostrades i den Catholfka läran, blef redan under fadrens tid Konung i Pohlen 1587, och tillika äfven i Sverige efter Johans död 1592; men såsom tillgifven den Catholfka läran, hvilken han äfven här ville införa, fann han ett beständigt motstånd, i synnerhet af sin farbroder Hertig Carl, sedermera Konung Carl IX., af hvilken han ock med sin Pohlfka armee blef flagen i den märkeliga drabbingen vid Stångebro, och blef sedan med sina åtelägger af Rikets ständer för alltid utesluten från Svenfka thronen. För öfrigt berömmes Sigismund som en fkicklig Fältherre. Han regerade som Konung i Pohlen till sin död 1632; var 2:ne gånger gift, och det med 2:ne syftrar, Erkehertig Carls af Österrike döttrar Anna och Constantia. Med sin förra Gemål hade han Uladislaus, och med den sednare Johan Casimir, hvilka begge blefvo Konungar af Pohlen, och äfven förde titel af Konungar i Sverige; men Kronräntorna härifrån voro krig och blod.

5. *Lebensgr.* **Drottning Catharina Stenbock, Konung Gustaf I:stes tredje Gemål.**

Dotter af Gustaf Olofson (Stenbock), Riddare och Ståthållare i Westergöthland, och dess fru Brigitta Lejonhufvud; hon var systerdotter till Konung Gustafs andra Gemål Margaretha Lejonhufvud; född på Torpa i Westergöthland 1533. Hennes öde var alldeles lika med Drottning Margarethas, ty hon älskade Gustaf Johanson (Ros) och var i hemlighet med honom förlofvad; men kärleken måste vika för den Kongliga högheten, och Konungen gifte strax hennes förra älskare Gustaf Johansson med hennes syster Cecilia. Catharina var mycket vacker, älskvärd och god, trogen och tillgifven sin gemål. Dock kunde icke så lätt den första kärleken undertryckas; en gammal berättelse säger, att hon stundom talat i sömnen och en gång sagt, då hon legat bredvid sin gemål: *Konung Gustaf håller jag mycket kär; men Rosen kan jag dock aldrig glömma.* Vid Konung Gustafs död 1660 var hon blott 27 år gammal, och hade då i 8 år varit förmäld. Sedan le de hon 61 år i änkestånd. Hon dog på Strömsholm den 14 Nov. 1621, 88 år gammal.

6. *Lebensgr.* Christina, Konung Carl IX:des andra Gemål.

Dotter af Hertig Adolph af Holstein, stam-

fader för alla Hertigarna af Schleswig-Holstein-Gottorp. Hon var född den 12 April 1573 och förmäldes med Carl IX den 27 Aug. 1592. Hon är den store Gustaf II. Adolphs moder; har haft en sträng charakter och väl iakttagit sin Kongl. höghet. Det var hon, som flet bandet mellan Gustaf II. Adolph och Fröken Ebba Brahe, och föranstaltade att denne sednare blef gift med Fältherren Jacob de la Gardie. När Ebba Brahe en gång vid tillfälle skref på en ruta i Kongl. Slottet: *Jag är förnöjd med lyckan min Och tackar Gud för nåden sin*, och Enkedrottningen fick se detta tänkespråk, skref hon derunder: *Det ena du vill, det andra du skall, Så plågar mest gå i sådana fall.* Hon afled d. 8 Dec. 1625, nära 53 år gammal.

7. Maria Stuart, Konung Wilhelm III:s gemål.

Dotter af Konung Jacob II i England, och förmåld med Wilhelm III., medan denne ännu var Arfståthållare i Holland. Ehuru hennes föräldrar voro Romerska läran tillgifne, uppammades likväl Maria i den Protestantiska, hvarföre hennes fader för henne hyste mycken kallsinnighet, och medan

hon

hon var Prinsessa, knappt gaf henne så myc-ket, att hon med anständighet kunde underhålla sitt höga stånd, dock hushållade hon så, att henne ej fattades något. I England var hennes faders regering högt hatad, hvarföre Engelsmännen i hemlighet tillbödo Wilhem III. Engelska kronan; denne kom med stark hårsmagt, och sedan Engelsmännen med hans tillhjelp fördrifvit Jacob II. och dess son, blef Wilhelm III. med dess gemål upphöjde på Engelska thronen. När hon, under de underhandlingar, som föregingo denna catastrophe, en gång tillfrågades, om hon ville att hennes herre skulle regera med henne, eller om hon, efter den förra Marias exempel, ville sjelf föra regeringen, svarade hon: Jag åstundar icke annat än efter lefva Guds heliga ord: *J hustrur, älsker edra män, och jag är beredd iakttaga den förmaningen: Qvinnorna skola vara sina män underdåniga.* Denna Drottning hade ett majestätiskt utseende, blandadt med mycken liflighet; hon hade ett godt förstånd och framförde sitt tal med mycken smak; hennes lefnad var ordentlig och efterföljd af hela hofvet; hon var allvarsam, men tillika belåten, lofvade ej mycket, men höll oryggligen sina löften, var mycket gudfruktig, och roade sig mycket med historien och andra böckers läsande, hvaraf hon alltid gjorde sina förnuftiga slutsatser. Under Konung Wil-

helms bortovaro förde hon alltid regeringen med mycken klokhet och värdighet. Denna förträffliga Drottning dog i kopporna den 28 Dec. 1694.

8. *Lebensgr.* Anna, Drottning af England, Konung Jacob II:s dotter.

En syster till den föregående och likasom hon uppfostrad efter Anglicanska kyrkans grundsatser, emedan deras fader Jacob II. då ännu var Hertig af York och ännu icke bekände sig till Romerska kyrkan. Hon var född 1664, förmäldes år 1683 med Prins Georg, broder till Konung Christian V. i Danmark, och uppsteg år 1702 på Engelska thronen efter sin svåger Wilhelm III., hvilken icke efterlemnade några barn. Hon hade väl en broder, Jacob (III) Edvard Frantz, som ock kallades Pretendenten, men han var Catholik och blef derföre utestängd från thronen. Annas regering, ehuru hon sjelf var en qvinna af måttliga egenskaper, är utmärkt af stora händelser; under hennes regering eröfrade England Gibraltar, och förenades Skottland och England med hvarannan under namn af Storbrittannien; hon var mild och god af naturen, men styrdes af andra, och blef derigenom ledd eller kanske rättare drifven, att sätta ett pris på sin broders hufvud, då han förgäfves försökte en landstigning i Skottland; hon önskade att få den

ne fin broder till eftertrådare på Engelfka thronen, men efter henne uppträdde Churfurften af Hannover, Georg (I) Ludvig, ftamfader för det nu varande Engelfka konunga-hufet. Denna Anna var således den fifta af Stuartfka ätten på Englands thron. Af forg och bekymmer, att icke kunna bringa fin hemliga önfkan i verket, föll hon i ett flags tillftånd af fvaghet och lethargi och afled efter en 12-årig regering den 20 Juli 1714. Hennes fifta ord voro: "O min dyre broder, huru beklagar jag dig!" Föröfrigt var hennes regering icke blott utmärkt af ftora vapenbragder, utan ock såfom Engelfka literaturens meft lyfande epoche.

9. *Lebensgr.* Anna, Konung Jacob I:s i England gemål och Konung Christian IV:s i Danmark syster.

Hon fatt en gång i djupa tankar och fyntes vara något bedröfvad. Då Konungen frågade henne orfaken härtill, fvarade hon: jag är icke få mycket bedröfvad, fom jag faft mer längtar efter att fe och tala vid min broder. Knappt hade hon fagt dessa ord, då en, för de flefta obekant person kom in, gick bakom Drottningens ftol och höll fina händer för hennes ögon, bedjandes henne gissa hvem han var. Hon, fom ftrax igenkände fin bror på röften, blef öfvermåttan glad, och denna händelfe verkade djupt på alla fom futo vid bordet. Att för-

vara minnet deraf, finnes den afmålad på en stor tafla, som skall förvaras i spisrummet på slottet Hemtoncourt, som ligger 10 Engelska mil från London. Hon är moder till den olycklige Konung Carl I., som blef halshuggen.

10. *Lebensgr.* Elisabeth, Drottning af England (se sid. 81).

11. Drottning Hedvig Eleonora, Carl X Gustafs gemål(se sid. 110.)

12. *Lebensgr.* Cecilia Renata, Drottning i Pohlen.

Kejsar Ferdinand II:s dotter och gemål till Konung Uladislaus Sigismund IV, son till Konung Sigismund af Sverige och Pohlen. Född 1611 och död 1637.

13—14. *Lebensgr.* Adolph, arfvinge till Norige, Hertig till Schleswig-Holstein, Stormarn och Ditmarschen, Grefve till Oldenburg och Delmenhorst, samt dess gemål Christina.

Stamfader för alla Hertigarna af Schleswig-Holstein-Gottorp, son af Konung Fredric I. i Danmark och broder till Konung Christian III. (se sid. 81.), alla samtida med Konung Gustaf I. Hans ge-

mål Christina år Landtgrefve Philip Magnanimi till Hessen-Cassel dotter; till henne friade åfven Konung Eric XIV. Denne Adolph och hans gemål åro Konung Carl IX:s svårföräldrar.

15—16. *Lebensgr.* Johan Adolph, Hertig af Schleswig-Hollstein, samt dess gemål Augusta, Konung Fredric II:s af Danmark dotter.

Denne Johan Adolph, son af den föregående, född 1575, var först Erkebiskop i Bremen och Biskop till Lübeck, men efterträdde sedan sin bror Philip i regeringen; dog 1616 och lemnade regeringen till sin son Hertig Fredric III. Han år broder till Drottning Christina, Konung Carl IX:s sednare gemål, farfader till Drottning Hedvig Eleonora, samt Konung Adolph Fredrics farfars farfader.

17. *Lebensgr.* Landtgrefve Fredric af Hessen-Cassel, Konung Carl X:s svåger.

Han var förmåld med Phaltzgrefve Jan Casimirs dotter Eleonora Catharina, syster till Carl X. Gustaf, åfvensom till Maria Euphrosyne, De la Gardies fru (se sid. 98). Född 1617 och död 1655.

18. Fredric II., Konung i Danmark.

Son af Konung Christian III. (se sid. 81.) och sonsons son af Christian I. (se sid. 78.). Regerade från år 1559 till år 1588, uppsteg således på Danmarks thron nästan på samma tid som Konung Erik XIV. i Sverige, med hvilken han ock förde ett 5-årigt krig.

19. Christian IV., Konung i Danmark.

Son af den föregående, regerade från 1588, till 1648, således i 60 år. Det var denne Konung, hvilken Carl IX. i Sverige utmante till envig, och som med Sverige förde först det krig, hvilket i början af Konung Gustaf II. Adolphs regering slöts genom freden i Knäröd, och sedan äfven år 1643, under Drottning Christinas tid, å nyo påförde Sverige krig, men måste 2 år derefter dyrt köpa freden i Brömsebro. I sitt krigsföretag mot Österrikiske Kejsaren var han lika olycklig. Deremot förde han den inre styrelsen med utmärkt sorgfällighet och sträckte sin omsorg till alla grenar af statsförvaltningen. Honom hafva Danskarne att tacka för den Ostindiska handelns uppkomst; han gynnade mycket vetenskaperna, gaf Universite-

tet i Köpenhamn ny glans, stiftade Akademien i Söröe på ön Island, anlade talrika skolor, uppbyggde flera städer och uppbjelpte äfven manufacturerna och fabrikerna.

20. Fredric III., Konung i Danmark.

Son af den föregående, regerade från 1648 till 1670. Det var under denne Konung den märkeliga Revolution (år 1660) föregick i Danmark, hvarigenom åt dess Konungar uppdrogs en oinskränkt magt, så att de i sin person förena alla souverainitetsrättigheter, både den lagstiftande och lagskipande magten, utan något undantag. Fredric III. förde mot Sverige under Konung Carl X:s tid tvenne olyckliga krig, ty genom tractaterna i Roskild och Köpenhamn åren 1658 och 1660 måste han till Sverige afträda Blekinge, Halland, Bohuslän och Skåne.

21. Anna Chatharina, gemål till Konung Christian IV. i Danmark, (se här ofvanföre 18.) och dotter af Churfurst Joachim Fredric af Brandenburg.

22. Sophia Amalia, gemål till Konang Fredric III i Danmark (se här ofvanföre 20).

23 — 24. *Lebensgr.* Prins **Christian** af Danmark, och dess gemål **Magdalena Sibilla.**

Åldsta son af den kort härförut nämnde Konung Christian IV. (se 19.) och broder till Konung Fredric III. (se 20). Han dog ett halft år före sin fader, i Meisen, på en resa 1647, 43 år gammal. Hans gemål Magdalena Sibilla var en dotter af Churfurst Johan Georg I. af Sachsen (se sid. 90). Hon blef andra gången förmäld med Hertig Fredric Wilhelm II. till Altenburg.

25. **Fredrica Amalia** Konung Fredric III:s i Danmarks dotter och Christian Albrechts af Schlesw. Holst. Gott. gemål. (se sid. 83.)

26. **Wilhelmina,** äfven en dotter af Konung Fredric III:s i Danmark och förmäld med Carl II. af Pfaltz-Zimmern. 114.)

27. **Anna Sophia,** Prinsessa af Danmark (se sid.

28. *Lebensgr.* Erkehertig **Leopold Wilhelm** af Österrske, se sid. 82.)

29. *Lebensgr.* Phaltzgrefve Philip af Sultzbach.

Var en ftor krigshjelte. Född 1630 och död ogift 1703. Hans föräldrar, Pfaltzgrefve August och Prinsessan Hedvig, se fid. 83-84.

30. Mustapha Agah, en Turk, skickad som sändebud till Svenska hofvet år 1727.

Här förekomma ock dessutom på en tafla tvenne okända Turkar, samt ännu några andra portraiter af obekanta personer.

N:o 116. Förmak.

1. Konung Carl X Gustaf, till häst.

Han var född i Nyköping den 8 Nov. 1622. Hans fader var Johan Cafimir, Hertig af Pfaltz-Zweybrücken, och hans moder Prinsessan Catharina, Konung Carl IX:s äldfta dotter. Under 30-åriga kriget tjente han förft som volontaire, sedan

som Ryttmästare vid Torstensons regemente, derefter som Öfverste vid Curländska regementet. I detta krig härdades hans mod och danades han till den stora Fältherre, som sedan satte halfva Europa i fruktan. Vid slutet af 30-åriga kriget commenderade han som Generalissimus Svenska armeen i Tyskland, och under samma tid utkorades han till Drottning Christinas efterträdare på Svenska thronen, besteg ock samma thron år 1654 förde krig först med Pohlen, sedan med Ryssland, och derefter åter på en gång både med Ryssland, Pohlen, Brandenburg, Danmark, Holland och Österrike. Det var han, som gjorde det namnkunniga tåget öfver Bält och tillvann Sverige Skåne, Halland, Blekinge, Bornholm, Bohuslän och Trondheim i Norige. Han var stor och ädel i alla sina handlingar, hade ett oförskräckt mod, och ett muntert, skämtsamt lynne. En dag under en tjok dimma, satte Konung Carl Gustaf sig i en båt, tog med sig Franska Ambassadeuren Terlon, och rodde ut till de fiendtliga skeppen, så nära, att han kunde höra allt som hvad taltes på däcken. Men i det samma skingrade sig dimman, och fienden var ej sen att förfölja Konungen ända in i hamnen med oupphörliga canonskott, så att kulorna, som flogo i vattnet på alla sidor, gjorde både Konungen och Ambassadeuren alldeles våta. Midt under denna vanskliga färd började Konungen ett skämtsamt

ſamtal med Terlon, och upprepade, hvad för artig omſtändighet det ſkulle blifva i hiſtorien, om man der fick läſa, att en Franſk Ambassadeur blifvit af en ſtyckekula kaſtad i vattnet vid ſidan af Konungen i Sverige. Men Terlon ſvarade: att det ſkulle låta än ſällſammare, om en ſådan kula på en gång hade borttagit både Konungen och Ambassadeuren. Carl Guſtaf regerade blott i 6 år, han dog i Götheborg den 19 Febr. 1660, då hans enda ſon, Konung Carl XI., ännu var blott 5 år gammal. Hans gemål Hedvig Eleonora, ſe ſid. 110).

2. En mindre Tafla, som föreställer Drottning Hedvig Eleonoras kröning.

3 — 4. Hertig Fredric III. af Schleswig- Holstein- Gottorp, samt dess Gemål Maria Elisabeth.

Drottning Hedvig Eleonoras föräldrar. Han, ſon af Hertig Johan Adolph, höll Carl Guſtafs partie i Danſka kriget och bekom derföre i Roſkildsſka freden ſouverainiteten öfver Schleswig. Hon är dotter af Churfurſt Johan Georg I af Sachſen (ſe ſid. 90). De hade 16 barn tillſammans. Denne Fredric III. är äfven Konung Adolph Fredrics farfaders fader.

5. Johan Georg, Hertig af Schleswig- Holstein.

Son af oftannämnde Fredric III.; född 1638, Coadjuter till Lübeck, död i Italien 1655, 17 år gammal.

6 — 11. Nyss nämnde Hertig Fredric III:s och hans gemåls, Maria Elisabeths, 6 barn, 4 Prinsar och 2 Prinsessor, som afledo i deras späda barndom.

12. Anna Dorothea, Hertig Fredric III:s dotter, blef Abbedissa i stiftet Quedlingburg i Sachsen, född 1640 och död 1713.

13. August Wilhelm, Hertig af Braunschweig- Wolfenbüttel.

Son af Hertig Anton Ulrich; född 1662 och död 1731. (Hans första gemål Christina Sophia se sid. 94, och hans andra Sophia Amalia se sid. 83).

14. 15. *Lebensgr.* Fredric V., Konung i Danmark (regerade ifrån 1746 till 1766), samt dess gemål Luise, Konung Georg II:s i England dotter.

16. 17. Landtgrefve Ludvig VI. af Hessen-Darmstadt, samt dess gemål Maria Elisabeth, Hertig Fredric III:s af Schl. Holst. dotter.

Son af Landtgrefve Georg II (se sid. 92), och brodren se sid. 92. Hans gemål Maria Elisabeth är Drottning Hedvig Eleonoras syster.

18. Desses (Landtgrefve Ludvig VI:s och Maria Elisabeths) 6 barn, allesammans aftagne på en tafla.

No 117. Hertiginnans Sångkammare.

1. 2. Konung Fredric I. af Preussen, och dess Gemål Sophia Charlotta af Braunsweig-Lüneberg.

Han var den förste Konung af Preussen, krönt den 18 Jan. 1701. sedan han förut i 13 år regerat som Churfurste af Brandenburg och Hertig af Preussen, under namn af Fredric III. Vid denne Konungs hof herrskade mycken luxe; men hans regering var gynnande för vetenskaperna och konsterna. Han stiftade, 1699, Målare- och Bildthuggare Akademien i Berlin, och år 1700 Veten

ſkaps Akademien, äfvenſom 1694 Univerſitetet i Halle. Den ſtore Leibnitz hade varit hans gemåls, Sophia Charlottas lärare. Denne Konung dog i början af år 1713, 56 år gammal. Han är Farfar till den ſtore Fredric II.

3. Drottning Hedvig Elisabeth Charlotta, Konung Carl XIII:s Gemål, dotter af Fredric August, Biskop till Lübeck och den förste Hertig af Holstein Oldenburg: född d. 22 Mars 1759, död 1818.

N:o 122.

1. Hertig Carl Fredric af Schleswig- Holstein- Gottorp. (*Original-målning.*)

Son till Fredric IV., Hertig af Holſt. Gottorp (ſe ſid. 83) och dess Gemål Hedvig Sophia, Konung Carl XI:s dotter. Vid dess morbroder Konung Carl XII:s död hade Hertig Carl Fredric fyllt ſitt adertonde år och var närmaſte arfvingen till Svenſka kronan. De intriger, hvarigenom han derifrån blef uteſtängd, torde väl Hiſtorien en gång uppdaga. I Sverige blef han af de höga vederbörande rätt illa bemött, ſå att, ſedan han miſtat

ſina arfländer Schleswig och Holſtein, lopp han äfven fara att ſakna det nödvändiga. Honom vägradas allt, utom respeningar. Så kom han till Roſtoch 1719 utan penningar, utan länder och utan någon behaglig utſigt för framtiden. Men han blef år 1725 förmäld med Czar Peter I:s i Ryssland äldſta dotter Prinsessan Anna Petrowna, och hans ſon Carl Peter Ulric blef år 1762 Kejſare i Ryssland och är i Hiſtorien känd under namn af Peter III. Hertig Carl Fredric dog år 1739.

2. Fredric II., Konung i Preussen.

Den ſtörſte regent, Preussen hafvit, och en bland XVIII århundradets ſtörſta män, född 1712 och död 1786, ſedan han regerat i 46 år. Då han beſteg ſin faders thron, innehöll hans konungarike endaſt en folkmängd af 2,240,000 menniſkor, men vid ſin död efterlemnade han 6,000,000 underſåtare. Han, genom ſina ſtora talanger ſom Fältherre och regent, upphöjde Preussen till en mägtig ſtat i Europa. Hans krigsbedrifter, i ſynnerhet det 7-åriga krigets hiſtoria, äro allmänt bekanta.

3. Fredric Henric Lud-

vig, allmännare bekant under namn af Prins Henric af Preussen.

En vårdig broder till förenämnde Fredric II. Han var ännu blott 16 år gammal, då han år 1642 gjorde sitt första fälttåg som Öfverste vid armeen. Sedan under 7-åriga kriget utvecklade han stora fältherre-talanger, i det han visste använda de lärda theorier, han under fredens lugn inhämtat och studerat, ty han var tillika en stor vän af vetenskaperna och idkade dem äfven sjelf med mycken framgång, i det han med en lågande inbillningskraft förenade ett skarpsinnigt, mediterande förstånd, ett lyckligt minne och en fast, ihårdig vilja, som alltid var rigtad på det stora och ädla. Denne Prins öfverlefde sin store broder, bemöttes sedan med otacksamhet af sin brodersson, tillbragte derföre sin sista lefnad i ett philosophiskt lugn i umgänge med konstnärer och lärda. Han dog i Rheinsberg år 1802, sedan han upplefvat en ålder af 76 år.

4. 5. Prins Wilhelm af Preussen, äfven en broder till Konung Fredric II., född 1722 och död 1758, samt dess gemål Luise Amalie, Prinsessa af Braunschweig-Lüneburg, här-

stammande från Gustaf I:s dotter Elisabeth; född 1742, död 1780.

N:o 125. Kronprinsens rum.

1. 2. Johan Casimir, Phaltzgrefve af Zweibryck- Kleburg, Konung Carl X Gustafs fader, samt dess Gemål Catharina, Konung Carl IX:s dotter af dess första gemål Maria af Chur- Pfaltz.

Johan Casimir var född 1589, regerade i Kleburg, och dog i Nyköping den 8 Juni 1652, 63 år gammal. Han ligger begrafven i Strengnäs Domkyrka. Hans gemål Catharina föddes i Nyköping den 10 Nov. 1584, förmäldes 1615 och dog på Westerås slott den 13 Dec. 1638. Äfven hon ligger begrafven i Strengnäs Domkyrka. Johan Casimir och hans gemål Catharina äro äfven Konung Adolph Fredrics morfaders moderföräldrar.

3. 4. Christian Albrecht, Hertig af Schlesw. Holst. Gottorp, samt

dess gemål Fredrica Amalia, Konung Fredric III:s dotter i Danmark (Jmnfr. s. 82-83).

5. 6. Hertig August Fredric af Schlesw. Holst. Gottorp, samt dess gemål Christina, Prinsessa af Sachsen Halle, Hertig Augusts dotter.

Denne August Fredric år broder till den föregående och son af Hertig Fredric III af Schlesw. Holstein Gott. Född 1646, Biskop till Lübeck-Eutin 1666, och död 1705, 59 år gammal.

7. Prins Johan Georg af Schlesw. Holst. Gott., Hertig Fredric III:s son (Jmnfr. s. 132).

8. Prinsessan Anna Dorothea, Hertig Fredric III:s dotter (Jmnfr s. 132).

9. Johan Adolph, Hertig af Schlesw. Holst., Hertig Fredric III:s fader, och således farbroder till alla de här förut nämnda (3. 5. 7. 8).

10. Maria Elisabeth, Prinsessa af Schlesw. Holst. Gott., yngsta

dotter af Hertig Christian Albrecht (hennes fader, moder och syskon, se sid. 137-8). Född 1678, död 1755.

Åfven hon, likafom hennes fafter Prinfessan Anna Dorothea (fe fid. 132), blef Abbedissa i ftiftet Qvedlinburg i Sachfen.

11. *Lebensgr.* Fredric IV af Schlesw. Holst. Gott., en broder till den nyssnämnde Maria Elisabeth och äldste son af Hertig Christian Albrecht. Han var förmäld med Konung Carl XI:s dotter Hedvig Sophia och stupade i slaget vid Clissau 1702 (Jmnfr s. 83).

12. Carl Wilhelm, Markgrefve af Baden, i dess 17 års ålder (Jmfr. s. 100).

N:o 126. Sängkammare.

1. *Lebensgr.* Konung Carl X Gustaf (Jmfr. s. 129).

2. *Lebensgr.* Konung Carl XI., till häst, målad af D. Kl. Ehrenstrahl 1672. (Jmfr. s. 102.)

3. *Lebensgr.* Konung C a r l XII., aftagen i samma Klädedrägt, hvari han gjorde sitt fälttåg 1700; af D. KRAFT. (Jmfr. s. 103.)

4. Drottning H e d v i g E l e o n o r a, Konung Carl X Gustafs gemål (Jmfr. s. 110).

5. 6. Hertig F r e d r i c III af Schlesw. Holst. Hott., samt dess gemål M a r i a E l i s a b e t h, Prinsessa af Sachsen, Drottning Hedvig Eleonoras föräldrar (Jmfr. s. 131).

Hertig Fredric III:s fader, åfvenfom 2:ne defs brodersbarn fågos allefamman i föregående rummet (fe fid. 138).

7. H e d v i g S o p h i a, Konung Carl XI:s äldsta dotter, förmäld med Hertig Fredric IV af Schlesw. Holst. Gottorp.

Född den 26 Juni 1681, förmäld den 12 Juni 1698, enka den 9 Juli 1702, död den 11 Dec. 1708. Moder till Hertig Carl Fredric (se fid. 134). Hennes gemål Hertig Fredric förekom i det föregående rummet (fe fid. 139).

Öfre Våningen.

N:o 68. Drabantssalen.

1. *Lebensgr.* Sigismund, Konung af Sverige och Pohlen (Jmfr. sid. 117).

2. Alexius Michaelowitz, Czar af Ryssland.

Regerade i Ryssland på samma tid som Drottning Christina och Konung Carl X Gustaf i Sverige, med hvilken sednare han förde krig, äfvensom med Pohlen. Han uppsteg på Rysslands thron 1645 och dog 1672. Denne Alexius är den namnkunnige Czar Peter I:s far.

3. 4. Uladislaus II., Konung i Ungern och Böhmen, samt dess Gemål Anna de Foix, dotter till Grefve Gaston af Candale i Frankrike.

Uladislaus var född 1456, blef Konung i Böhmen 1471 och i Ungern 1490, i hvilka Konungariken han regerade till sin död 1516, un-

der många oroligheter, i synnerhet föranledda af det tillärnade Korståget 1515. Han är farbroder till Konung Johan III:s i Sverige första gemål Catharina Jagellonica, som var dotter till Konung Sigismund i Pohlen, broder til denne Uladislaus.

5. *Lebensgr.* **Johan Casimir, Konung i Pohlen.**

Son till Konung Sigismund III af Sverige och Pohlen med dess andra gemål Drottning Constantia (jmfr. s. 118); född 1609 och Konung i Pohlen 1648. Denne Johan Casimir ville icke erkänna Carl Gustafs upphöjelse på Svenska thronen, utan låt genom sin minister Canastles tydligen förklara Drottning Christina, att ehuru hans fader och broder gifvit Gustaf Adolph och Christina titel af Konung i Sverige, och äfven han sjelf någorlunda kunnat tåla, att Svenska kronan innehades af dess fädernes slägtingar, vore han dock icke sinnad tillåta, att den öfverlemnades till en herre af hel annan ätt. Till detta nog ohöfviska tal svarade Christina helt kort, att hennes arförvandt Carl Gustaf skulle med 30,000 vittnen bevisa, att han vore laglig Konung i Sverige; och Carl Gustaf bröt äfven in i Pohlen, slog Pohlackarna, isynnerhet i det namnkunniga slaget vid War=

schau, som varade i 3 dagar, hvarefter Johan Casimir måste rymma sitt rike, men restituerades genom freden i Oliva d. 4 Maj 1660. Men 8 år derefter nedlade han alldeles regeringen, tillbragte sin öfriga lefnad i Frankrike och St. Germains kloster, och dog i Nevert på en resa den 14 Dec. 1672, 63 år gammal.

6. Maria Amalia, Hertig Jacobs af Curland 3:dje dotter (Jmfr. sid. 87) och Landtgrefve Carls till Hessen-Cassel gemål. Hon är Konung Fredric I:s i Sverige moder.

7. Georgius Gustavus, Phaltzgrefve vid Rhen, Hertig till Bejern, Grefve till Veldentz, Lauterech och Spanheim, i dess 51 års ålder.

Denne Georg Gustaf är förstfödde sonen af Konung Gustaf I:s dotter Anna, som var förmäld med Georg Johan, Phaltzgrefve till Veldentz m. m. Han dog 1634, 70 år gammal.

8. Gustaf Adolph, Hertig af Mecklenburg Güstrow, jemte dess gemål Magdalena Sibilla, Hertig Fredric III:s dotter och Drottning Hedvig Eleonoras syster, tillsammans på en tafla.

Denne Hertig Gustaf Adolph är en dotterson af Konung Gustaf I:s dotter Elisabeth, som blef förmäld med Christopher af Mecklenburg, ty hennes dotter Margaretha Elisabeth hade till gemål Hertig Johan Albrecht af Mecklenburg, fader till denne Gustaf Adolph. Han efterlemnade 8 Prinsessor, men ingen Prins, så att efter hans död de Güstrowske länderna deltes mellan hans mågar Hertigarne i Schwerin och Strelitz.

9. Ofvannämnde Hertig Gustaf Adolphs af Mecklenburg Güstrow 4 barn, tillsammans på en tafla.

10. Landtgrefve Ludvig VI. af Hessen Darmstadt (Jemfr sid. 133).

11. Hertig Wilhelm till Jülich, Cleve och Bergen.

Var född 1516, efterträdde i regeringen sin fader Johan III. Pacificus år 1539; öfvergick till Lutherska läran, men sedan åter till den Katholska, och ändtligen blef han villrådig; dog år. 1592, 75 år gammal. Genom sin dotter Magdalena (se sid. 86) blef han Phaltzgrefve Johan Casimirs morfader och Konung Carl Gustafs morfaders fader.

Han

Han var förmåld med Kejsar Ferdinand I:s dotter Maria.

12. Markgrefve Johan II. Sigismund till Cleve, son af Joachim Fredric, Churfurste till Brandenburg.

Född 1572 och död 1618. Han är Gustaf II Adolphs i Sverige svårfader, samt Konung Fredric I:s i Preussen (se sid. 133) farfars far. Han, och med honom hela Mark-Brandenburg, antog Lutherska Låran. Tillika kom han i besittning af Preussen genom sin förmålning med Hertig Albrecht Fredrichs af Preussen dotter Anna, och var i ordningen den tredje Hertig af Preussen.

13. Hertig Johan II., Phaltzgrefve till Zweybrycken, son af Hertig Johan Senior, hvilken åter var Konung Carl Gustafs farbroder.

14. Fredric Ludvig af Landsberg.

Äfven en Cousin till Konung Carl X Gustaf, ty han var son till Hertig Johan Senior, Johan Casimirs broder. Var född 1619, tillträdde regeringen 1645, och död 1681.

15. Johan Wilhelm, Prins af Sachsen Gotha.

En tapper Krigsman, född 1677, var med Konung Carl XII i Polska och Ryska kriget, och stupade sedan för Toulon 1707, 30 år gammal. Han var son af Hertig Fredric af Sachsen och dess gemål Magdalena Sibilla, syster till Prinsessan Christina, Hertig August Fredrics gemål (se sid. 138).

Jemte dessa här uppräknade förekomma äfven följande mindre märkliga personers portraiter, neml. 1) Pohlska Ministern Gallesky, som sändes hit till Sverige till Konung Carl XII år 1699. 2) Furst Emanuel af Anhalt Zerbst Pletskow, född 1631, efterträdde i regeringen sin broder Lebrecht till Cöthen 1669, död 1670. 3) Wilhelm Ludvig, Hertig till Würtemberg, son till Hertig Eberhard III, född 1647, tillträdde regeringen 1674, död 1677, och förmäld med Hertig Ludvig VI:s af Hessen Darmstadt (se sid. 133) dotter Magdalena Sibilla, Drottning Hedvig Eleonoras systerdotter. 4) Phaltzgrefve Henric, Biskop till Worms, Utrecht och Freisingen, Philip V:s son, född 1487, död 1552. 5) Prinsessan Anna Dorothea af Schleswig-Hollstein-Gott., Hertig Fre-

dric III:s dotter, (jemfr s. 132). 5) Hertig LUDVIG af Bäjern, Phaltzgrefve och Hertig till Heidelberg, Otto V:s son; han lefde i XII århundradet och var förmäld med Konung Uladislaus II:s i Böhmen dotter Ludomilla; död 1231. 6) Prinsessan SOPHIA af Danmark, Konung Christian V:s äldsta dotter, 7) Churprinsessan SOPHIA af Phaltz, dotter till den olycklige Churfurst Fredric V, som blef Konung i Böhmen 1619 och var förmäld med Konung Jacob I:s i England dotter Elisabeth, syster till Konung Carl Stuart, hvilken blef halshuggen. Churfurstinnan S o p i a är Drottning Lovisa Ulricas (Adolph Fredric gemåls) farmors mor; hon var född 1630, förmäld 1658 med Ernestus August, Churfurste till Lüneberg-Hannover, och död 1701. 8) JOHANNA CHARLOTTA, yngsta dotter af Furst Johan Georg II. af Anhalt Dessau och gemål till Markgrefve Philip Wilhelm af Brandenburg, broder till Konung Fredric I. af Preussen; född 1682 och död 1711. 9) ANNA, Landtgrefvinna af Hessen Cassel, Landtgrefve Philip Magnamini dotter, född 1526, förmäld 1544 med Phaltzgrefve Wolfgang af Zweybrycken, och död 1591. 10) BEATRIX, Markgrefve Christopher I:s till Baden

dotter, född 1472, förmäld med Phaltzgrefve Johan II. junior till Zimmern; död 1535. Hennes broderson Markgrefve Christopher till Baden Rodemachen hade till gemål Konung Gustaf I:s i Sverige dotter Cecilia. 11) Landtgrefvinnan ELISABETH till Hessen Cassel, Abbedissa till Hervardt, Landtgrefve Wilhelm V:s dotter, född 1634 och död 1688. 12—13) Okände, men gissas, att den ene skall vara den namnkunnige Konung H e n r i c IV. af Frankrike; den andre Konung U l a d i s l a u s IV S i g i s m u n d, son till Konung Sigismund af Sverige och Pohlen (jemfr sid 117); hans gemål Cecilia Renata (se sid 124). Och den tredje förmodas af klädedrägten vara något Fransyskt fruntimmer.

N:o 69. Audiens-rummet.

1. En stor tafla, som föreställer en grand couvert i Wien i Kejsar Carl VI:s tid. Nedanföre läses en fullständig anvisning och namnförteckning på alla de personer, som här föreställas. Denna tafla har fordom tillhört Tessinska samlingen och kommit hit från Riksrådet Carl Sparres hus.

2. *Lebensgr.* **Eric XIV., Konung i Sverige.**

Konung Gustaf I:s äldsta son, född den 12 Dec. 1533; efterträdde sin fader på Svenska thronen år 1560. Han var en väl uppfostrad och lärd herre, hade mycken kärlek för sitt fäderneslnnd, och var som Konung och regent icke utan stora egenskaper; men hans regering var olycklig och orolig; mot utländska fiender försvarade han sig manligen och väl och upprätthöll Svenska vapnens ära; men den inhemska afunden, Erics häftiga sinne, misstänksamma lynne och fallenhet för mjältsjuka förledde honom till många och svåra öfverilningar, som sedan tungt drabbade hans eget samvete och gjorde, att han det sista året af sin regering ej var sig sjelf mera mägtig. Efter åtta års regering måste han derföre lemna thronen åt sin yngre broder Johan III och tillbringa sin öfriga lefnad, hela nio år, i det hårdaste fängelse, än på det ena än på det andra slottet, till dess han ändtligen på Örbyhus slott i Upland den 26 Feb. 1577 slöt sina dagar genom förgift, som gafs honom i en ärtsoppa. Om hans fängelse på Gripsholm, se sid. 45 — 47.

3. *Lebensgr.* **Johan III., Konung i Sverige (Jmfr sid. 11).**

4. *Lebensgr.* Carl IX., Konung i Sverige.

Konung Gustaf I:s yngsta son, född på Stockholms slott den 4 Oct. 1550. Han var den, som uppehöll sin store faders verk mot sin broders, Konung Johans, och sin brodersons, Konung Sigismunds försök att åter i Sverige införa den Catholska läran; han krossade ock den anarki, som hotade riket, då Sigismund, Konung i Sverige efter sin fader, tillika äfven var Konung i Pohlen och der uppehöll sig, medan herrarne regerade här hemma. Slutligen blef han ock af Rikets ständer på Linköpings riksdag år 1600 vald till Konung, men dock hvarken antog han Konungatitel eller lät han kröna sig, förrän Ständerne år 1605 affärdat till Konung Sigismund en ormlig uppsägelse. Carl IX regerade med stränghet och kraft. Misskundsamhet mot brottslingar, höga eller låga, kände han icke. Han upprätthöll lagarnas anseende och thronens sjelfständighet. Han hade ett mod, som hvarken olyckor eller faror kunde bryta, och en brinnande kärlek för allt hvad Svenskt var, så att under honom lärde man att älska och känna sitt fädernesland. Han hade en oförtruten vård om rikets bästa och skötte med insigt och drift både de inländska och utländska angelägenheterna.

Äfven gynnade han mycket vetenſkaperne; var ock ſjel en upplyſt och lärd herre. Han afled i ſitt 62 års ålder den 11 October 1611, efterlemnande regeringen till ſin ſon, den ſtore Guſtaf II Adolph. Carl IX. var 2:ne gånger gift, förſt med Churfurſtens af Pfaltz, Ludvig VI:s dotter Maria, ſedan med Hertig Adolphs af Schlesw. Holſt. dotter Christina (ſe ſid 119.)

5. Christina, Drottning i Sverige, Konung Gustaf II Adolphs dotter.

Hon var blott 7 år gammal, då hennes ſtore fader ſtupade vid Lützen. Genom de ſtora män, som dels ſuto hemma vid ſtyrelſen, dels anförde Sveriges härar i fält, var Chriſtinas regering mycket ärofull och nog ſå utomordentlig, ſom hennes egen perſon. Hon var utan twifvel en af de lärdaſte fruntimmer ſom någonſin funnits; Tyſka, Franſyſka, Holländſka, Italienſka, Spanſka, Latinſka och Grekiſka ſpråken voro henne lika bekanta ſom hennes eget modersmål; hon var förtrogen med forntidens bäſte författare, hade en utſökt ſmak i allt ſlags vitterhet, talte quickt och tänkte redigt. Hon ſof aldrig någon natt mer än 3, högſt 5 timmar; hennes klädſel och prydnad upptog icke mera än en fjerdedels timma, och när hon icke var ſysselsatt med regeringssaker, roade hon ſig med

att läsa eller att tala med lärdt och kunnigt folk. Hon var flösande och gifmild ända till öfverdrift, och så upphöjd öfver allt slags fruktan och svaghet, att en gång då hon föll i sjön på 30 famnars djup, blef hon hvarkan häpen eller förlorade sitt lugn. Denna utomordentliga Drottning afsade sig regeringen 1654, begaf sig sedan till Rom, antog Catholska religion i Inspruk 1655, och kallade sig Christina Alexandra. Sedan besökte hon Sverige 2:ne gånger, och dog omsider 1689 i Rom, der hon ock ligger begråfven i St. Petri kyrkas Sacristia.

6. Konung Carl X Gustaf, (Jmfr, sid. 129).

7. Konung Carl XI., som ung, (Jmfr. sid. 102).

8. Drottning Hedvig Eleonora, Carl Gustafs gemål (Jmfr. sid. 110.)

9. Maria Euphrosine, de la Gardies fru (Jmfr. sid. 98).

10. Anna, Drottning af England (Jmfr. sid 122).

11. Wilhelm III., Prins af Oranien,

nien, Arfståthållare i Generalstaterna och Konung af England.

Sonſon a den namnkunnige Prins Moritz af Oranien och ſonſons ſon af den ſtore Wilhelm I. Denne Wilhelms III:s fader var Wilhelm II., Arfſtåthållare i Nederländerna, och hans moder var Maria Stuart, dotter af den olycklige Konung Carl I. i England. Sjelf var han ock förmäld med en Maria Stuart, dotter af Konung Jacob II. i England (ſe ſid. 120). Så nära befryndad med Stuartſka ätten, inkallade Engelsmännen honom till hjelp och togo honom till Konung, när de uppsade Konung Jacoc II. ſin trohet (Jmfr. ſid. 121). Denne Wilhelm III. ſtiftade den Engelſka nationalbanken, lade grund till det ſedan rådande lånſyſtemet, inrättade det nya Oſtindiſka companiet, beſäſtade den Engelſka tryckfriheten och uppehöll jemnvigten i Europa mot den eröfringslyſtne Ludvig XIV. Som fältherre var han oförfärad och modig, men icke alltid lycklig. ſom Statsman åter hade han en genomträngande och förutſeende blick och ſom ſådan i ſynnerhet intager han ett utmärkt rum i ſin tids hiſtoria. Af Engelsmännen var han icke älſkad, ty han var ſtolt och ſträf, och hela hans väſende bar ſtämpel af den Holländſka pflegman. Had dog barnlös 1702.

12. *Lebensgr.* Georg I., Konung af England.

Son af Ernst August, den förste Churfurste i Hannover, och dess gemål Sophia, dotterdotter af den olycklige Konung Carl I. I stöd af den under Konung Wilhelm III:s tid år 1701 träffade arfföreningsact besteg Georg I Engelska thronen år 1714 och regerade med mycket beröm till sin död år 1727. Det var han, som genom den förbindelse han ingick med Sveriges fiender under Carl XII:s tid, tillvann England Bremen och Werden. Under honom tillväxte Engelska flottans anseende till den grad, att den dominerade alla andra magters.

13. 14. *Lebensgr.* Georg II., Konung af England, samt dess gemål Wilhelmina Dorothea Charlotta, dotter till Markgrefve Johan Fredric af Braunsweig-Anspach.

Son till den föregående Georg I., hvilken han efterträdde 1727 och regerade med beröm till sin död 1760. Under honom tillväxte än mera Englands magt och anseende; han var under 7-åriga kriget Fredric II:s i Preussen enda bundsförvandt; regerade med mycken kraft och skicklighet och

var af sitt folk så högt älskad, att Engelsmännen ansågo honom för den bästa och ädlaste man, som fans i hela Konungariket.

15. *Lebensgr.* Ludvig XV, Konung i Frankrike, som ung.

Sonsons son af Ludvig XIV, och blott 5 år gammal samt närmaste thronarfvingen vid denne dess farfaders död, efter hvilken han ock besteg Franska thronen, förde en tygellös lefnad och regerade så, att vid hans död 1774 hela Frankrike fröjdade sig.

16. Maria Anna Victoria, Prinsessa af Spanien, född 1718, förlofvad med Ludvig XV, hvarföre hon äfven uppfostrades i Frankrike, men återsändes 1729, och blef sedan förmäld med Konung Joseph i Portugal.

17. 18. Victor Amadeus II., Hertig af Savoyen, och förste Konung af Sardinien, samt dess andra Gemål Anna Maria, dotter af Hertig Philip I. af Orleans (Jmfr. sid. 108).

Efter sin fader Carl Emanuel II. ärfde han Savoyen, blef Konung öfver Sicilien i kraft af freden i Utrecht 1713, men utbytte 1720 Sicilien

mot Sardinien. Han egde i hög grad konsten, att af en liten stat skapa stora hjelpkällor, införde i finance-väsendet den största ordning och enkelhet, efterlemnade derföre, oaktadt många och långa krig, en ansenlig skatt, stiftade en ny lagbok och utöfvade den äfven med sådan opartiskhet och stränghet, att han bekräftade dödsdommen öfver sin egen naturliga son. Men i hans förhållande till utländska magter var hela hans politik en oupphörlig list, hvarigenom han dock slutligen, efter ordspråkets lydelse, gräfde sin egen grop, i det han ådrog sig andra magters hat och förakt, och ändtligen, för att rädda sitt hus, fann sig tvungen nedlägga regeringen, sammankallade till den ändan de stora i sitt rike, och öfverlemnade i deras närvaro allt till sin son Carl Emanuel, Prins af Piemont, hvarefter han begaf sig till Chambury, och tvenne år derefter, 1732, slöt sin lefnad som fånge på ett citadell.

19. 20. Carl Emanuel III, Konung af Sardinien och Hertig af Savoyen, samt dess andra gemål Polyxena Christina, Prinsessa af Hessen-Reinfels.

Son till den föregående Victor Amadeus II. Då denne hans fader åter ångrade det gjorda ste-

get och hade i sinne att återtaga regeringen, kallade den unge Konungen Statsrådet tillsammans, gaf tillkänna fadrens uppsåt och förklarade, att såsom han alltid önskat regera med och genom sitt statsråd, ville han ock i denna vigtiga sak följa dess råd. Men Statsråderne, glade att vara befriade från Victors vaksamhet, och ännu icke anande huru mycket sonen skulle likna honom, ty den stränga undergifvenhet, hvari Carl Emanuel blifvit hållen af sin fader, hade gjort honom till en stor måstare i förställningskonsten, yttrade sitt bekymmer deröfver, att den gamle Victor genom andras ränker låt förleda sig till mått och steg, som, om de gingo i fullbordan, åter skulle bringa allt i förvirring; de bådo den unge Konungen icke tillåta dess fader på dess svaga ålderdom rubba den sköna statsordning, han grundat. Carl Emanuel, gråtande, likasom i förtviflan, beklagade menskligheterns lott, talte vidlyftigt och slöt med den förklaring, att man måste bemägtiga sig den gamle Konungens person. Men sjelf följde han sedan sin faders system och grundsatser, regerade med klokhet och varsamhet, handhafde i alla förvaltningens grenar den strängaste ordning, stridde i slagtningar som en gammal och erfaren hjelte, befästade väl sina gränsor och begagnade med outtröttlig verksamhet allt som kunde lända hans rike till för-

kofran och vinst. Denne i flere affeenden store regent dog år 1773, efter en 43-årig regering.

21. Fredric Wilhelm I, Konung i Preussen.

Regerade från år 1713 till år 1740. Han var sträng mot sig sjelf och andra, en herre af förstånd och i förvaltningen af ett rike så förträfflig, att de hufvudinrättningar, han träffade, förblifvit ända till våra tider. Han mottog riket utblottadt, men efterlemnade en armee af 100,000 man, under en långvarig fred disciplinerade som gamla soldater, och en rik skattkammare. Denne stränge man stiftade en förträfflig criminal-lag. Han var blindt tillgifven den reformerta läran, men gaf fri religionsöfning äfven åt Grekiska och Turkiska soldater. Aldrig har en man funnits med ståndaktigare vilja för en sak, aldrig en furste bättre skilt den verkliga magten från skenet. I politiken rådfrågade han sitt rikets intresse och icke sina personliga böjelser; han höll sig till det Kejserliga och Storbrittanniska hofven, ehuru han icke var nöjd med dem och personligen icke heller älskade Georg II. Deremot var han en förtrogen vän till den Pohlske Konungen, Fredric August den äldre. Och han, Fredric Vilhelm, som ej kände annat nöje än att dagligen röka tobak med de officerare han värderade, och

fom gaf fin fon (Fredric II.) örfilar, då denne nyttjade gafflar af filfver i ftället för af jern, anftällde fêter med en alldeles Sultanifk prakt, då den galante Auguft befökte honom.

22. 23. Stanislaus Leczynsky, Konung af Pohlen, samt dess gemål Catharina af Huset Opalinski.

Stanislaus var Storhertig af Lithauen, då han af Carl XII. upphöjdes på Pohlfka thronen, fedan Konung Auguft måft affäga fig denfamma. Han var en ädel man, värdig att regera över nationer, ty genom fin dygd bemägtigade han fig alla hjertan. Men kort efter det olyckliga flaget vid Pultava måfte Stanislaus öfvergifva Pohlen, och Auguft intog åter dess thron. Huru den dygdige, men olycklige Stanislaus fedan uppehöll fig i Sverige, år 1713 gjorde incognito en äfventyrlig refa till Turkiet, för att öfvertala Carl XII till fred, och efter mångahanda öden och många motgångar ändtligen genom Frankrikes medverkan, ty Konung Ludvig XV var hans måg, blef Hertig öfver Lothringen och Baar 1738, är af förra århundradets häfder allmänt bekant. Tillbedd af fina underfåter, älfkad af fina vänner och högaktad af alla, afled den gode Stanislaus i dess 88 års ålder, år 1766.

24. Fredric August II, Konung af Pohlen och Churfurste af Sachsen.

Hans fader var Churfurst Johan Georg III af Sachsen. Fredric August var född 1670, tillträdde regeringen i Churfurstendömet efter sin äldre broder Johan Georg och blef tillika Konung i Pohlen år 1697. Som sådan ville han efter sitt till Pohlackarna gifna löfte skaffa Pohlen tillbaka den del af Lifland, som det måst afträda till Sverige i freden i Oliva 1660. I denna affigt förband han sig med Konungen i Danmark och Czar Peter I i Ryssland, och inföll i Lifland. Men Carl XII slog Sachsarna öfverallt, utdref dem från Pohlen och inryckte i Sachsen, och August, för att rädda sina arfländer, måste afsäga sig Pohlska kronan. Men slaget vid Pultava och Carl XII:s derpå följande olycka gaf honom åter mod och tillfälle att återtaga den Pohlska kronan, den han ock sedan, ehuru under många stormar och oroligheter, bibehöll till sin död 1733. Denne Konung August är i synnerhet namnkunnig för sin kärlek till pragt, sin fåfänga och sitt galanterie. Bland hans många maitresser är Grefvinnan Aurora Königsmark den mest bekanta, och hans son med samma Grefvinna,

vinna, Grefve Moritz af Sachsen, blef en bland sitt århundrades största fältherrar. Konung August som barn jemte dess moder Anna Sophia, Prinsessa af Danmark, se sid. 114 och 115. Dess gemål Christina Eberhardina, se sid. 74.

25. Fredric August III., Konung af Pohlen och Churfurste af Sachsen, den förres son.

Föga märkvärdig, ty han åtnöjde sig med sin värdighet, utan att trakta efter åra och namnkunnighet. Han älskade väl äfven nöjen och prakt, men ej till den ytterlighet, som hans fader. Han var icke sträng och hård, men hade föga kraft i sin charakter. Partierna i sitt rike visste han hvarken att förena eller att skaffa någon af dem en afgörande öfvervigt. Under hela hans långa regeringstid kom man icke på en enda Riksdag till något slutligt afgörande med sina öfverläggningar. Denne Konung var född 1796 och regerade från 1733 till sin död 1763.

26. Peter III Fedrowitz, Kejsare i Ryssland.

Son af Hertig Carl Fredric af Schlesw. Holst.

Gott. (se sid. 134) och dess gemål Anna, Czar Peter I:s dotter. Han blef år 1742 Storfurste i Ryssland, och 20 år derefter besteg han Ryska thronen efter sin mosters, Kejsarinnan Elisabeths död. Men genast i början af sin regering förolämpade han de stora i sitt rike derigenom, att han ville inskränka deras magt; han uppretade mot sig presterskapet genom förordningar mot bilder och långt skägg, och det Ryska gardet afvände han från sig, dymedelst att han föredrog det Holstein-ska. Men framför alla var hans egen gemål Catharina (II.) hans argaste fiende, och det förmodas ock hafva varit Peters tanka att låta insätta henne i ett kloster och äfven utesluta sonen Paul Petrowitsch från thronföljden, ty han synes icke hafva velat erkänna honom för sin son. Detta föranledde den bekanta sammansvärjning, hvarigenom Peter blef förklarad oskicklig att regera och hans gemål Catharina i stället upphöjd till Rysslands sjelfherrskarinna. Peter var i Oranienbaum, då han fick underrättelse om dessa saker. Den åttatioåriga hjelten Münnich, trogen sin Kejsare, rådde honom att ställa sig i spetsen för de Gardesregementen, som ännu voro honom trogne; men Peter, ej mägtig af ett så raskt beslut, underkastade sig, öfverlemnade sin värja, och insattes i fängelse, der

han efter några dagar blef mördad, sedan han regerat blott ett halft år.

27. Paul I Petrowitsch, Kejsare i Ryssland, den förres son.

Född 1754, besteg Ryska thronen år 1796, efter dess moder Catharina II:s död. Som Storfurste utmärkte han sig genom en ädel charakter och mycket lofvande egenskaper. Men den stränga undergifvenhet, hvari han blef hållen af sin moder, och den misstänksamhet, hvarmed alla hans steg bevakades och han sjelf aflägsnades från allt deltagande i regeringsangelägenheterna, fördystrade så med åren hans sinne, att då han vid 42 års ålder besteg Ryska thronen, var han icke mera densamme, utan hela hans regering bar stämpel af den hemskhet och dysterhet, som rådde hos honom sjelf, hvarigenom han ock mot sig uppväckte mycket missnöje, och blef derföre efter 4 och ett halft års regering strypt. Han var först förmäld med Natalia Alexiewna, Prinsessa af Hessen-Darmstadt, sedan med Maria Fedrowna, Prinsessa af Würtemberg-Mümpelgard, med hvilken sednare han hade 7 barn, 3 flickor och 4 söner, bland hvilka Rysslands nuvarande Kejsare Alexander är den äldste.

28. Selim III., Stor-Sultan, född

1761, Sultan 1789, afsatt den 29 Maj 1807.

29. Jussuff Pascha.

30. En stor Tafla med 27 Turkiske Sultaners i miniatur målade portraiter, nemligen med och ifrån Osman I., som dog 1326, till och med Abdul Hamed, som blef Sultan 1774 och dog 1789.

N:o 70. Konungens Sångkammare.

Lebensgr. Gustaf I., Konung af Sverige.

Stamfadern för Konungarna af Wasa-Ätten, han, hvilken som en flyktig Adelsman kom upp till Dalarna strax efter det namnkunniga blodbadet på Stockholms Stortorg, efter många öden och faror lyckades förmå Dalkarlarna att gripa till vapen, utdref Christiern ur riket, bräckte Danskarnas magt, gjorde slut på Calmar-unionen, upphöjdes sedan genom folkets fria val på Svenska thronen, krossade hiararchien på Westerås riksdag, verkade på ett an-

nat môte i Westerås 1544, att Sverige blef förklaradt för arfrike, befriade handeln från det Hanseatiska oket, regerade för öfrigt med stränghet och kraft och införde ordning i alla grenar af förvaltningen. I nära 40 år satt han på Sveriges thron i en tid, då det fordrades karlahänder att hålla riksrodret; han förde det ock så, att ännu i dag hvar redlig Svensk nämner denne store Konungs namn med vördnad. Han dog år 1560.

Här i samma rum finnes ock ett annat portrait af samme Konung Gustaf I., måladt i miniature af dess son Konung Eric XIV.

2. Drottning Margaretha Lejonhufvud, Konung Gustaf I:s andra Gemål.

Dotter af Eric Abrahamsson Lejonhufvud och dess fru Ebba Brahe. Hon förmåltes med Konung Gustaf I. den 1 Oct. 1536, var af Konungen högt älskad, förde med honom ett sällt och lyckligt äktenskap och hade 10 barn, bland hvilka Konung Johan III. var den äldste och Carl IX den yngste sonen. Hon dog år 1551 den 26 Aug. på Tynnelsö slott, och begrofs i Upsala tillika med Konungen den 21 Dec. 1560.

3. Drottning Catharina Stenbock, Konung Gustaf I:s tredje Gemål (Jmfr. sid. 118).

4. Eric XIV., Konung af Sverige, som ung (Jmfr. s. 149).

Detta portrait målades i afsigt att skickas till Hessen-Cassel, når han der friade.

Ett annat portait af Eric XIV., som här äfven finnes, är måladt af honom sjelf, såsom följande underskrift ger tillkänna: *Ericus Rex Sveciae pinxit.*

5. Gustaf II. Adolph, Konung af Sverige.

Detta portrait år tryckt på låder och förgyldt, med följande påskrift: *Cum Deo et victrisibus armis Restaurator Libertatis Germaniæ. Cervatius Cocus fecit* 1632.

Här förvaras ock en liten bildstod, som föreställer Gustaf Adolph med kopparhatt och bägare i handen, då han drack Borgerskapets i Mainz skål efter stadens intagande 1631.

6. Christina, Drottning af Sverige, (Jmfr. s. 151).

Mosaik af ſten; hitkom från Rom 1784. Har följande om- och påſkrift, neml. omkring hufvudet:

Hic in Virgine Cæsar eſt.

Omkring portraitet.

Icona te vivam magni curamque tonantis,
Hic dat in aurato Marmore ſcita manus.
Pulchra index quic quid terris ſplende tue Rege
Tuæ virtuti pronum ſe dare Diva tue.

Inunder i hörnen:

Serenissimæ ac Potentissimi Principi ac Dominæ Chriſtinæ, Svecorum, Gothorum, Vandalorum Reginæ etc. Entium omnium intelligentissimæ artis Hujus primum opus animo humillimo offert Elias Noski. A:o MDCL.

7. 8. Konung Gustaf III., född 1746, besteg thronen 1771, död 1792, samt dess Gemål Sophia Magdalena, Konung Fredric V:s i Danmark dotter.

9. Margaretha Elisabeth, dotterdotter af Konung Gustaf I. och förmäld med Hertig Johan Albert af Mecklenburg Güstrow.

Genom ſin afkomma är hon ſtam-moder för det nuvarande PreusſiſkaKonungs-huſet, ty hennes dotterſons ſondotter Lovisa Amalia var förmäld med Prins Wilhelm af Preussen, fader till Konung Fredric Wilhelm II., hvilken efterträdde Fredric den ſtore. Från henne härſtammade äfven Czar Iwan VI. i Ryssland, ſom regerade blott ett år. En annan hennes dotterſons ſondotter Juliana Maria, ſyſter till nyss nämnda Loviſa Amalia, var förmäld med Konung Fredric V. i Danmark.

På frånsidan står antecknadt: att detta Portrait, gammalt original, likt, men illa måladt, är köpt i ett klädstånd af Stierneld och af honom skänkt till Gripsholm.

10. Eric XII., Konung af Sverige.

Regerade i medlet af det XIV århundradet, kort före Calmar-unionen. Han var ſon af Konung Magnus II, Ericſon eller Smek, och blef

redan

redan i sin barndom vald till fadrens medregent i Sverige, under det hans broder Håkan valdes till fadrens medregerande Konung i Norrige. Då Eric blef myndig, styrde han mest ensam hela riket, och afböjde Konung Waldemars i Danmark förslag att åter underlägga sig Skåne. Men Eric XII dog år 1359, och den förvirring, sedan uppkom i regeringen, föranledde Konung Albrechts inkallande.

På frånsidan står antecknadt: att detta gamla Portrait blifvit funnet på Södermalm i Stockholm och år 1807 af A. L. Stjerneld skänkt till Gripsholm.

11. Birger Jarl, aftecknad sådan han finnes föreställd på Tavastehus slott i Finland.

12. Riksföreståndaren Sten Sture den Yngre, och dess gemål Christina Gyllenstierna.

Sten Sture den Yngre var den tredje och sist af Sturarne, hvilka såsom Riksföreståndare, under sednare hälften af Calmar-unionen, upprätthöllo Sveriges sjelfständighet och frihet mot utländsk magt och inhemska stämplingar. Han förjde med

faderlig huldhet för rikets bäſta, vakade öfver lagarnes vård och var ſjelf den laglydigaſte i ſitt rike. Ännu långt efter hans död var hans minne bland allmogen ſå kärt, att Guſtaf I:s thron flere gånger ſkakades af menighetens tillgifvenhet för Sturiſka namnet. Sten Sture den Yngre liknade begge ſina företrädare i tapperhet och mod, men öfvergick dem i ſaktmod och mildhet. Redan ſom ſpäd gosse gjorde han ofta knäfall för ſin fader och bad för de nödlidande, ſom man och Riksföreſtåndare var han mot ſina fiender förſonlig och ädelmodig, näſtan mer än man tror ſig kunna fordra af menſkligheten. Hans förhållande mot inhemſka afundsmän och hans ſtrid mot Danſkarna och deſs Konung Chriſtian II., är af hiſtorien allmänt bekant. Han föll i blomman af ſin ålder på fjärden utom Cimbrishamn, då han med en liten hop bönder ville mota den inbrytande Danſka hären. Efter hans död intog häpnad och förvirring alla ſinnen; ingen bland rikets herrar hade behjertenhet att antaga ſig det betryckta fäderneslandet; blott en qvinna, Sten Stures efterlemnade änka, Christina Gyllenstierna, hade ſtyrka och mod att ſätta ſig emot den frambrytande fienden, och ehuru öfvergifven af rikets herrar, ſom borde vara deſs förſte förſvarare, viſade hon, att fäderneslandets ſak ännu icke var förlorad. Hon, ſtrax efter ſin ge-

måls död, begaf fig till Stockholm med fina tvenne föner, tog af borgerfkapet en helig ed att till fifta man emotftå fienden, träffade alla nödiga mått till motvärn, och väckte åter genom fitt hjeltelika uppförande mod och hopp hos menigheten. Chriftiern II. belägrade förgäfves Stockholm, och hela hans ftora utruftning och anfall på Sverige hade kanhända ftrandat mot denna qvinnas djerfva beflutfamhet, om icke Chriftierns fmilande konft och förrädifke Svenfke måns bemödanden förmått Chriftina att på god tro villigt för Danfke Konungen öppna portarna. Hvilka händelfer härpå följde, äro en och hvar bekanta. Chriftina Gyllenftierna blef fedan förd fången till Danmark; men kom efter tvenne år åter på fri fot, förmältes fedan med Johan Thuresson Roos, och under alla påföljande uppror, fom af menigheten och upprorifke herrar företogos till förmån för hennes föner, upp örde hon fig så, att hon af Guftaf I var högt älfkad och aktad, och af honom uppriktigt förjdes, då hon halftannat år före Konungen, i Januari år 1559, afled på Hörningsholm. Hon var dotter af Riksrådet Nils Ericsfon till Fogelvik och Sigrid Efkilsdotter Baner (hvilken fednare genom fitt förfta gifte med Måns Carlsfon till Eka var Guftaf I:s mormoder) och dotterfons dotter af Konung Carl VIII Knutsfon.

Begge, Sten Sture och Christina Gyllenstierna, föreställas här tillsammans på en tafla, i miniatur; de stå på knä bedjande. I hörnen läses följande:

O! Mater Dei. Memento mei.
Me tibi virgo pia, Commendo L. Maria.

Inunder står följande:

Testamentum Domini Stenonis Svanteson Sture Gubernatoris Regni Sveciæ, et ejus Consortis Dominæ Christinæ Gyllenstierna. Anno Domini MDXVI. Orate pro eis. Arosia tabula altaris.

13. 14. Aron Pehrsson till Ornäs, samt dess hustru Barbro Svinhufvud, Stig Hanssons dotter.

Det var hos denne Aron Pehrsson (Örnflykt) i Ornäs, en gammal herregård i Thorsångs socken, 1 mil från Fahlun, som Gustaf I., då han strax efter Stockholmska blodbadet rymde upp till Dalarna, tog sin tillflykt, och hoppades att hos honom, en gammal vän och bekant, finna skydd, tröst och bistånd. Aron Pehrsson var genom frändskap nära förbunden med Svinhufvudslägten, som här var talrik, mägtig och mycket tillgifven Danska partiet. Han låtsade således med

deltagande afhöra Gustafs tal, lofvade honom sitt bistånd, och sade, att han ville fara till grannarne och utforska deras mening. Han for ock verkligen åstad, förtrodde sina vänner huru han hade den man i sina händer, på hvilken Konung Christiern satt ett så högt pris, och rådgjorde med dem om bästa sättet att bemägtiga sig rofvet, i följd hvaraf de ock togo sina mått, samlade 20 man och rustade sig att följande morgon gripa mannen. Men Aron Pehrssons hustru Barbro Svinhufvud, som misstänkte sin mans förehafvande, fattade medlidande för den olycklige ådlingen, som skulle blifva ett offer för hennes mans lömskhet och trolöshet, gick till hans rum, der han låg i loftsbyggnaden på gården, underrättade honom om faran, gaf honom släda, häst och dräng, skaffade honom undan det fortaste hon kunde och rådde honom att vända sig till den redlige Prestmannen i Sverdsjö. Då Aron Pehrsson om morgonen återkom med Konungens Befallningsman och dess män, blef han högst förtörnad öfver Gustafs flykt, misstänkte sin hustru och skall sedan aldrig hafva tålt henne.

15. Totila, Göthernas Konung.

Efter hvad allmänt uppgifves, skall han hafva varit den 7:de Göthernas Konung uti Italien. Det

var han, som år 546 3:dje gången förstörde och uppbrände Rom, och skall hafva varit sinnad gifva staden namn af Rom Gothicum. Tre år derefter intog han åter Rom och uppbyggde nu staden någorlunda. Men år 552 blef Totila slagen af Kejsar Justiniani fältherre Narses, under flykten sårad och kort derefter död.

16. **Konung Magni Ladulås' dotter Richissa, som år 1288 blef satt i St. Clara kloster, då hon blott var 7 år gammal. Hon blef sedermera i nämnde kloster först Prostinna och sedan Abbedissa.**

17. **Prinsessan Johanna Elisabeth af Baden Durlach, Markgrefve Fredric Magnus II:s dotter, förmäld med Eberhard Ludvig till Würtemberg Stutgard.**

Hon är Konung Adolph Fredrics moster. Hennes fader se sid. 85; hennes bröder se sid. 100.

18. **Fredric II., Konung af Preussen, till häst, i blymodell. (Jmfr. sid. 135).**

19. **Fredric II., Konung af Danmark; i alabaster. (Jmfr. sid. 126).**

N:ro $70\frac{1}{2}$.

1. Carl X. Gustaf, Konung af Sverige (Jmfr sid. 129).

2. Drottning Hedvig Eleonora, Carl Gustafs gemål (Jmfr sid. 110).

3. Drottning Christina, Gustaf Adolphs dotter (Jmfr sid. 151).

4. Carl XI. Konung af Sverige (Jmfr sid. 102).

5. Drottning Ulrica Eleonora, Carl XI:s gemål (Jmfr sid. 96).

6. Carl XII. Konung af Sverige (Jmfr sid. 103).

7. Konung Fredric I. af Sverige (Jmfr sid 77).

8. Dess gemål Drottning Ulrica Eleonora (Jmfr sid. 95).

9. Drottning Maria Eleonora, den store Konung Gustaf II Adolphs gemål.

Född den 11 Oct. 1599 och dotter af Churfurst Johan Sigismund af Brandenburg. Hon älskade högt sin Gustaf och följde med honom på alla dess resor; sörjde mycket vid hans död och fann blott sin tröst i gråt och tårar. Då Konungens lik balsamerades, lät han förvara hjertat i en gulddosa, hängde det vid sin säng och befuktade det dagligen med sina tårar; sedan, efter begrafningen, gick hon, minst en gång hvar vecka, ned i grafven och betragtade den döda kroppen, till dess åndtligen Rådet och Presterskapet år 1634 förmådde henne att afstå från dessa dödsbesök. Deremot hade hon ingen eller föga kärlek för Sverige och allt hvad Svenskt var, tålde ingen Svensk i sin tjenst samt var i högsta grad flösaktig. Detta gjorde att man ej fann rådligt lemna henne mycket tillträde och umgänge med den unga Drottningen, i hvars uppfostran hon dock ville vara rådande, äfvensom att man afhöll henne från all delaktighet i riksstyrelsen, ehuru hon väl ville blanda sig deri. Missnöjd häröfver, beslöt hon hemligen resa ur riket, begaf sig ock 1640 till sitt änkesäte Gripsholm, och den 19 Juli om natten gick hon i följe med en Kammarjungfru genom en bakport, satte sig i en båt öfver till andra landet, der en vagn stod tillreds, och for till Nyköping,

ping, steg på ett Danskt fartyg, som låg der i skåren och kom så till Gottland, hvarifrån ett örlogsskepp förde henne till Danmark. Ett krig hade så när för denna orsak skull uppstått mellan Sverige och Danmark. Ändtligen, genom Churfurst Fredric Wihelms af Brandenburg bemedling, kom Enkedrottninningen tillbaka till Sverige år 1648, fann sig ej särdeles nöjd med sin dotter och afled ändtligen på Stockholms slott den 18 Mars 1655 samt begrofs i Riddarholms kyrka den 13 Maj samma år.

10. Drottning Lovisa Ulrica, Konung Adolph Fredrics Gemål.

Född den 24 Juli 1720, och dotter af Konung Fredric Wilhelm i Preussen. Denna Drottning har gjort sig odödlig genom det beskydd hon gifvit vetenskaper, vitterhet och konster. Det var hon, som inrättade Vitterhets-, Historie- och Antiquitets Akademien, hvilken stadfästades af hennes Gemål år 1753 och sedan af hennes son Gustaf III år 1788 åter upplifvades. Samma år, som Vitterhets Akademien inrättades, lät Drottningen lägga grund till det Chinesiska lustslottet e Drottningholm, der fabriker af alla slag inrättades och äfven en mullbärsplantering anlades till silkesafvelns förkofran, så att Drottningen på en gång sträckte sin vård till lärdomens, konsternas och

handaflöjdernas befordran inom fäderneslendet. Om denna Drottning yttrar Doctor HALLER i sina Gedichten: "att ega Ulricas egenskaper är sällsyntare, än att vara Drottning, ehuru det är en lyckans lott, som endast tillfaller en bland millioner; 100 år föda många Drottningar, men allenast en ULRICA." Hon dog den 16 Juli 1782 på Svartsjö slott.

11. Prins Gustaf, Eric XIV:s son.

Denne olycklige Prinsens öden förestålla en tafla af menskliga lifvets omskiften. Han föddes år 1568, och i kraft af 1566 års riksdagsbeslut var han närmast berättigad till thronen. Men samma hämnd, Konung Johan utöfvade mot fadren, sträckte sig äfven till den oskyldiga sonen. När Konung Eric XIV skickades till Åbo, sändes hans son, den späde Gustaf, till Pohlen, så slätt utrustad och försedd, såsom hade man med uppsåt velat mörda honom af uselhet, och sedan, när han kom till mognare ålder, blef han nödsakad att skaffa sig födan än i Wilna än i Thorn, derigenom att han passade upp på vårdshusen, borstade stöflor och skrapade hästar. Så användes nätter och qvällar; om dagarna besökte han skolan. När Sigis-

mund blef Konung i Pohlen, och Gustaf fick veta, att hans syster Sigrid var i Prinsessan Annas följe, förklädde han sig som tiggare och besökte henne. Sadan for han till Prag, der Kejsar Rudolph mottog honom med vålvilja. Här lärde han sig chemien, hvarigenom han sedermera skaffade sig uppehälle. Sedan begaf han sig till Finland, att hälsa på sin moder. Men Clas Flemming, som då var Ståthållare der i landet, bad honom genast resa tillbaka, emedan han annars vore tvungen att insätta honom på Åbo slott. Hans moder rådde honom då, att taga sin tillflykt till Konung Sigismund. Denne gaf honom ock verkligen ett abbotsdöme vid Posen, hvilket Gustaf sedan afstod till en Polack, mot 2000 gyllen om året. Så befriad från torftighet och nöd, vistades han någon tid i Thorn och lefde der på en anständig fot. Omsider inviterade honom Czaren Boris Gudenow till Moskau. Detta skedde år 1599, och Gustaf blef furstligt mottagen, spisade med Czaren sjelf och Czarinnan, utan annan skillnad, än att rätterne voro olika. Czaren säges ock hafva bestämt honom sin egen dotter Axinia till gemål och äfven varit sinnad att gifva honom Esthland och Finland till rike. Men Gustaf ville icke blifva Grek, och icke heller skilja sig från ett annat fruntimmer, som han förde med sig. Han

blef då försänd till Uglitsch och der hederligt underhållen. Men då vid samma tid den falſke Demetrius uppträdde i Ryssland, blef Guſtaf som fånge insatt i Jaroslaw, derföre att han visade mer benägenhet för Konung Carl i Sverige, än för Konung Sigismund i Pohlen. Vid Demetrii fall kom han åter i frihet, och ſlöt kort derefter ſin af vidriga ſkiften betungade lefnad i en björklund vid Caschin, der han ock blef begrafven år 1607.

13. **Prinsessan Sigrid** *Vase*, **Konung Eric XIV:s äkta dotter.**

Hon blef förſt, år 1587, gift med Henric Tott, och andra gången med Nils Nilsson Natt och Dag.

N:ro 71. Conseil-rummet.

1. *Lebensgr.* Konung Carl X. Gustaf, hvilande med handen på jordgloben. Efter Original af Ehrenstrahl, afcopieradt af D. Kraft. (Jmfr. 129).

2. Familj-stycke, som föreställer Konung Carl XI tillika med dess barn Prinsessan Hedvig Sophia och Kronprinsen Carl XII, jemte deras Hof-

mästarinna. Denna sköna och herliga tafla är målad af EHRENSTRAHL.

3. Ett lika familj-stycke, som äfven föreställer Konung Carl XI jemte dess mor samt Kronprinsen Carl XII, hvilken leder sin äldre syster Hedvig Sophia vid hand och har bredvid sig sin yngre syster den lilla Ulrica Eleonora. Äfven denna tafla är målad af EHRENSTRAHL.

4. Batalj-stycke, föreställande en del af slaget vid Lund den 4 Dec. 1676. Konung Carl XI. är här föreställd i Lebensgrösse till häst. Af EHRENSTRAHL.

5. Familj-stycke, föreställande stamhuset för den Kongl. Svenska ätten uti Andra och Tredje led tillbaka från Konung Adolph Fredric. Denna Tafla (som är 7 à 8 alnar bred och vid pass 5 alnar hög) föreställer nemligen Hertig Fredric III af Holstein (Jmfr. s. 131), Konung Carl XIII:s farfars farfar, tillika med Hertigens gemål Maria Elisabeth af Sachsen (Jmfr. sid. 131), moder till 16 barn, af hvilka flere här omgifva dem. Minerva presenterar en af döttrarna för Drottning Hedvig Eleo-

nora, Konung Carl X:s gemål, till hvars heder denna Tafla är målad, af EHRENSTRAHL.

6—13. 8 Prinsar och Prinsessor, nyssnämnde Hertig Fredric III:s barn neml.: 1) Magdalena Sibilla, Hertiginna af Schlesw. Holst. (Jmfr s.143). 2) Prinsessan Maria Elisabeth (Jmfr sid. 133). 3) Prins Fredric, född 1635 och död vid 16 års ålder på en resa till Paris. 4) Hedvig Eleonora, Konung Carl X:s semål (Jmfr sid. 110). 5) Prinsessan Anna Dorothea (Jmfr sid. 146). 6) Hertig Christian Albrecht (Jmfr sid. 137). 7) Hertig August Fredric (Jmfr sid. 138), och 8) Prinsessan Augusta Maria, Markgrefvinna af Baden-Durlach. Hon blef nemligen Hertig Fredric Magni af Baden Durlach gemål. Se honom sid. 85, dottern sid. 174 och sönerne sid. 100.

14) *Lebensgr.* Hertig Carl Fredric af Schleswig-Holstein-Gottorp, Konung Carl XII:s systerson (Jmfr sid. 134).

15. Riksrådet oeh Riks-Cancellern Grefve Axel Oxenstjerna (Jmfr sid. 99).

N:ro 79. Garderob.

1. Phaltzgrefve **Philip** af Sultzbach (Jmfr sid. 129).

N:ro 82. Förmak.

1. Konung **Carl** XI. (Jmfr sid. 102).

2. Drottning **Ulrica Eleonorā**, Konung Carl XI:s gemål (Jmfr sid. 96).

N:o 83. Ofre Matsalen.

1. *Lebensgr.* Konung **Gustaf** I. (Jmfr. sid. 164).

2. *Lebensgr.* Konung **Eric** XIV. (Jmfr. sid. 149).

3. *Lebensgr.* **Franz** I. Konung af Frankrike.

Uppsteg gå Frankrikes thron år 1515, täflade efter Maximilians död om Kejsarthronen med Carl V. Han intog Navarra, men förlorada det åter och blef år 1525 af Carl V. tillfångatagen, men efter ett år åter frigifven. År 1541 slöt han äfven förbund med Konung Gustaf I i Sverige. Franz var den mest ridderliga man på sin tid, en af de mest upplysta och älskvärdaste män i Mediceernas lysande tidehvarf. Han dog år 1547, 53 år gammal.

4. *Lebensgr.* **Sigismund I., Konung af Pohlen och Storhertig af Lithauen.**

Uppsteg på Pohlska thronen 1506, och är isynnerhet namnkunnig för sina 3:ne med Ryssland och ett med Korsherrarne förda blodiga krig. Denne Sigismund är Konung Johan III:s svärfader. Han dog år 1548, sedan han uppnått en ålder af 81 år. Hans broder Uladislaus, Konung i Ungern och Böhmen, se sid. 141.

5. *Lebensgr.* **Maximilian I., Romersk Konung och Kejsare, i dess 59 års ålder.**

Blef Romersk Konung år 1486, och Kejsare år 1493. Han säges hafva varit mållös ända till

sitt

sitt 9 år. Med sin gemål Maria af Burgund bekom han Nederländerna tillika med grefskapet Burgund eller Franche-Comte. Denne Maximilian kan sägas tillhöra både medeltiden och den nyare; han slöt den förra och började den sednare. Han afskaffade näfrätten i Tyskland, utlyste den så kallade Lands reden, anlade den Kejserliga Cammar-Rätten, fördelte Tyskland i 10 Kretsar, och under honom gjordes år 1517 en början till det stora reformationsverket. Hans enda son var Philip Austriacus, arfvinge till Österrike, och denne var förmäld med Konung Ferdinand Catholici i Spanien dotter Johanna, genom hvilken han bekom arfsrätt till Spanska riket; men han dog 13 år före sin fader. Maximilian afled år 1519, 59 år gammal.

6. *Lebensgr.* Kejsar Carl V.

Blef Konung i Spanien år 1516 efter sin morfader Konung Ferdinand Catholicus och Kejsare år 1519 efter sin farfader Maximilian, så att han under sitt välde förenade både farfadrens och morfadrens mägtiga och vidsträckta riken, de Österrikiska länderna med de Spanska. Under honom uppstod det första reformationskriget eller

det Smalkaldiſka, i hvilket Kejsaren fick till fånga hufvudmännerna för reformationen, neml. Churfurſten af Sachsen Johan Fredric och Landtgrefven af Hessen Philip den Ädelmodige. Carl segrade med förvånande lycka öfver alla ſina fiender, icke så mycket genom deras kraftlöshet som faſt mer genom deras oſkicklighet. Han, ſtolt öfver denna framgång, började redan allt mer uppenbart låta förmärka sin hemliga plan att blifva hela det Tyſka rikets Universal-monark, då i det samma han ſjelf öfverraskad och i ſlughet besegrad af Hertig Moritz af Sachsen, i ſtörſta haſt måſte rädda ſig med flykten från mötet i Trident och på en gång såg alla ſina ſtora förhoppningar, alla sina segrar gå förlorade. Nu, missnöjd, uttröttad och sjuklig, beſlöt han att draga ſig undan från verlden, afträdde Tyſka rikskronan till ſin broder Ferdinand, ſina öfriga länder till ſin son Philip, och begaf ſig sjelf i ett kloster. Detta ſkedde år 1556. Det feltes Carl V, för att blifva den ſtörſta Furſte i Europa — så ſkildrar honom Joh. Müller — just det, hvad Luther egde, nemligen detta oförſkräckta mod, som känſlan af rena afsigter ingifver. Han hade från ungdomen i det fria Flandern och i det politiſka hof, hans farfader Ferdinand den Catholſke efterlemnade åt honom, vant ſig vid en viss yttre måttlighet, den ock hans svaga kroppsconſtitution sedermera

nödgade honom att underhålla. Han hade en egen färdighet, att se förut, att misstänka allt och allting behandla med misstroende. Derföre uppgjorde han alltid ganſka väl combinerade planer, men det feltes honom kraft att utföra dem; han var icke mägtig af djerfva och haſtiga beſlut; öfverläggning och beräkning var hans sak, men han förſtod icke så väl at beräkna de moraliſka kraſterna som de phyſiſka. Den högre politiken var på hans tid ännu outbildad, och Carl förvexlade ſtatskonſt med förställningskonſten. Också var hans egen ſtällning ſådan, att der rådde mycken motsägelse mellan ſken och sanning. Han syntes omåtligt mäktig, men var i nödvändighet att nödgas dölja huru ringa och måttliga hans krafter voro. Ehuru Konung öfver den rika södern, arfvinge af Burgundien och Herre öfver den nya verlden, var han dock ofta utan penningar. Guldgrufvorne voro i början icke mycket indräktiga, ſtatsekonomien var i ſin barndom. Carl dessutom förſtod icke att hvarken genom fruktan eller genom förtroende och kärlek vinna Furſtar och folk. För öfrigt var han i ſitt lefnadssätt mycket enkel; i hans klädedräkt, i hans hof var ingenting utomordentligt. Men han hade den ſtora olyckan, att hvar och en såg på honom, huru ſin han var; ingen ting annat talade hos honom än tungan,

denna långsamt, sakta, obemärkt och utan någon förändring i rösten; ingen trodde honom. Denne Kejsare, sedan han i sitt 56:te år nedlaggt alla sina kronor och begifvit sig till klostret S:t Just i det sköna landskapet Estremadura, tillbragte der sin återstående lefnad med sina systrar Enke-drottningarna af Frankrike och Ungern såsom en man, hvilken afsagt all yttre storhet, förgätit verlden och all dess lycka och nu endast fann sitt nöje och sin sällhet i jemnlikhet och gudliga öfningar. I denna stillhet dog han efter tvenne år.

7. *Lebensgr.* **Ferdinand I., Kejsare samt Konung öfver Ungern och Böhmen.**

Broder till Kejsar Carl V. Han var förmäld med Prinsessan Anna, syster till Ludvig II, Konung af Ungern och Böhmen, och då denne stupade i slaget mot Turkarna vid Mohacs 1526, blef Ferdinand efter honom Konung öfver hans länder. Han blef Romersk Konung 1531, och Kejsare 1556 efter sin broder Carl V. Ferdinand iakttog med sorgfällighet religionsfreden. Han dog år 1564, 61 år gammal. Hans gemål födde honom 15 barn.

8. *Lebensgr.* Ludvig II., Konung öfver Ungern och Böhmen.

Kallades den Otidige, emedan han för bittida kom till verlden utan hud, blef Konung då han var 10 år, förmåld när han var 15 år, och stupade i slaget vid Mohacs, då han ännu blott var 20 år gammal. Han var förmåld med Konung Philip I:s i Spanien dotter, men efterlemnade inga barn, så att hans kronor öfvergingo till hans svåger Ferdinand I.

9. *Lebensgr.* Fredric, Churfurste af Sachsen. A:o 1525.

Kallades den Vise, och var så högt aktad och ansedd, att han, efter Kejsar Maximilians död, blef utvald till Kejsare; men han afslog denna värdighet, och i stället förhjelpte Carl V. dertill. Han var ock den som förnämligast skyddade Luther, och som äfven stiftat Universitetet i Wittenberg år 1502, der han ock ligger begrafven. Luther höll öfver honom Likpredikan, och Melanchton en latinsk oration. Fredric var född år 1463, blef Churfurste 1486, och dog oförmåld 1525.

10. *Lebensgr.* Johan, Churfurste till Sachsen, Landtgrefve i Türingen och Markgrefve till Meisen.

Broder till den föregående, efter hvilken han blef Churfurste år 1525. Han kallades den Ståndaktige. Det var han, som på Riksdagen i Augsburg 1530 öfverlemnade den Augsburgiska bekännelsen, och vid Riksdags-högtidligheterna bar han som Årke-Marskalk svärdet framför Kejsaren. Han var född 1469, och dog år 1532.

11. *Lebensgr.* Johan Fredric, Churfurste till Sachsen, Landtgrefve i Türingen och Markgrefve till Meisen.

Son af den föregående, efter hvilken han ock blef Churfurste 1532. Han kallades den Ädelmodige. Han var så fast och innerligt tillgifven den Evangeliska läran, att han för religionens skull vägrade att gifta sig med Kejsar Carl V:s syster Catharina, som var Katholik och sedermera blef Drottning i Portugal. Han var ock bland hufvudmännerne, som ingingo det Smalkaldiska förbundet, men han blef i slaget vid Mühlberg år 1547 tillfångatagen af Kejsaren, och äfven dömd till döden, hvilken dom likväl icke gick i verkställighet genom flere Churfurstars föreställ-

ningar deremot. Men sitt Chursurstendöme måste han afstå till Hertig Moritz och sjelf tillbringa sin tid i fängelse, till dess han ändtligen blef derifrån förlossad genom Moritz sjelf, hvilken, då han med en armé öfverraskade Kejsaren, tvang honom att lösgifva de fångna. Johan Fredric dog i Weimar år 1554, sedan han kort förut stadfästat sitt afstående på Chur-Sachsen.

12. *Lebensgr.* **Joachim**, **Churfurste och Markgrefve till Brandenburg, det Heliga Romerska Rikets Ertz-Camererare och Herre till Stettin-Pommern.**

Kallades Nestor, höll sig oföränderligt vid den Katholska läran och kämpade med all kraft emot den Lutherska. Han var svåger till Christiern II, hvars syster Elisabeth han hade till gemål; hon blef för sin tillgifvenhet för den nya läran förföljd af sin herre, så att hon nödgades fly till sin morbroder Churfurst Johan af Sachsen. Churfurst Joachim var född 1484 och dog 1535.

13. *Lebensgr.* **Joachim II**, **Churfurste och Markgrefve till Brandenburg, det Heliga Romerska Rikets Ertz-Camererare och Herre till Stettin-Pommern.**

Son af den föregående. Han antog Lutherska läran år 1539 och under honom blef samma lära i hela Mark-Brandenburg predikad och antagen. Dock höll han med Kejsaren i det Smalkaldiska kriget, motstód icke heller Interims-Boken, som förelades på Riksdagen i Augsburg 1548, och skickade sig visligen efter omständigheterna; likväl förblef han under allt detta stadigt och fast vid den Augsburgiska bekännelsen, som han besvurit. Han var svåger med Konung Johan III i Sverige, ty han var förmäld med Konung Sigismund I:s i Pohlen dotter, Prinsessan Hedvig. Churfurst Joachim var född 1505 och dog 1571, 66 år gammal.

14. *Lebensgr.* **Henric den Yngre, Hertig till Braunschweig och Lüneburg.**

Äfven en svåger till Konung Johan III i Sverige, ty hans andra gemål Sophia var en dotter till Konung Sigismund I i Pohlen. Hertig Henric var en afsvuren fiende till Lutherska läran; men han blef af de Protestantiske Furstarne förjagad år 1542 och fången tillika med sin son Carl. Han blef åter lösgifven 1547 och dog 1568, 79 år gammal.

15. *Lebensgr.* Wilhelm IV, Phaltzgrefve vid Rhen, Hertig till Beyern.

Son af Albert IV, som kom i besittning af Beyern. Phaltzgrefve Wilhelm var född 1493, och regerade ifrån 1508 till sin död 1550.

16. *Lebensgr.* Georg, Hertig till Sachsen och Landtgrefve till Thüringen.

Kallades Dives eller Barbatus och var en håtsk fiende af Luther och den Evangeliska läran. Han var född 1471 och regerade från 1500 till sin död 1539. Sin rätt till Friesland sålde han till Österrikiska Huset.

17. *Lebensgr.* Henric, Hertig till Sachsen och Landtgrefve till Thüringen.

En broder till den föregående, efter hvilken han blef Hertig år 1539. Han var lika tillgifven den Lutherska läran som dess broder varit dess fiende, och under honom infördes samma lära i hela Meisen. Han kallades den Fromme, var född 1473 och dog 1541. Han är fader till

den store namnkunnige Moritz af Sachsen, som öfverändakastade alla Kejsar Carl V:s planer.

18. *Lebensgr.* Henric, Hertig till Mecklenburg, Furste till Wenden, Grefve till Schwerin, Landtherre till Rostock och Stargarden.

Kallades Pacificus och Pater Patriæ eller den Fredsamme och Fäderneslandets fader. Äfven han var den Lutherska läran tillgifven. Det var ock han, som mäcklade fred mellan Konung Christian III i Danmark och Lübeckarne år 1534. Han var född 1479 och regerade från år 1503 till 1552.

19. *Lebensgr.* Philip, Hertig till Mecklenburg, Furste till Wenden, Grefve till Schwerin och Landtherre till Rostock och Stargarden.

Son af den föregående, var född 1514 och dog 1557, 43 år gammal.

20. *Lebensgr.* Hertig Albrecht till Mecklenburg.

En broder till den förutnämnde Henric Pacificus. Denne Albrecht var den VI af detta

namn och kallades Pulcher eller den Skône. Han var fôrmâld med Churfurst Joachim I:s af Brandenburg (se n:o 12.) dotter Anna, som var syſterdotter till Konung Chriſtiern II. Albrecht var en orolig man och âr som sådan mycket kånd i Svenſka Hiſtorien under Konung Guſtaf I:s tid. Det var han, som herbergerade och ſkyddade de fôrrådiſke Svenſkar, Thure Jônson, Erkebiſkop Guſtaf Trolle med flere, som rymde hårifrån riket och idkeligen ſtåmplade på Konung Guſtaf I:s stôrtande. Det var åfven han, som ingick underhandlingar med Nils Dacke i den beryktade Dackefejden, sôkte att genom honom blifva Sveriges Konung och gjorde till den åndan Dacken ſtora anbud. Albrecht var fôdd 1487 och dog 1547, 60 år gammal.

21. *Lebensgr.* Eric den Äldre, Hertig till Braunschweig och Lüneburg, Kejserlig Majestäts S. A. D. A:no 1533.

Han var född 1470 och afled 1540, 70 år gammal. S. A. D. fôrmodas betyda Archi-Dapifer eller Arki-Drotset.

22. Andreas de Greti, Furste och Regent i Venedig.

Var en i regeringsärender mycket väl förfaren man. Han blef af Turkiske Sultan satt till Gouvernör öfver en del af Vendiska landet, som närmast gränsar till Venedig. Andreas Grittus hade en naturlig son, vid namn Ludvig, som blef Gouvernör i Vendiska landet, men sedermera, år 1534, halshuggen.

23. *Lebensgr.* Stephan Schlich, Grefve till Bassan, Herre till Weiskirck Ellenbogen och Schlackenverder.

24. *Lebensgr.* Georg af Fronsberg, Riddare.

En namnkunnig Kejserlig General. Det var han, som år 1527 med en här tågade till Rom, och till fälttecken förde ett rep och hotade att låta hänga Påfven Clemens VII. Han intog och plundrade Rom, belägrade Påfven i Engelsborgen, och ehuru han väl måste afstå ifrån att fullfölja sin första hotelse, spelte han dock med Påfven mycket gäck, lät inför hans ögon i Påfvelig drägt utkläda en som skulle föreställa Luther, och helsade denne för Påfve.

25. *Lebensgr.* Ulrich, Hertig till Würtemberg och Grefve till Mumpelgard. A:no 1533.

Kallades den Oförståndige, men var i sig sjelf en slug herre. Han invecklade sig år 1519 i krig med det Schwabiska förbundet och förlorade sitt Hertigdöme Würtemberg, hvilket hans fiender sålde till Kejsar Carl V. Sedermera återfick han det dock, såsom lån af Österrike, genom Konung Frantz I:s i Frankrike och Landtgrefve Philips af Hessen bemedling. Men i det Smalkaldiska kriget, 1546, stod han på Protestanternas sida, såsom han ock sjelf bekände sig till den Evangeliska läran, och då förlorade han för andra gången sitt hertigdöme, men återfick det å nyo, sedan han med Kejsaren ingått förlikning. Han dog dock kort derefter, år 1550, sedan han upplefvat en ålder af 63 år och regerat i 47.

26. *Lebensgr.* Christopher, Hertig till Würtemberg, i dess 18 års ålder. A:no 1533.

Son af den föregående; född 1515 och död 1568, sedan han regerat i 18 år. Han bekände sig till den Lutherska läran.

97. *Lebensgr.* Wolfgang Phaltzgrefve vid Rhen till Zweybrücken.

Konung Carl X Gustafs farfaders fader. Han var i hjertat Lutherska låran tillgifven, men fogade sig dock efter Kejsarens behag vid Interims-Bokens föreläggande på Riksdagen i Augsburg 1448, ty han fruktade att annars ännu mer ådraga sig Kejsarens ogunst, helst denne redan var honom icke sårdeles bevågen. Från honom hårstamma alla sedermera regerande Phaltzgrefvar. Han var född 1526, och dog i Frankrike 1569, 43 år gammal. Hans gemål se sid. 147.

28. *Lebensgr.* **Johan den Äldre, Phaltzgrefve vid Zweibrücken, i dess 33 års ålder.**

Son af den föregående och Konung Carl Gustafs farfader. Han var född 1550 och regerade ifrån 1569 till sin död 1604. Hans gemål Magdalena se sid. 86.

29. *Lebensgr.* **Johan II. eller yngre, Phaltzgrefve vid Rhen till Zweibrücken.**

Son af den föregående och farbroder till Konung Carl Gustaf. (Jmfr. s. 145.)

30. *Lebensgr.* **Johan, Markgrefve till Brandenburg, Hertig till Stettin**

Pommern m. m., i dess 18 års ålder. A:no 1532.

Son af Churfurst Joachim I. (se n:o 12) och broder till Joachim II. (se n:o 13). Han kalledes *Prudens* och *Severus*, den Kloke och Allvarsamme, residerade i Cüstrin, och hade nog mod att förkasta Interimsboken på Riksdagen i Augsburg; han underskref den icke. Han var född 1513 och dog 1571, 58 år gammal.

31. *Lebensgr.* Renatus, Furste af Oranien och Grefve till Nassau.

Son till grefve Henric af Nassau. Han ärfde furstendömet Oranien efter sin morbroder Philibertus. Dog barnlös 1544 af en blessure, som han erhöll vid belägringen af Sanderrie, der han stridde på Kejsarens sida.

32. *Lebensgr.* Ernst, Hertig till Lüneburg och Braunschweig.

Stamfader till de begge nya Husen af Braunschweig-Lüneburg. Han var bland dem, som underskrefvo Augsburgiska bekännelsen 1530. Dog 1546, 49 år gammal.

33. *Lebensgr.* Philip I, Landtgrefve till Hessen. A:no 1534.

Kallades Magnanimus, den Stormodige. Var född 1504, tillträdde regeringen öfver hela Hessen 1518, införde derstädes den Lutherska läran 1527, underskref Augsburgiska bekännelsen 1530, stiftade Marpurgska Universitetet 1531, blef af Kejsar Carl V. efter slaget vid Mühlberg insatt i fängelse, men åter frigifven genom dess mâg, den förutnämnde Churfurst Moritz af Sachsen, och dog, 63 år gammal, år 1567.

34. *Lebensgr.* Henric VIII., Konung af England. A:no 1542.

Han var född 1491, uppsteg på Englands thron 1509 och regerade till år 1547. Han afskaffade i England det Påfliga väldet, men ville hvarken antaga Luthers eller Svinglii lära, var dock mera böjd för den sednares och skref emot den förras, hvarföre han af Påfven blef kallad *Defensor fidei*, Trons försvarare. Men sjelf lät han utropa sig för församlingens hufvud, näst Christus. Denne Konung hade 6 gemåler efter hvarandra, af hvilka han lät halshugga 2:ne,

skilde

ſkilde 2:ne ifrån ſig, men bibehöll intill ſlutet de öfriga begge vid ſin nåd. Han dog, 56 år gammal, 1547, efter en 38-årig besynnerlig regering.

Utom desse ofvannämnde ſinnas här äfven en mängd smärre taflor med följande personers Portraiter i miniature, neml:

1) Hertig Magnus till Sachsen-Lauenburg, son till Hertig Johan, tillsammans med dess gemål Catharina, dotter till Hertig Henric af Braunschweig; han dog 1543, hon år 1563. 2) Albrecht, Hertig till Sachsen och son af Churfurst Fredric II, tillsammans med dess Gemål Zedena, dotter till Konung Georg af Böhmen; han död 1500 hon år 1510. 3) Albrecht III., Markgrefve till Brandenburg, Tyska Ordens Stormästare, son till Markgrefve Fredric till Brandenburg, tillsammans med dess Gemål Anna Maria, dotter till Hertig Eric den Äldre af Braunschweig (se honom sid. 195); Albrecht var född 1490 och dog 1568. 4) Ulrich, Hertig till Mecklenburg, son till Hertig Albrecht af Mecklenburg, tillsammans med dess gemål Elisabeth, dotter till Konung

Fredric I af Danmark; han död 1603; hon år 1586. 5) JOHAN, Markgrefve till Brandenburg, son till Churfurst Fredric, tillsammans med dess gemål BARBARA; han död 1464. 6) FREDRIC, Markgrefve af Brandenburg, son till Churfurst Albrecht, tillsammans med dess gemål SOPHIA, dotter till Konung Casimir i Pohlen; han död 1536, hon år 1512. 7) Konung CASIMIR i Pohlen, son af Konung Ludvig i Ungern, tillsammans med dess gemål ELISABETH, dotter till Kejsar Albrecht; Konung Casimir var född 1446, och dog 1492. 8) ALBRECHT, Churfurste till Brandenburg, kallad den Tyske Achilles, son till Churfurst Fredric, tillsammans med dess gemål ANNA, dotter till Fredric den Sagtmodige, Churfurste af Sachsen. Albrecht var född 1414, och dog 1486. 9) CHRISTIAN I., Churfurste till Sachsen, son af Churfursten August, tillsammans med dess gemål SOPHIA, dotter till Churfurst Johan af Brandenburg; han född 1560 och död 1591; hon född 1568 och död 1622. 10) JOHAN GEORG, Churfurste till Brandenburg, son till Churfurst Joachim, tillsammans med dess gemål SABINA, dotter till Markgrefve Georg af Brandenburg; han död 1598; hon år 1575.

11) Johan, Churfürste till Brandenburg, son af Churfurst Albrecht till Brandenburg, tillsammans med dess gemål Margaretha, dotter till Markgrefve Wilhelm af Meissen, Hertig till Sachsen; Churfurst Johan föddes 1455 och dog 1499. 12) Albrecht Fredric, Hertig till Preussen, son till Albrecht, Tyska Ordens Stormästare, tillsammans med dess gemål Maria Eleonora, dotter af Hertig Wilhelm till Jülich; han död 1611, hon år 1608. 13) Dieterich den Lycksalige, Grefve till Oldenburg, tillsammans med dess gemål Hedvig, dotter af Hertig Erhardt till Schleswig; Grefve Dieterich dog år 1440. 14) Eric den Äldre, Hertig till Braunschweig och Lüneburg (Jmfr sid. 195), tillsammans med dess andra gemål Elisabeth, Churfurst Joachim I:s af Brandenburg dotter. 15) Henric, Hertig till Sachsen, kallad den Fromme (Jmfr sid. 193), tillsammans med dess Gemål Catharina, dotter till Hertig Magnus af Mecklenburg; hon var född 1477 och dog 1561. Moder till den namnkunnige Churfurst Moritz af Sachsen. 16) Fredric II, Konung i Danmark (Jmfr sid. 126), tillsammans med dess Gemål Sophia, dotter till Hertig Ulric af Mecklenburg; hon var född

1557, och dog 1631. 17) CHRISTIAN III, Konung i Danmark (Jmfr sid. 81), tillsammans med dess Gemål DOROTHEA, dotter till Hertig Magnus i Neder-Sachsen. 18) FREDRIC I, Konung i Danmark, son af Konung Christian I, (Jmfr sid. 78); han uppsteg på Danmarks thron efter Christiern II, nästan på samma tid som Gustaf I. uppsteg på Svenska Thronen, kröntes 1524 af den från Sverige afvekne Erkebiskop Gustaf Trolle, ingick med Gustaf I. förbund till gemensamt försvar mot Christiern och hans anförvandter, gjorde i Danmark en början med reformations-verket, men inrymde åt Adeln för mycken magt; efter en 10-årig regering afled han på Gottorp 1533, 62 år gammal, ty han var född 1471, och icke, såsom här orätt uppgifves, 1456. Han förekommer här på 2:ne Taflor, på den ena, tillsammans med dess första gemål ANNA, Dotter till Churfurst Johan af Brandenburg; hon var född 1487, dog 1514 och är moder till Konung Christian III.; på den andra, tillsammans med dess sednare Gemål SOPHIA, dotter till Bogislaus X i Pommern, hon dog 1568. 19) CHRISTIAN I., Konung af Danmark (Jmfr. sid. 78), tillsammans med dess gemål DOROTHEA af Brandenburg, som var änka efter Konung Chri-

stopher, en af Unions-Konungarne. 20) Hertig Johan Georg I, Churfurste i Sachsen, tillsammans med dess Gemål Magdalena Sibilla (Jmfr sid. 90). 21) Hertig Wilhelm till Jülich, Cleve och Bergen (Jmfr sid. 144), tillsammans med dess Gemål Maria, dotter af Kejsar Ferdinand I. 22) Adolph, Arfvinge till Norrige, Hertig till Schleswig-Holstein, Stormarn och Ditmarschen, Grefve till Oldenburg och Delmenhorst, i dess 60 års ålder. A:no 1586. (Jmfr sid. 124). 23) Hertig Adolphs Gemål Christina (Jmfr sid. 124).

N:o 92½. Galleriet.

1. 2. Magnus Ericson eller den II, kallad Smek, jemte dess Gemål Drottning Blanka.

Konung Magnus Ericson var son till den i Nyköpings torn ihjelsvultne Hertig Eric, hvilken åter var en son af Konung Magnus Ladulås. Sedan farbrodern, Konung Birger, blifvit ur riket utdrifven, blef denne Magnus Ericson vald till

Konung i Sverige år 1319, då han var blott 2:ne år gammal; genom arf blef han ock tillika Konung i Norrige. Svenſka Rådet förde regeringen i Sverige, och det Norſka i Norrige, under hans minderårighet. Då Magnus tillträdde regeringen, fans icke en enda mark ſilfver i förråd i ſkattkammaren. Han hade tvenne söner, Eric och Håkan, och de Svenſke Herrarne, som voro missnöjda med Konungen och utropade honom för den laſtfullaſte menniſka i verlden, valde, medan fadren ännu lefde, Eric till Konung i Sverige, och Håkan till Konung i Norrige, hvarigenom Konungens anseende måſte mycket försvagas. Antingen genom den svaghet och oreda, som var en följd häraf, eller genom efterlåtenhet, afſtod Magnus åter till Konung Waldemar i Danmark Skåne, Halland och Blekinge, som kort förut voro underlaggde Sverige för en lösen af 70,000 marker ſilfver. Då sonen Eric (Jmfr ſid. 168) kom till myndiga år, ſtyrde han näſtan ensam hela riket. Efter hans död inkallade Herrarne hans broder Håkan från Norrige, men då denne förmälte ſig med Konung Waldemars i Danmark dotter Margaretha, och icke, såsom Rådet ville, med en Holſteinſk Prinsessa, vände ſig de missnöjde Herrarne till Konung Magni syſterson, Albrecht i Mecklenburg, och valde honom till Konung 1363. Då uppkom i Sverige ett inbör-

des krig, i hvilket Konung Magnus blef tagen till fånga, kom dock efter några år, genom dess sons Håkans bemödande, åter i frihet, och afled sedan 1372 utan rike, ehuru han i sin berndom varit innehafvare af 2:ne kronor. Han efterlemnade sig i Norrige namn af Magnus den Gode, men i Sverige af Magnus Smek.

Denne Konungs gemål Blanka är i Svenska Historien mycket beryktad. Hon var dotter af Jean, Grefve af Naumour, och dess fru Maria d'Artois; mycket skön och högt älskad af Konungen, men skildras i våra häfder som en hård, samvetslös och intrigant qvinna. Hon införde härstädes i umgänget en viss höflighet och finhet, som hittills icke varit bekant i Sverige, men ock tilika denna fina grymhet och bedrägeri, som nu mera icke, såsom fordom, visade sig öppet och med våld, utan döljde sig under höflighet, söta ord och tjenstaktighet, men på samma gång, genom gift och lönnliga mord, röjde de hatade ur vägen. Hon säges hafva lefvat i ett brottsligt förstånd med Bengt Algothson (Sture), hvilken hon ock genom sin gemål gjorde till Hertig öfver Skåne och södra Halland. Men hennes son Eric, då han tog del i regeringen tillika med sin fader, har icke kunnat lida denne man, utan dömt honom i landsflykt.

Deröfver har Blanka blifvit förbittrad, fattat det uppsåt att mörda sin son, och detta har tillgått på det sätt, att Eric, tillika med dess gemål Beatrix, dotter till Hertig Ludvig af Mark Brandenburg, blifvit en Juhl budne till gäster hos sina föräldrar, då Blanka gifvit dem en förgiftad dryck, hvaraf Beatrix, som befann sig i välsignadt stånd, genast dog, men Eric afled först 20 dagar derefter i stora plågor. Sedan arbetade Blanka mycket att förena sin andra son Håkan med Konung Waldemars dotter Margaretha, och genom hennes idkeliga bemödande gick ock detta omsider i fullbordan. Bröllopet firades med stor prakt i Köpenhamn, Söndagen näst efter Påsk år 1363. Då begagnade sig Konung Waldemar i Danmark af detta tillfälle, att rödja ur vägen så väl Konung Magnus som dess Gemål Blanka; han ingaf dem en förgiftad dryck. Magnus blef hjelpt genom sina läkare. Blanka åter dog genast, likasom af himmelens hämnd öfver Erics död.

3. Olof VI, Konung i Danmark och Norrige.

Han var son af den nyssnämnde Konung Håkan och dess gemål Drottning Margaretha. Han var blott 5 år gammal, då han år 1376 blef Kon-

ung

ung i Danmark efter sin morfader, och fyra å derefter blef han det åfven i Norrige efter sin fader, men redan år 1387 afled han sjelf vid 16 års ålder. Man vill misstänka hans moder att dertill på något sätt hafva bidragit.

4. Margaretha, Danmarks, Sveriges och Norriges Drottning (Jmfr sid. 116).

5. Eric af Pommern eller XIII., Konung öfver Sverige, Danmark och Norrige.

Den förste af Unions-Konungarne, näst Margaretha, hvars systerdotters son han var och genom hvilkens medverkan han ock på mötet i Calmar 1397 först blef erkänd för Margarethas medregent i Danmark och Norrige, och sedan åfven i Sverige. Efter Margarethas död 1412 blef han ensam regerande och regerade eländigt. Han anförtrodde Svenska flott och fästningar åt Danskar och andra utlänningar, hvilka grufligt plågade allmogen. Det var då Engelbrekt Engelbrektson i Dalarna (Jmfr sid. 65) uppreste sig mot detta våld och jagade hela Danska fogdeskaran ur landet. Eric kom dock åter tillbaka och lofvade bättring, och detta flera gånger, men då omsider ingen bät-

tring förspordes, blef han ändtligen afsatt i alla 3 riken, hvarefter han tillbragte 10 år på Gottland och idkade sjöröfveri; de sista 10 åren af sin lefnad vistades han i Pommern hos sina fränder, der han ock dog i Ringenvoldt år 1458.

6. Christopher, Konung öfver Sverige, Danmark och Norrige.

Sedan hans företrädare, den nyssnämnde Eric XIII. blifvit afsatt, valdes Christopher till Konung först af Danskarna 1439, sedan af Norskarne 1440, hvarefter han ock det följande året blef af Svenskarna antagen och hyllad. Han var Konung Erics systerson och regerade i 8 år som Konung öfver hela Norden; kallades Barke-Konung, i anseende till den dyra tid som då var i Sverige. Under denna Konungs regering, år 1442, öfverságs och stadfästades Konung Magnus Ericsons lagbok, hvilken tjent till allmän lag allt till år 1736, och är ännu på visst sätt gällande till en del af Konunga-balken. Christopher dog i Helsingborg år 1448 och ligger begrafven i Sohr.

7. Christian I., en af Unions-Konungarne (Jmfr sid. 78).

8. Konung Hans eller Johan I. (II), äfven en af Unions-Konungarne (Jmfr sid. 79).

9. Carl IX., Konung af Sverige (Jmfr sid. 150).

10. *Lebensgr.* Drottning Christina (Jmfr sid. 151).

11. Drottning Margaretha Lejonhufvud, Konung Gustaf I:s andra Gemål (Jmfr sid. 165).

12. Drottning Catharina Stenbock, Gustaf I:s tredje gemål (Jmfr sid. 118). Hon föreställes här i sorgdrägt, och har kronan liggande bredvid sig.

13. Drottning Catharina Månsdotter, Konung Eric XIV:s gemål.

Hennes far, som det säges, bondeson från Medelpad, var Stånddrabant eller Corporal vid besättningen på Stockholms slott. Modren var Månglerska, och dottern sålde nötter, då Konungen för henne fattade tycke, först tog henne till sin frilla, men sedan förmälte sig med henne 1568, då hon ock blef krönt, efter det Ständerne genom Riksdags-beslutet 1566 fastställt, att regeringen skulle tillfalla

Konung Erics äkta son, antingen modren var af adel eller icke. Icke destomindre utgjorde det sedan en af anklagelserna mot Eric XIV, att han förmält sig med en person af så ringa ständ. Efter sin gemåls fall blef hon således icke mera erkänd och hållen som Drottning, men fick dock af Konung Johan i förläning Ljuxala kungsgård i Björneborgs län i Finland, der hon ock dog 1612. Så länge Eric lefde, delte hon med sin gemål troget hans fångenskap, var ock af honom högt älskad tillbaka, ty hon egde ett godt hjerta, ädla och goda egenskaper, äfven ett vackert och intagande ansigte. (Hennes son Gustaf se sid. 178, och dottren Sigrid se sid. 180).

14. Drottning Gunnila Bjelke, Konung Jahan III:s andra gemål.

Hon var dotter af Riksrådet Johan Axelson Bjelke till Hårsäter och dess fru Margaretha Posse. Hon förmältes med Konung Johan i Västerås den 21:sta Febr. 1585, och födde honom äfven en son, Hertig Johan af Östergöthland, i Upsala den 18 April 1589. Denna Drottning dog på Bråborgs slott i Östergöthland den 19 Juli 1597, och ligger begrafven i Upsala.

15 — 16. Johan, Hertig af Östergöthland, samt dess gemål Maria Elisabeth, Konung Carl IX:s dotter.

Hertig Johan var son af Konung Johan III. med dess sednare gemål Gunnila Bjelke. Sedan Ständerne uppsagt dess äldre halfbroder Konung Sigismund (Jmfr sid. 117) all tro och lydnad, var denne Johan, efter den i Gustaf I:s tid stadgade arfsrätt, närmast berättigad till Kronan; men i anseende till hans ungdom kunde icke regeringen i så oroliga tider åt honom anförtros, hvarföre Hertig Carl (IX) på Linköpings riksdag år 1600 valdes till Konung, då äfven dess son Gustaf Adolph förklarades för fadrens efterträdare, och blott i brist af andra arfvingar skulle riket tillfalla Hertig Johan. Hvad nu sålunda om arfsrätten stadgadt var, bekräftade Hertig Johan sjelf vid Norrköpings riksdag år 1604. Men efter Carl IX:s död, då Ständerna på Nyköpings riksdag 1611 stadfästade deras förra beslut om arfsrätten och förklarade Gustaf Adolph för myndig, återkallade Hertig Johan sin förra afsägelse på thronen, såsom gjord i dess omyndiga år, och påstod sin rätt till kronan. Han lät dock blidka sig, och ändtligen år 1618 afsomnade han i dess 29 års ålder, hvarigenom riket befriades från de vådliga omständigheter, flere regerande Prinsar i ett

land kunna medföra. Johans Gemål Maria Elisabeth var Carl IX:s dotter af dess sednare gemål Christina, Hertig Adolphs af Schlesw. Holst. dotter (Jmfr sid. 119). Hon var således köttlig syster till Konung Gustaf II Adolph; var född 1596, förmältes 1612, och afled 1619.

17. Drottning Hedvig Eleonora, Carl X Gustafs gemål (Jmfr sid. 110).

18. Fredric I., Konung i Danmark (Jmfr sid. 204).

Samma Konung tillsammans med dess första gemål Anna (Jmfr sid. 204) förekommer här äfven på en annan tafla.

19. Christian III., Konung i Danmark, son af den föregående (Jmfr sid. 81).

Samme Konung tillsammans med dess gemål Dorothea (Jmfr sid. 204) förekommer här äfven på en annan tafla.

20. Fredric II., Konung i Danmark, son af den föregående (Jmfr sid. 126).

Här i samma rum finnas ännu 2:ne taflor, som föreställa samme Konung tillsammans med dess gemål Sophia (Jmfr sid. 203).

21. Christian IV., Konung i Danmark, son af den föregående (Jmfr sid. 126).

Här i samma rum förekomma ännu 2:ne andra taflor, som föreställa denne Konung tillsammans med dess gemål Drottning Anna Catharina, Churfurst Joachim Fredrics af Brandenburg dotter; hon var född 1575 och dog 1612.

22. Fredric III., Konung i Danmark, son af den föregående (Jmfr sid. 127).

Af denne Konung finnas här i detta rum 5 Portraiter.

23. Christian V., Konung i Danmark, son af den föregående.

Regerade från 1670 till 1699, således under samma tid som Konung Carl XI i Sverige, mot hvilken han ock med omskiftande framgång förde

ett fyra-årigt krig, som slöts genom freden i Lund år 1679. Denne Konung var broder till Konung Carl XI:s gemål, Drottning Ulrica Eleonora.

24. Drottning Charlotta Amalia, Prinsessa af Cassel, Konung Christian V:s i Danmark gemål.

25. Drottning Sophia Amalia, Prinsessa af Lüneburg, Konung Fredric III:s i Danmark gemål och moder till Drottning Ulrica Eleonora, Carl XI:s gemål.

26. Prins Christian, Kronprins af Danmark (Jmfr sid. 128).

27. Hertig Johan Adolph af Schleswig-Holstein (Jmfr sid 125), tillsammans med dess gemål Augusta, Konung Fredric II:s dotter af Danmark, Hertig Fredric III:s moder och farmoder till Drottning Hedvig Eleonora, Carl X:s gemål.

28. Hertig Fredric III. af Schlesw. Holst. Gottorp, tillsammans med dess gemål Maria Elisabeth, Churfurst Johan Georg I:s af Sachsen dotter (Jmfr sid. 131).

27. Drottning Maria Antoinette, den olycklige Konung Ludvig XVI:s olyckliga gemål.

Hon var född 1755. Var mycket skön, stor och väl växt, hade ett intagande ansigte och ett behagligt väsende, men ock tillika mycken lättsinnighet, flyktighet och begär för nöjen och nya moder. Hon förstod föga att iagttaga sin värdighet. Denna Drottnings lefnad, öden och olyckliga död äro föröfrigt allmänt bekanta. Hon, en Konungs gemål, syster till den namnkunnige Kejsar Joseph II. och dotter af Kejsar Franz I. och dess stora gemål Maria Theresia, blef ett offer för Franska Revolutionen och slöt sitt lif under bödelsyxan.

Utom dessa förekomma här äfven följande:

1) DOROTHEA MARIA, Prinsessa af Weimar, förmäld med Hertig Ernst Moritz af Sachsen (Jmfr sid. 91). 2) JOHANNA, Hertig Johans dotter till Croy. 3) 4) GEORG BARBATUS, Hertig till Sachsen (Jmfr. sid. 193), samt dess Gemål BARBARA, Konung Casimir IV:s femte dotter; hon var född 1478 och

dog 1534. 5) PHILIP, Landtgrefve till Hessen (Jmfr sid. 200), tillsammans med dess gemål CHRISTINA, Hertig Georg Divitis af Sachsen dotter; hon dog 1549, af sorg öfver sin herres olycka och fängelse. 6) 7) WILHELM, Hertig till Jülich, Bergen och Radensberg, Hertig Gerhards son; regerande Hertig 1475 och död 1511; samt dess gemål SIBILLA, dotter af Churfurst Albrecht till Brandenburg, kallad Achilles (se honom sid. 202); hon var född 1467 och dog 1510. 8) LUDVIG *Niger*, Phaltzgrefve till Zweybrücken, Phaltzgrefve Stephan VI:s son; regerande Phaltzgrefve 1459 och död 1489. 9) ANNA, Hertiginna af Mecklenburg, dotter till Hertig Albrecht VI, kallad Pulcher (Jmfr sid. 194), och förmäld med Gotthard Kettler, förste Hertig till Curland och Ordens-Mästare för Creutz-Riddarne i Lifland. 10) WILHELM IV., kallad den Vise, Landtgrefve sill Hessen-Cassel och Stiftare till den Casselska hufvudlinien, född 1532 och död 1592. 11) MARIA CAROLINA LOUISE, Erkehertiginna af Österrike och gemål till Konung Ferdinand VI af Neapel; hon är dotter af Kejsar Franz I och dess gemål Maria Theresia; född 1768. 12) MAGNUS, Hertig af Mecklenburg, son

till Hertig Henric (se honom sid. 194), tillsammans med dess gemål SOPHIA, dotter till Hertig Eric af Pommern. Hertig Magnus dog år 1503. 13) ANNA, Prinsessa af Pohlen, dotter till Konung Stanislaus Leczynsky (se honom sid. 159). 14) AUGUST, Churfurste af Sachsen, son af Churfurst Henric (se honom sid. 193), tillsammans med dess Gemål ANNA, dotter till Konung Christian III af Danmark; han född 1526 och död 1586; hon född 1532 och död 1585. 15) BOGISLAUS X, Hertig till Pommern, tillsammans med dess gemål ANNA, dotter till Konung Casimir i Pohlen. Hertig Bogislaus var född 1454 och dog 1523. 16) MAXIMILIAN, Churfurste af Cöln och Erkehertig af Österrike. — Ännu några andra Portraiter finnas här, men personerne äro okände.

N:o 90.

1. Drottning Anna Maria, Konung Carl IX:s första gemål.

Hon var Prinsessa af Chur-Phaltz, dotter af Churfurst Ludvig VI af Phaltz-Zimmern och dess

gemål Elisabeth, Prinsessa af Hessen. Hon var född 1561. Carl IX, som Hertig, företog år 1577 en resa till Tyskland, att sjelf se sig om efter en gemål, och då stannade hans hjerta och val vid denna Anna Maria, med hvilken han ock förmältes i Hejdelberg den 11 Maj 1579. Hon födde honom flera barn, men alla dogo i deras späda barndom, utom Prinsessan Catharina (Jmfr sid. 137), som blef sedan förmäld med Phaltzgrefve Johan Casimir (Jmfr sid 137) och är Konung Carl Gustafs moder. Drottning Anna Maria dog på Eskilstuna slott år 1589 och ligger begrafven i Strängnäs.

2. Drottning **Maria Eleonora**, Konung Gustaf II Adolphs gemål (Jmfr sid. 175)

3. *Lebensgr.* Konung **Fredric I** af Sverige (Jmfr sid. 77).

4. *Lebensgr.* Drottning **Ulrica Eleonora**, Konung Fredrics gemål (Jmfr sid. 95).

5. Drottning **Ulrica Eleonora**, Konung Carl XI:s gemål (Jmfr sid. 96).

6. En stor och väl utförd tafla, föreställande i *Lebensgr.* Carl Peter Ulric, Hertig af Holstein, sedermera Kejsare af Ryssland under namn af PETER III (Jmfr sid. 161), tillika med hans gemål Sophia Augusta Fredrica af Anhalt Zerbst (känd under namn af Kejsarinnan CATHARINA II), och vid sidan af dem deras då ännu späda son Paul, sedermera Kejsar PAUL I (Jmfr sid 163). Målad af *Rosine Matthieu Lisiewska*, 1756.

7. Magdalena Sibilla, Hertig Fredric III:s af Schlesw. Holst. dotter och Hertig Gustaf Adolphs af Mecklenburg gemål (Jmfr sid. 143).

8. Eleonora Catharina, Phaltzgrefve Johan Casimirs dotter och Landtgrefve Fredrics af Hessen Eschwegen gemål.

Syster till Konung Carl X Gustaf. Född 1626, och död 1692.

9. *Lebensgr.* Anna Charlotta Amalia, Prins Johan Wilhelm Trisos dotter.

10. *Lebensgr.* Fredrica Ulrica Wilhelmina, Prins Maximilians äldsta dotter.

11. Baron Görtz.

Denna mannens förslagenhet och skicklighet i underhandlingar och ministeriela mål, hans djerfva förslag och rådighet vid förvaltningen af finance-ärender, hans politiska verksamhet öfverhufvud och mägtiga ingripande i de Svenska sakerna under de sista åren af Carl XII:s regeringstid, hans sista öden, hans märkvärdiga rättegång och hans död, hafva gjort honom mycket namnkunnig, men omdömena öfver halten af hans charakter och förhållanden äro stridiga.

N:o 91. Runda Salen.

1. Adolph Fredric, Konung af Sverige.

2. Drottning Louise Ulrica, Konung Adolph Fredrics gemål (Jmfr sid. 177).

3. *Lebensgr.* Gustaf III, Konung af Sverige (Jmfr. sid. 167).

4. Sophia Magdalena, Konung Gustaf III:s gemål.

5. Konung Carl XIII.

6. Drottning Hedvig Elisabeth Charlotta, Konung Carl XIII:s gemål (Jmfr sid. 134).

7. Fredric Adolph, Hertig af Östergöthland.

8. Prinsessan Sophia Albertina.

9. *Lebensgr.* Ryska Kejsarinnan Catharina II. Regerade från 1762 till 1796.

10. Christian VII, Konung af Danmark och Norrige.

11. Pius VI, Påfve 1775, död 1799.

12. *Lebensgr.* Maria Theresia, Romersk Kejsarinna samt Drottning af

Ungern och Böhmen, regerade från 1740 till 1780.

13. *Lebensgr.* Fredric II, Konung af Preussen (Jmfr sid. 135).

14. *Lebensgr.* Georg III, Konung af England. Regerade från 1760 till år 1820.

15. *Lebensgr.* Joseph II, Romersk Kejsare samt Konung af Ungern och Böhmen, tillträdde Kejserliga värdigheten 1765, död 1790.

16. *Lebensgr.* Ferdinand IV, Konung af Neapel och Sicilien; tillträdde regeringen 1759.

17. *Lebensgr.* Maria Fransisca Isabella, Drottning i Portugal, tillträdde regeringen 1777, död 1799.

18. *Lebensgr.* Ludvig XV, Konung i Frankrike (Jmfr sid. 155).

19. *Lebensgr.* Carl III, Konung af Spanien och Indierna. Regerade från 1759 till sin död 1788.

20. *Lebensgr.* Stanislaus Augustus, Konung af Pohlen. Tillträdde regeringen 1764.

21. *Lebensgr.* Victor Amadeus, Konung af Sardinien (Jmfr sid. 155).

22. Abdul Hamed, Sultan. Tillträdde regeringen 1774, död 1789.

23. Sophia Charlotta, Drottning af England, Prinsessa af Mecklenburg Strelitz, Konung Georg III:s gemål. Född 1744 och förmäld 1761.

N:o 92. Råds-rummet.

Detta rum är prydt med Contrefaits i Lebensgr. *af Konungarne Carl X:s, Carl XI:s och Carl XII:s Rådsherrar. De upptagas här i den ordning, som de blifvit utnämnde till Råder, ifrån år* 1654 *till* 1697.

1. Grefve Bengt Oxenstjerna, Kongl. Råd, President i Kongl.

Cancellie-Collegium, samt Upsala Academie Canceller.

2. Baron Carl Gustaf Soop, K. R. och Gouvernör öfver Enkedrottning Hedvig Eleonoras Lifgedinge.

3. Baron Henric Horn, K. R., Fältmarskalk och General-Gouvernör öfver Bremen och Verden.

4. Baron Christer Horn, K. R. och Fältmarskalk.

5. Grefve Bengt Horn, K. R., Fältmarskalk samt General-Gouvernör i Revel.

6. Grefve Georg Gyllenstjerna, K. R. och Gouvernör öfver Drottning Christinas Lifgedinge.

7. Grefve Johan Gabriel Stenbock, K. R. och Öfverstemarskalk.

8. Baron Lars Flemming, K. R. och President i Dorpts Hofrätt.

9. Grefve Johan Gyllenstjerna, K. R. och General-Gouvernör öfver Skåne.

10. Grefve Gustaf Oxenstjerna, K. R.

11. Grefve Gustaf Adolph de la Gardie, K. R, President i Svea Hofrätt samt Åbo Academie Canceller.

12. Grefve Anders Tortensson, K. R. och Gouvernör i Revel.

13. Grefve Axel Julius de la Gardie, K. R., Fältmarskalk-Lieutnant och General-Gouvernör öfver Esthland och Revel.

14. Grefve Rutger von Aschenberg, K. R., Fältmarskalk, Gen. Gouvernör öfver Skåne, Halland, Götheborg och Bohuslän samt Öfverste för Enkedrottningens Lifregemente till häst.

15. Grefve Christopher Gyllenstjerna, K. R., Öfverståthållare och General-Lieutnant.

16. Grefve Hans Wachtmeister, K. R., General Amiral samt General-Gouvernör öfver Calmare län, Bleking och Öland.

17. Grefve Fabian Wrede, K. R. och President i Cammar-, Commerce- och Bergs-Collegierna samt Stats-Contoret.

18. Grefve Jöran Sperling, K. R., Fältmarskalk och General-Gouvernör öfver Ingermanland och Kexholms län.

29. Grefve Nils Bjelke, K. R., Fältmarskalk och General-Gouvernör i Pommern samt Greifswalds Academie Canceller.

20. Grefve Robert Lichtone, K. R. och President i Åbo Hofrätt.

21. Grefve Johan Jacob von Hastfer, K. R., Fältmarskalk och General-Gouvernör öfver Liefland och Riga samt Dorpts Academie Canceller.

22. Grefve Eric Lindsköld, K. R. och Cancellie-Råd, Gouvernör hos Carl (XII) som Kronprins, samt Lunds Academie Canceller.

23. Grefve Axel Stålarm, K. R. och President i Götha Hofrätt.

24. Grefve Carl Gyllenstjerna, K. R. och Cammar-Råd samt Gouvernör öfver Enkedrottning Hedvig Eleonoras Lifgedinge.

25. Grefve Eric Dahlberg, K. R., General-Gouvernör i Bremen och i Liefland samt Dorpts Academie Canceller.

26. Grefve Diedrich Julius Wrangel, K. R.

27. Grefve Axel Wachtmeister, K. R.

28. Grefve Falkenberg, K. R.

29. Grefve Lars Wallenstedt, K. R. och President i Svea Hofrätt.

30. Grefve Carl Bonde, K. R. och President i Dorpts Hofrätt. Det var denne Carl Bonde, som satte nummern XIX på Rådshatten, till åminnelse att han var den Nittonde, som son efter fader varit Konungens och Riksens Råd.

31. Grefve Jacob Gyllenborg, K. R.

32. Grefve Mellin, K. R.

33. Grefve Carl Piper, K. R., Öfverste Marskalk och Upsala Academie Canceller.

REGISTER

öfver

föregående Contrefaits.

Sid.

A

Abdul Hamed, Sultan . . 225. 164
Adolph, Arfvinge till Norige, Hertig till Schlesw. Holst. m. m. . 124. 205
Adolph, Hertig till Schlesw. Holst. Gott. . . 82
Adolph Fredric, Konung af Sverige . 222
Albrecht, Konung af Sverige . . 115
Albrecht, Chufurste till Brandenburg, kallad den Tyska Achilles . . 202
Albrecht, Hertig till Sachsen . 201
Albrecht III, Markgrefve till Brandenburg . 201
Albrecht VI, Hertig till Mecklenburg . 194
Albrecht Fredric, Hertig till Preussen . 203
Alexander, Hertig till Curland . . 87
Alexander, Prins af Melite och Georgie . 75
Alexius Michaelowitz, Czar . . 141
Amalia, Prinsessa af Oranien . . 86
Anders Mattson, Taleman för Bondeståndet 65
Andreas de Greti, Furste och Regent i Venedig . . . 195

Sid.

Anna, Drottning af England, K. Jacob II:s gemål . . . 123

Anna, regerande Drottning i England 122. 152

Anna, Drottning af Danmark, K. Fredric I:s gemål . . . 204. 214

Anna, Churfurstinna af Sachsen . . 219

Anna, Churfurstinna af Brandenburg . 202

Anna, Hertiginna af Curland . . 218

Anna, Hertiginna af Pommern . . 219

Anna, Prinsessa af Pohlen . . 219

Anna, Phaltzgrefvinna af Zweybrücken . 147

Anna Catharina, Drottning af Danmark, K. Christian IV:s gemål . . 127. 215

Anna Charlotta Amalia, Prinsessa . . 221

Anna de Foix, Drottning af Ungern och Böhmen . . . 141

Anna Dorothea, Prinsessa af Danmark 132. 138. 146. 182

Anna Henriette, Prinsessa af Enghien . 109

Anna Maria, Drottning af Sverige, K. Carl IX:s första gemål . . 219

Anna Maria, Drottning i Frankrike, K. Ludvig XIII:s gemål . . . 107

Anna Maria, Drottning af Sardinien . 155

Anna Maria, Hertiginna af Mecklenburg . 91

Anna Maria, Markgrefvinna af Brandenburg 201

Anna Maria, Prinsessa de Conty . 101

Sid.
Anne Marie Louise d'Orleans de Montpensier 111
Anna Sophia, Hertiginna af Sachsen . 114. 128.
Armand, Prins de Bourbon-Conty . 110
Armfelt, Gustaf Moritz, General . . 99
Aron Pehrsson, till Ornås . . 172
Aschenberg, Rutger von, Kongl. Råd och Fältmarskalk . . . 227
August, Churfurste af Sachsen . . 219
August, Hertig af Sachsen-Weisenfels . 91
August, Hertig till Sultzbach . . 84
Augusta, Hertiginna af Schlesw. Holst. 125. 216
Augusta Maria, Markgrefvinna af Baden-Durlach . . . 182
August Fredric, Hertig af Schlesw. Holst. Gott. . . . 138. 182
August Wilhelm, Hertig af Braunschweig-Wolfenbüttel . . . 132

B.

Baner, Pehr, Riksråd . . . 61
Barbara, Hertiginna af Sachsen . . 217
Barbara , Markgrefvinna af Brandenburg 202
Barbro Svinhufvud 172

Sid.
Beatrix, Phaltzgrefvinna af *Zimmern* . 148
Been, *Adam*, Cabinettsmålare . . 72
Bellman, *Carl Michaël*, . . 70
Bjelke, *Nils*, Kongl. Råd och Fältmarſkalk 228
Birger Jarl, . . . 169
Blanka, Drottning af Sverige, Konung Magnus Ericsons gemål . . 205
Bogislaus X, Hertig till Pommern . . 219
Bonde, *Carl*, Kongl. Råd och President . 229

C.

Caesar, Hertig af Vendome . . 111
Carl III, Konung af Spanien . . 224
Carl V, Romerſk Kejsare . . 185
Carl IX, Konung af Sverige . 150. 211
Carl X Gustaf, Konung af Sverige 129. 139. 152. . . . . 175. 180
Carl XI, Konung af Sverige 102. 139. 152. 175. 183
Carl XII, Konung af Sverige . 103. 140. 175
Carl XIII, Konung af Sverige och Norige 223
Carl, Landtgreive af Hessen-Philipsthal . 90
Carl, Prins af Spanjen . . 94
Carl Emanuel III, Konung af Sardinien , 156

Carl Gustaf, Markgrefve af Baden . . 85
Carl Fredric, Hertig af Schlesw. Holst. Gott. 134.
. 182
Carl Jacob, Hertig till Curland . . 87
Carl Johan, Phaltzgrefve af Birkenfeldt . 94
Carl Magnus, Markgrefve till Baden . 85
Carl Wilhelm, Markgr. till Baden . . 139
Carolina Christina, Landtgrefvinne . . 90
Casimir, Konung af Pohlen . . 202
Catharina II, Kejsarinna i Ryssland 221. 223
Catharina, af Huset Opalinſki, Drottning i Pohlen 159
Catharina, Hertiginna af Sachsen . . . 203
Catharina, Hertiginna af Sachsen-Lauenburg 201
Catharina, Phaltzgrefvinna af Zweybrück-Kleburg . . , . . 137
Catharina Amalia, Landtgrefvinna . . 89
Catharina Barbara, Markgrefvinna af Baden 85
Catharina Månsdotter, K. Eric XIV:s gemål 211
Catharina Stenbock, K. Guſtaf I:s tredje gemål 118. . . . . 166. 211
Charlotta Amalia, Drottning i Danmark, K. Chriſtian V:s gemål . . . 216
Charlotta Sophia, Prinsessa af Curland . 87
Christian I, Churfurſte till Sachsen . 202
Christian I, Konung i Sverige, Danm. och Norige . . 78. 204. 210

Sid.
Christian II, Konung i Sverige, Danm. och Norige . . . 80
Christian III, Konung af Danmark 81. 204. 214
Christian IV, Konung af Danmark . 126. 215
Christian V, Konung af Danmark . . 215
Christian VII, Konung af Danmark . 223
Christian, Prins af Danmark . . 128. 216
Christian, Phaltzgrefve af Birkenfeldt . 94
Christian Albrecht, Hertig till Schlesw. Holst. Gott. . . . 82. 137. 182
Christina, Drottning i Sverige, K. Carl IX:s andra gemål . . . 119
Christina, regerande Drottning i Sverige 151. 167. . . . . . 175. 211
Christina, Hertiginna af Schlesw. Holst. 124. 205
Christina, Hertiginna af Schlesw- Holst. Gott. 138
Christina Landtgrefvinna af Hessen . . 218
Christina, Markgrefvinna af Baden . . 85
Christina Eberhardina, Drottning i Pohlen, K. August II:s gemål . . 74
Christina Gyllenstierna, Sten Sture den Yngres gemål . . . 169
Christina Magdalena, Markgefvinna af Baden 84
Christina Sophia, Prinsessa af Braunschweig 94
Christopher, Konung öfver Sverige, Danm. och Norige . . . 210

Sid.
Christopher, Hertig till Würtemberg . 197
Christopher, Markgrefve af Baden . 100
Cecilia Renata, Drottning af Pohlen . 124
Claire Clemence, Hertiginna af Tronsac . 101

D.

Dahlberg, Eric, Kongl. Råd och Gener. Gouvernör 229
De la Gardie, Axel Julius, Kongl. R. och President . . . 227
De la Gardie, Beata, Grefvinna . . 72
De la Gardie, Gustaf Adolph, Kongl. R. och President . . . 227
De la Gardie, Maria Euphrosine, Phalftzgrefvinna ; . . 98
Dietrich, den Lycksalige, Grefve till Oldenburg 203
Dorothea, Drottning i Danmark, K. Christian I:s gemål . . 204
Dorothea Augusta, Hertiginna af Plön . 92
Dorothea, Drottning i Danmark, K. Christian III:s gemål . . 204. 214
Dorothea Maria, Hertiginna af Sachsen 91. 217
Durietz, Gregor. Frans, Archiater . 70
Dyk, Antonius von . . 76

E.

Ebba Brahe och *Gustaf Adolph* 77
Eleonora Dorothea, Prinsessa af Würtemberg 99
Eleonora Catharina, Hertiginna af Hessen Eschvegen . . . 221
Elisabeth, Drottning i England . 81. 124
Elisabeth, Drottning i Spanien . . 94
Elisabeth, Drottning i Pohlen . . 202
Elisabeth, Grefvinna af Oldenburg . 94
Elisabeth, Hertiginna till Mecklenburg . 201
Elisabeth, Hertiginna af Braunschweig . 203
Elisabeth, Landtgrefvinna af Hessen Cassel . 148
Elisabeth d'Alençon . . 101
Emanuel, Furste af Anhalt Zerbst . . 146
Engelbrekt Engelbrektsson . 65
Eric XII, Konung af Sverige . . 168
Eric XIII, Konung öfver Sverige, Danm. och Norige . 209
Eric XIV, Konung af Sverige . 149. 166. 183
Eric den Äldre, Hertig till Braunschweig 195. 203
Ernst, Hertig till Lüneburg . . 199
Eugene Maurice, Grefve af Soissons . 111

F.

Fabritius, Ludv, Öfv. Lieutnant . 66

Sid.
Falkenberg, Grefve, Kongl. Råd . . 228
Ferdinand I, Romersk Kejsare . . 188
Ferdinand III, Romersk Kejsare . 74
Ferdinand IV, Konung af Neapel . 224
Ferdinand, Hertig till Curland . 87
Flemming, *Lars*, Kongl. R. och President . 226
Franz I, Konung af Frankrike . 183
Fredric I, Konung af Sverige 77. 95. 175. 220
Fredric I, Konung af Danmark . 204. 214.
Fredric I, Konung af Preussen . 133
Fredric II, Konung af Preussen 135. 174. 224
Fredric II, Konung af Danmark 126. 174. 203.
. . . 214. 215
Fredric III, Konung af Danmark . 127. 215
Fredric III, Hertig af Schlesw. Holst. Gott. 131.
. . . . 140. 216
Samme Hertigs 6 barn . 132
Fredric IV, Hertig af Sahlesw. Holst. Gott. 139
Fredric V, Konung i Danmark . 132
Fredric VI, Markgrefve af Baden . 84
Fredric, Churfurste af Sachsen . . 189
Fredric, Landtgrefve af Hessen-Cassel . 125
Fredric, Landtgrefve af Hessen-Homburg . 88
Fredric, Markgrefve af Brandenburg . 202
Fredric, Prins af Schlesw. Holst. . 182
Fredric Adolph, Hertig af Östergöthland . 223

Fredrica Amalia, Hertig Christian Albrechts af Schlesw. Holst. Gott. gemål 83. 128. 137
Fredrica Charlotta, Prinsessa af Hessen . 94
Fredric August II, Konung af Pohlen . 160
Fredric August III, Konung af Pohlen . . 161
Fredrica Ulrica Wilhelmina, Prinsessa . 222
Fredric Casimir, Hertig till Curland . 87
Fredric Casimir, till Zweybrück-Landsberg 86
Fredric Henric Ludvig, Prins af Preussen . 136
Fredric Ludvig af Landsberg . . . 145
Fredric Magnus, Markgrefve till Baden . 85
Fredric Wilhelm I, Konung af Preussen . 158

G.

Gallesky, Polsk Minister . . 146
Georg I, Konung af England . 154
Georg II, Konung af England . 154
Georg II, Landtgrefve af Darmstadt . . 92
Georg III, Landtgrefve af Darmstadt . 92
Georg III, Konung af England . . 224
Georg, Hertig till Sachsen . . 193. 217
Georg, af Fronsberg, Riddare . . 196
Georgius Gustavus, Phaltzgrefve . . 143

Sid.
Gustaf I, Konung af Sverige . 164. 165. 183
Gustaf II Adolph, Konung af Sverige . 166
Gustaf II Adolph och *Ebba Brahe* . 77
Gustaf III, Konung af Sverige . 167. 223
Gustaf, Prins, K. Eric XIV:s son . 178
Gustaf Adolph, Hertig af Mecklenburg-Güstrow 143
Samme Hertigs 4 barn, på en tafla 144
Gunnila Bjelke, Drottning af Sverige, K. Johan III:s andra gemål . . 212
Gyllenborg, *Jacob*, Grefve, Kongl. Råd . 230
Gyllenstjerna, *Carl*, Kongl. R. och Gouvernör 229
Gyllenstjerna, *Christern*, Kongl. R. och Öfverståthållare . . 227
Gyllenstjerna, *Georg*, K. R. och Gouvernör 226
Gyllenstierna, *Johan*, K. R. och Gener. Gouvernör 226
Görtz, Baron . . . 222

H.

Hastfer, *Joh. Jac. von*, K. R. och Fältmarskalk 228
Hedvig, Prinsessa af Holstein . . . 83
Hedvig, Grefvinna af Oldenburg . . 203

Hedvig Eleonora, Drottning i Sverige, K. Carl X:s gemål 110. 124. 140. 152. 182. 214
Hedvig Elisabeth Charlotta, Drottning i Sverige, K. Carl XIII:s gemål . 134. 223
Hedvig Sophia, Hertiginna af Schlesw. Holst. Gott., Konung Carl XI:s dotter . 140
Hedvig Sophia, Landtgrefvinna af Hessen . 89
Henric IV, Konung af Frankrike . 148
Henric VIII, Konung af England . 200
Henric, Hertig till Mecklenburg . 194
Henric, den Fromme, Hertig till Sachsen 193. 203
Henric den Yngre, Hertig till Braunschweig 192
Henric, Phaltzgrefve och Biſkop till Worms m. m. 146
Henriette Anne, Hertiginna af Orleans . 108
Henri Jules, Prins af Enghien . 109
Horn, *Bengt*, Kongl. R. och Fältmarſkalk . 226
Horn, *Cathar. Ebba*, Hofmäſtarinna . 72
Horn, *Chriſter*, Kongl. R. och Fältmarſkalk 226
Horn, *Henric*, Kongl. R. och Fältmarſkalk . 226

J.

Jacob, Hertig till Curland . 86
Jeanne d' Arc, eller Jungfrun af Orleans . 73
Joachim I, Churfurſte till Mark-Brandenburg 191

Sid.
Joachim II, Churfurfte till Mark-Brandenburg 191
Joachim Ernst, Hertig af Plön . 92
Johan I, Konung öfver Sverige, Danm. och Norige . . 79. 211
Johan I, eller Äldre, Phaltzgr. till Zweybrücken 198
Johan II, Phaltzgr. till Zweybrücken 145. 198
Johan II Sigismund, Markgrefve . 145
Johan III, Konung af Sverige . 117. 149
Johan XVI, Grefve af Oldenburg . 94
Johan, Churfurfte af Sachsen . 190
Johan, Churfurfte till Brandenburg . 203
Johan Georg, Churfurfte till Brandenburg 202
Johan, Hertig af Anhalt-Zerbst . 84
Johan, Hertig af Oftergöthland . 213
Johan, Markgrefve till Brandenburg, Hertig till Stettin . 198
Johan, Markgrefve till Brandenburg . 202
Johan Adolph, Hertig af Schlesw. Holft. 125. 138. 216
Johan Casimir, Konung af Pohlen . 142
Johan Casimir, Phaltzgr. af Zweybrück-Kleburg 137
Johan Georg I, Churfurfte af Sachsen . 90. 205
Johan Georg, Hertig af Schlesw. Holft. 132. 138
Johan Fredric, Churfurfte af Sachsen . 190
Johanna, Prinsessa af Croy . . 217
Johanna Charlotta, Markgrefvinna af Brandenburg . 147

Johanna Elisabeth, Prinsessa af Baden-Durlach 174
Johan Wilhelm, Prins af Sachsen-Gotha . . 146
Joseph II, Romerſk Kejsare . . 224
Jussuff Paſcha 164

K.

Kruus, Anna, Friherrinna . . 73

L.

Lejonhufvud, Abraham, Riksråd . 66
Leopold Wilhelm, Erkehertig . 82. 128
Lichtone, Robert, Kongl. Råd och President . 228
Lindſköld, Eric, Kongl. R. och Gouvernör 228
Louis, Dauphin, K. Ludvig XIV:s son . 108
Louis II de Bourbon, Prins af Condé . 108
Lovisa Charlotta, Hertiginna af Curland . 86
Lovisa Elisabeth, Prinsessa af Curland . 87
Lovisa Dorothea Sophia, Konung Fredric I:s i Sverige förſta gemål . . . 95
Lovisa Ulrica, Drottning af Sverige, K. Adolph Fredrics gemål . . 177. 222
Lucidor eller *Lasse Johansson* . . 71

Sid.
Ludvig II, Konung af Ungern och Böhmen 139
Ludvig VI, Landtgrefve af Hessen-Darmstadt 133.
. . . . 144
Samme Hertigs 6 barn, aftagne på en tafla . . . 133
Ludvig XIV, Konung af Frankrike . 104
Ludvig XV, Konung af Frankrike . 155. 224
Ludvig, Hertig af Bajern . . 147
Ludvig, Landtgrefve till Hessen-Homburg . 89
Ludvig Niger, Phaltzgrefve till Zweybrücken 218
Luise, Drottning i Danmark, K. Fredric V:s gemål . . . 132
Luise Amalie, Prinsessa af Braunschweig-Lüneburg 136

M.

Magdalena, Phaltzgrefvinna af Rhen . 86
Magdalena Sibilla, Churfurstinna af Sachsen 90. 205
Magdalena Sibilla, Hertiginna af Mecklenburg-Güstrow . 143. 182. 221
Magdalena Sibilla, Prinsessa af Danmark . 128
Magnus, Hertig till Mecklenburg . 218
Magnus, Hertig till Sachsen-Lauenburg . 201
Magnus Ericson, kallad Smek, Konung af Sverige . . 205

Margaretha, regerande Drottning öfver Sverige, Danm. och Norige . 116. 209
Margaretha, Churfurstinna af Brandenburg 203
Margaretha Elisabeth, Hertiginna af Mecklenburg-Güstrow . . 168
Margaretha Lejonhufvud, Drottning af Sverige, K. Gustaf I:s andra gemål 165. 211
Margerite, Hertiginna af Orleans . 110
Maria, Hertiginna af Jülich, Cleve och Bergen 205
Maria Amalia, Prinsessa af Curland . 87. 143
Maria Anna, Kejsar Ferdinand III:s gemål 74
Maria Anna, Drottning af Spanien . 94
Maria Anna Victoria, Drottning af Portugal 155
Maria Antoinette, Drottning af Frankrike . 217
Maria Carolina Luise, Drottning af Neapel 218
Maria Eleonora, Hertiginna af Preussen . 203
Maria Eleonora, Drottning af Sverige, K. Gustaf II Adolphs gemål . 175. 220
Maria Elisabeth, Hertiginna af Östergöthland, K. Carl IX:s dotter . . 213
Maria Elisabeth, Hertiginna af Schlesw. Holst. Gott. . . 131. 140. 216
Maria Elisabeth, Hertiginna af Hessen-Darmstadt . . 133. 182
Maria Elisabeth, Prinsessa af Schlesw. Holst. Gott. . . 138

Sid.
Maria Euphrosyne, Phaltzgrefvinna, Grefve M. de la Gardies fru . . 98. 152
Maria Francisca Isabella, Drottning af Portugal 224
Maria Josepha, Drottning af Pohlen . 94
Maria Stuart, Drottning af England, K. Wilhelm III:s gemål . 120
Maria Theresia, Romersk Kejsarinna . 223
Maria Theresia, Drottning af Frankrike . 108
Maximilian I, Romersk Kejsare . 184
Maximilian, Churfurste af Cöln . 219
Mellin, Grefve, Kongl. Råd . . 230
Moritz Ernst, Hertig af Sachsen . 91
Mustapha Aga . . . 129

O.

Olimpie, Grefvinna . . 101
Olof VI, Konung i Danmark och Norige 208
Oxenstierna, *Axel*, Rikscanceller . 99. 182
Oxenstierna, *Bengt*, Kongl. Råd och President 225
Oxenstierna, *Bengt*, Riksstallmästare . . 62
Oxenstierna, *Gustaf*, Kongl. Råd . 227

P.

Paracelsus von Hohenheim . . 75

Sid.
Paul I, Petrowitsch, Czar . 163. 221
Pehr Olofsson, Dalkarl och Riksdagsman . 65
Peter III Fedrowitsch, Czar . 161. 221
Philip I, Hertig af Orleans . . 108
Philip I, Landtgrefve till Hessen . 200. 218
Philip, Hertig till Mecklenburg . . 194
Philip, Landtgrefve till Creutzberg . 89
Philip, Landtgrefve af Sultzbach . 129. 183
Pius VI, Påfve . . 223
Piper, Carl, Kongl. Råd och Öfver-Marskalk . 230
Polhem, Christ., Commerce-Råd . . 67
Polyxena Christina, Drottning af Sardinien . 156

R.

Renatus, Furste af Oranien . . 199
Richissa, Dotter af K. Magnus Ladulås . 174
Rubens, Peter Paul, . . 76

S.

Sabina, Churfurstinna af Brandenburg . 202
Selim III, Stor-Sultan . . . 163

Sibilla,

	Sid.
Sibilla, Hertiginna af Jülich, Cleve och Bergen	218
Sigrid Wasa, K. Eric XIV:s dotter	180
Sigismund I, Konung af Pohlen	184
Sigismund, Konung af Sverige och Pohlen 117.	141
Soop, Carl Gustaf, Riksråd och Gouvernör .	226
Sophia, Churprinsessa af Phaltz .	147
Sophia, Churfurstinna af Sachsen .	202
Sophia, Drottning af Danmark, K. Fredric I:s gemål . . .	214
Sophia, Drottning af Danmark, K. Fredric II:s gemål . . . 203.	215
Sophia, Hertiginna af Mecklenburg .	219
Sophia, Markgrefvinna af Brandenburg .	202
Sophia, Prinsessa af Danmark . .	147
Sophia Albertina, Prinsessa af Sverige .	223
Sophia Amalia, Drottning af Danmark, K. Fredric III:s gemål . . 127.	216
Sophia Amalia, Hertiginna af Curland .	87
Sophia Augusta, Prinsessa af Schlesw. Holst. Gott. . . .	84
Sophia Charlotta, Drottning af England, K. Georg III:s gemål . .	225
Sophia Charlotta, Drottning af Preussen, K. Fredric I:s gemål . .	133
Sophia Eleonora, Landtgrefvinna af Darmstadt	92

Sid.
Sophia Magdalena, K. Gustaf III:s gemål 223
Sperling, Jöran, Kongl. R. och Fältmarskalk 228
Stanislaus Augustus, Konung af Pohlen . . 225
Stanislaus Leczynsky, Konung af Pohlen . 159
Sten Sture den Yngre, Riksföreståndare . 169
Stenbock, Joh. Gabr., Kongl. R. och Öfv. Marskalk . . . 226
Stephan Schlich, Grefve till Bassan m. m. 196
Stålarm, Axel, Kongl. R. och President 228
Sultaner, 27 Turkiske, med och ifrån Osman I. till och med Abdul Hamed 164

T.

Tamerlan eller *Timur* . . 93
Tortensson, Anders, Kongl. Råd och Gouvernör . . . 227
Totila, Göthernas Konung . . 173
Turkar, 2:ne okände . . . 192

U.

Uladislaus II, Konung af Ungern och Böhmen 141

Sid.
Uladislaus IV Sigismund, Konung af Pohlen 148
Ulric, Hertig till Mecklenburg . . 201
Ulric, Hertig till Würtemberg . . . 196
Ulrica Eleonora, Drottning af Sverige, K. Carl XI:s gemål . 96. 175. 183. 220
Ulrica Eleonora, Drottning af Sverige, K. Fredric I:s gemål . . 95. 175. 220

V.

Victor Amadeus II, Konung af Sardinien 155. 225
Voigt, Joh. Henric, Astronom . . 70

W.

Wachtmeister, Axel, Kongl. Råd . . 229
Wachtmeister, Hans, Kongl. R. och General-Amiral 227
Wallenstedt, Lars, Kongl. R. och President 229
Wilhelm III, Konung af England . . 152
Wilhelm IV, kallad den Vise, Landtgrefve till Hessen-Cassel . . 218
Wilhelm IV, Hertig till Bejern . . 193
Wilhelm, Hertig till Jülich, Cleve och Bergen 144. 205

Sid.
Wilhelm, Hertig till Jülich, Cleve och Bergen 218
Wilhelm, Prins af Preussen . . 136
Wilhelm Ludvig, Hertig till Würtemberg . 146
Wilhelmina Dorothea Charlotta, Drottning af England, K. Georg II:s gemål . 154
Wilhelmina, Prinsessa af Danmark . - 128
Wolfgang, Phaltzgrefve till Zweybrücken . 197
Wrangel, Diedr. Julius, Kongl. Råd . 229
Wrede, Fabian, Kongl. Råd och President . 228

Z.

Zedena, Hertiginna af Sachsen . . . 201

Skillerier.

1. En grand Couvert i Wien, i Kejsar Carl VI:s tid 148
2. Drottning Hedvig Eleonoras kröning . 131

Sid.

3. Batalj-Stycke (af Ehrenstrahl), föreställande en del af slaget vid Lund d. 4 Dec. 1676 . . . 181

4. 5. 6. Familje-stycken (af Ehrenstrahl), af hvilka 2:ne föreställa Konung Carl XI med sin Kongl. familie, och den 3:dje Stamhuset för Kongl. Svenska ätten i andra och tredje led tillbaka från K. Adolph Fredric . . 180. 181

Rummen.

Nedre Våningen.

N:o 102. Nedre Förmaket . . 61
N:o 103. Nedre Rundeln . . 77
N:o 104. Hofmästarinnans Sängkammare 95
N:o 105. } Små-Rum 100
N:o 106 } Små-Rum . . . 102
N:o 107. } Små-Rum . . . 110

		Sid.
N:o 113.	Nedre Matsalen	115
N:o 116.	Hertigens och Hertiginnans Rum	129
N:o 117.		133
N:o 122.		134
N:o 12[illegible].	Kronprinsens rum	137
N:o 126.		139

Öfre Våningen.

N:o 68.	Drabantsalen	141
N:o 69.	Audiens-rummet	148
N:o 70.	Konungens Sängkammare	164
N:o 70½.	Mellanrum	175
N:o 71.	Conseil-rummet	180
N:o 79.	Garderob	183
N:o 82.	Förmak	183
N:o 83.	Öfre Matsalen	183
N:o 92½.	Galleriet	205
N:o 90.	Passage-rum	219
N:o 91.	Runda Salen	222
N:o 92.	Rådsrummet	229

Rättelser.

Sid. 11 r. 1 *står:* 120 år *läs:* 20 år

— 30 - 27 — hvart — hardt

— 38 - 8 — an — en

— 47 - 15 — eig — sig

— 51 - 30 — s g — jag

— 74 - 13 — Ferdinand II, — Ferdinand III,

— 78 - 15 — i femte led — i sjunde led

— 92 - 7 — död 1611, — död 1671,

— 95 - 7 — Predric I. — Fredric I,

— 98 - 30 — hon och lät — och hon lät

— 101 - 18 — Elisabeth, d'Alencon *läs:* Elisabeth d'Alençon

— 107 - 12 — beröfrade, *läs:* beröfvade

— 128 - 17 — Fredric III:s *läs:* Fredric III

— — - 19 — 114) *hör till raden* 21, *efter* (se sid.

— 136 - 5 — 1642 *läs:* 1742

— 140 - 9 — Hott *läs:* Gott.

— 145 - 17 — farbroder *läs:* farfader

— 149 - 26 — (Jmfr sid. 11.) *läs:* (Jmfr sid 117.)

— 153 - 5 — Denne Wilhelms *läs:* Denne Wilhelm

— 176 - 6 — lät han *läs:* lät hon

— 177 - 17 — Vitterhets-, Historie- och Antiquitets-Akademien, *läs:* Vitterhets-Akademien

— 179 - 23 — botter *läs:* dotter

— 218 - 28 — Ferdinand VI *läs:* Ferdinand IV

